

ONNELANTIE 2 – VANHA RUKOUŠHUONE

RAKENUSHISTORIALLINEN SELVITYS

6-3-2018

ONNELANTIE 2 VANHA RUKOUSHUONE – LAHTI

SELVITYKSEN LAATIJA

Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Virpi Tervonen arkkitehti SAFA, ICOMOS

+358 40 5213583

virpi.tervonen@phnet.fi

Tämä rakennushistoriallinen selvitys koskee Lahden kaupungin Paavolan kaupunginosan N:ro 3, korttelissa N:o 93 (aiemmin N:ro 91), tontilla 15 (aiemmin N:ro 1) sijaitsevaa, vanhaa esikislestadiolaisten rukoushuonerakennusta. Rakennus on nykyisin tyhjiällään.

Tontilla 15 sijaitseva rukoushuonerakennus esitellään rakentamis-, korjaus- ja muutosajankohtien mukaisessa järjestyksessä:

- 1922–1923 rukoushuoneen rakentaminen (Oiva Kolsi (Toukokuu 1922))
- 1939 vesikeskuslämmitysjärjestelmä (O. Roslund 1939)
- 1953 kellarikerroksen laajentaminen (Irma Kolsi 24.3.1953) ja muutospirustus (Insinööritoimisto Blåfield & Louhio Oy 14.7.1953)
- 1956 laajennus v. 1953 rakennetun kellarikerroksen päälle (Paul G. Roth 12.4.1956, 26.4.1956)
- 1962 sisäisiä, merkittäviä muutoksia - mm. ilmastointijärjestelmä ja valaistus (ei suunnitelmia)
- 1973 uusi sisäänkäynti ja sisäisiä muutoksia (Reino Lahtinen 24.4.1973)
- 1975 toteutumaton suunnitelma (Raimo Airamo 4.4.1975)
- 1977 uusi tuulikaappi, hätäpoistumistie, II kerroksen muutokset (Seppo Haimilahti 15.2.1977)

- 1980 kellarikerroksen tilamuutoksia, kaukolämpöön liittyminen (Insinööritoimisto Lainpelto Oy 7.8.1980, Pertti Heimonen 10.6. ja 14.6. 1980)
- 1981 Onnelantien aita ja jalankulkuportti, kellarin portaan sisäänkäynnin muutos (Jouni Salonen 16.6.1981)
- 1982 Saimaankadun pääportaan korjaus, kaide ja valaistus (Jouni Salonen 30.4.1982)
- 1982 Julkisivujen väriyysuunnitelma (Raimo Airamo ja Heikki Sipponen) Toukokuu 1982
- 1984 Alttarikaiteen luonnos ja alttarikaide (Jouni Salonen 28.2.1984, 30.3.1984)
- 1985 Lahden rukoushuoneen laajennus- ja muutostöiden työryhmän raportti (8.3.1985)
- 1987 Inva-wc, I kerros (Jouni Salonen 80.8.1987)
- 1996 Rukoushuoneessa viimeiset seurat 16.5.1996, uuden rukoushuoneen käyttöönotto ja seurat juhannuksena 1996 (22.-23.5.1996)
-

Puretut rakennukset esitellään aikakauden mukaisessa osiossa. Tontilta puretut rakennukset ovat:

- 1950-luvulla purettu vuonna 1922 valmistunut käymälärakennus (Oiva Kolsi 06/1922) uuden kellarikerroksen ja wc-tilojen valmistumisen jälkeen

Rakennuksen käyttötarkoituksen muutos:

- 1996 rakennuksen käyttötarkoitus muuttui kokoonnutumistilasta päiväkotikäyttöön.

SELVITYKSEN ALUERAJAUS

Rakennushistoriallisessa selvityksessä tarkastellaan Lahden Paavolan kaupunginosan korttelissa 93 ja tontilla 15 sijaitsevaa kiinteistöä ja rakentamista vuodesta 1922 alkaen. Työn tilaaja on rajannut selvitysalueeksi tontilla 15 olevan esikoisestadiolaisten vanhan rukoushuoneen. Vuonna 1975 Esikoisestadiolaiset ry:n hankkima ja rukoushuoneen naapurissa sijaitseva asuinkiinteistö Ohnelantie 4 on jätetty tämän selvityksen ulkopuolelle, koska kiinteistö on myyty edelleen toiselle omistajalle eikä tontti kuulu asemakaavamuutosalueeseen. Selvitys sisältää kuitenkin viereistä asuinrakennusta koskevan lyhyen kuvauksen siltä osin, kun kiinteistön tilat liittyvät rukoushuoneen käyttöön.

SELVITYKSEN MUOTO, JAKELU JA KOPIOINTI

Rakennushistoriallinen selvitys toimitetaan työn tilaajalle / Kiinteistöyhtiö Ohnelat pdf -muotoisena, A4-kokoisena dokumenttina muistitikulla (2 kpl), joista toinen jää työn tilaajalle ja toinen toimitetaan Lahden Tekninen ja ympäristötoimialan Maankäyttö ja aluehankkeet kaavoittajalle. Asiakirja on värillinen. Oikeudet sähköiseen aineistoon kuuluu työn tilaajalle sen valmistuttua. Tekijänoikeus kuuluu raportin kirjoittajalle ja selvityksen tekijälle.

Rakennushistoriallinen selvitys on sen laatijan, Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen / Virpi Tervonen arkkitehti SAFA, ICOMOS, kirjoittama, ja kirjoittaja vastaa aina oman tekstinsä sisällöstä. Tekstiä lainattaessa tulee mainita lainatun tekstin lähde ja sen kirjoittaja. Tekstiä edelleen referoiva vastaa kuitenkin itse referoimastaan tekstistä. Suorat lainaukset laitetaan lainausmerkkien sisään, ja omin sanoin kirjoitettuisa lainauksissa tulee kertoa, mistä lähteestä asiakokonaisuus on peräisin eli noudatetaan yleisesti käytössä olevia sääntöjä. Lainatun tekstin / kuva-aineiston lähde ja valokuvaaja on mainittava erikseen. Raportin laatijan alkuperäiset valokuvat ovat kuvaajan omaisuutta.

Aineisto on tallennettu PDF -dokumentiksi, koska useimmiten raportit taitetaan jollakin taitto-ohjelmalla ja tekijän omilla asetuksilla. Raportin kuvia käytettäessä edelleen, tulee käyttäjän selvittää tekijänoikeuskysymykset ja mahdolliset kuvakorvaukset kuvia lainanneille taholle. Raportissa ei ole käytetty museoiden kuvakokoelmista käyttöoikeuksin ostettua kuvamateriaalia, vaan arkistoinaisto on kuvattu paikalla eri arkistoissa ja jo julkaistuista teoksista sähköisesti tallentamalla.

Selvitys on tarkoitettu tilaajan tarpeisiin sähköisenä versiona. Aineiston luovuttamisesta edelleen Lahden teknisen ja ympäristötoimialan kaavoittajalle vastaa työn tilaaja.

AINEISTON KERUU JA TYÖSTÄMINEN

Rakennuksia ja aluetta koskeva rakennushistoriallinen selvitys on laadittu kiinteistön ja tontinomistajan toimeksiannosta. Se on esiselvitys tontin ja sitä koskevan korttelinosan asemakaavamuutosta varten. Rakennushistorialliseen selvitykseen ei ole sisällytetty rakennusten teknistä kuntoa läpikäyvää tarkastelua, koska rakennuksesta on laadittu vuonna 1997 Lahden teknisen viraston Rakennustekninen kunto-avio / Harri Haara 2.5.1997 sekä 2010-luvulla kaksi erillistä kiinteistön rakenteellista kuntoa selvittävää tutkimusta – Kiinteistökatselemus + PTS Vahanen Oy 2015 ja Polygon Oy:n laatima sisäilma- ja raken-netutkimus 12.5.2017 ja sen täydennys 18.8.2017. Selvitysalueen rakennus esitetään kaavamuutoksen yhteydessä purettavaksi. Tämän rakennushistoriallisen selvityksen tarkoitus on ollut kiinteistön rakentamisen vaiheiden ja muutosten kirjaaminen yhteen asiakirjaan.

Rakenteelliseen syväluotaukseen ja tekniseen inventointiin ei tässä työssä ole varattu ajallisia resursseja, eikä se ole myöskään sisällynyt toimeksiantoon. Sisätilojen valokuvauksen on suorittanut tämän selvityksen laatija. Rakennukset ovat nykyisin tyhjiään.

Rakennushistoriallisen selvityksen yleisohjeena on käytetty Museoviraston laatimaa vanhempaa Rakennushistoriaselvityksen sisältöohjetta 03/2009 ja Talon tarinat - rakennushistorian selvitysoopasta 2010. Ohjeesta poiketen selvitystyötä on suoritettu tilojen osalta silmämääräisesti tarkastellen ja rakenteita rikkomatta, ja selvityksessä on keskitytty nimenomaan historiallisten vaiheiden kuvaukseen.

Rakennuksen historian selvittämiseksi peruslähteenä on aina rakennus ja sen selvityshetkellä oleva nykytila. Eri aikakausien valokuvat, kartat, piirustukset ja muu arkistomateriaali muodostavat tämän tyyppisissä selvityksissä vertailuaineiston tutkimukselle. Sitä täydentävät kirjallisuus ja henkilöhaastattelut. Vanhaa valokuvamateriaalia on tämän kohteen luonteesta johtuen ollut rajoitetusti käytettävissä. Eri aikakausien tarkempia selvityksiä, kuten kirjallisia rakennustyöselostuksia, ei ole ollut tekijän käytössä. Kiinteistön eri osissa on vuosikymmenten aikana tehty vähäisiä muutoksia. Suurimmat muutokset on suoritettu 1950-luvulla toteutetuissa laajennushankkeissa ja 1990-luvun puolivälin jälkeen kiinteistön käytötarkoituksen muutoksen seurauksena.

Eri vaiheiden rakennusluopiirustuksia on selvitystä varten ollut kohtuullisesti käytettävissä. Ne on saatettu PDF -dokumenteina ja veloituksetta Lahden rakennusvalvonnan arkistosta tämän raportin käyttöön. Osan kartta-aineistosta raportin laatija on hankkinut omalla kustannuksellaan Lahden karttapalvelusta. Pääosa vanhasta rakentamista koskevasta aineistosta on edelleen alkuperäisen omistajan Esikoisles-tadiolaiset ry:n suljetussa arkistossa. Edellä mainittua aineistoa ei ole kattavasti päästy käymään läpi, vaan asiakirjoista on Esikoislestadiolaiset ry:n edustaja koonnut ja toimittanut tarpeelliset sekä piirustuksia täydentävät lisätiedot tämän raportin tekijälle.

Arkistolähteiden vertailu ja tulkinta ovat kirjoitusprosessissa ehdoton ja aikaa vievä työvaihe. Korttelin osan rakentamisen historiaa valotetaan kuvien ja piirustusten välityksellä. Selvitys sisältääkin runsaasti kuvamateriaalia, jonka julkaisukelpoiseen työstämiseen on mennyt huomattavasti aikaa, enemmän kuin alun perin työn suorittamiseen on arvioitu kuluvan.

Esikoisestadiolaisien rukoushuoneena vuosien 1922–1996 aikana toiminut rakennus on lajissaan mielenkiintoinen ja ainutlaatuinen, koska se on rakennettu uskonnollisen liikkeen arvojen ja periaatteiden mukaisesti. Ymmärtääkseen rakennuksen kokonaisuutta, käyttöä ja mm. rakenteellisia ratkaisuja, on ollut hyvä perehtyä esikoisestadiolaisuuteen, sen tapakulttuuriin ja toimintaan. Yksi vaihtoista rakentamiseen liittyvistä pevinneistä, talkootyö - on edelleen elävä perinne esikoisestadiolaisien toiminnassa. Rakennusmateriaalit on tähän rukoushuoneeseen saatu lahjoituksina ja työ tehty talkoilla.

Ajallinen kerroksisuus näkyy rakennuksen arkkitehtuurissa, rakentamisen eri aikakausien rakennustekniikoissa ja varsinkin sisätiloissa tilallisina ratkaisuin ja toiminnallisina muutoksina. Kaupunkiympäristössä ajan kulumisen huomaava rukoushuoneen julkisivujen yksityiskohdissa ja rakennuksen 1950-luvulta alkaen tehdyissä muutoksissa ja laajennuksissa – valitettavasti myös teknisen kunnan rapistumisena. Onnelantien päättäneä vanha rukoushuone viestii edelleen 1930-jälkeen syntyneestä kaupunkirakenteesta.

Aitous ja alkuperäisyys ilmenee rakentamiseen käytetyissä materiaaleissa, julkisivujen aukotuksissa, ikkunoitten puitejaossa, värityksessä ja erilaisissa yksityiskohdissa. Myöhemmät laajennukset on toteutettu rakennuksen alkuperäistä rakentamisen perinnettä hiliivisti mukailien. Viimeisimmät muutokset, kuten 1. kerroksen ikkunat, eivät kuitenkaan ole olleet rakennuksen rakennustaiteellista arvoa kohottavia. Tekniset parannukset on useimmiten tehty käytännöllisistä lähtökohdista sekä myöhemmin ulkopuolisen vuokratilaisen toiveita ja tarpeita noudattaen, eivätkä ne kaikilta osin ole olleet syvällisesti harkittuja. Näillä muutoksilla ja rakenteellisilla ratkaisuilla on ollut pysyviä vaikutuksia rakennuksen nykykuuntoon.

Rukoushuoneen tilallinen ratkaisu on suunniteltu käyttötarkoituksen ja esikoisestadiolaisen toimintaperiaatteiden mukaisesti. Rakennuksen suurin tilantarve on ajoittunut juhannusseurojen ajankohtaan. Rakennuksen iso sali suunniteltiin alunperin vain kesäkäyttöä varten ja lämmöneristämättömäksi. Talvella rukoushuonekäytössä oli lämpimänä pidettävä pikkusali ja siihen liittyvät oheistilat. Pikkusali toimitti kesäaikana ja seuroissa myös ruokasalin tehtävää.

Seurakunnan jäsenmäärän kasvaessa on rakennusta laajennettu. Suurin laajennus 1950-luvun puolivälissä on tehty järkevästi ja tulevaisuuden tarpeet huomioiden. Ahtaalla ja pinnanmuodoltaan haasteellisella tontilla rajat tulevat jossain vaiheessa vastaan. Rukoushuoneen käyttö loppui Onnelantiellä hela-

torstaina 1996, kun uusi ja entistä kookkaampi kivirakenteinen rukoushuone valmistui Launeelle Tapparakatu 21:een ja vihittiin käyttöön juhannusseurojen yhteydessä kesäkuussa 1996..

Lahten rakennusvalvonnan arkistossa on tonttia koskevat lupa-asiakirjat rakentamisuudesta 1922 lähtien. Rakennuksessa on toteutettu rakennusluvanvaraisia ja pienempiä toimenpiteitä n. 20 kpl. Kiinteistöyhtiö Onnelat edustajana Hanna Salonen on ollut turvallinen ja luotettava yhteistyökumppani. Hänen isänsä Timo Heinonen on kertonut rakennuksen historiaa ja tilojen käytöstä, tuonut lisävalaistusta useisiin yksityiskohtiin sekä ollut apuna sisätilojen katselmuksissa. Raimo Airamo on valottanut rukoushuoneen toiminnallista sisältöä ja eri vaiheita sekä tuonut rakennuksen muutoksien tulkintaan hyvän ammatillisen selkänöjan. Lahden rakennusvalvonnan arkiston ja karttapalveluiden ystävällinen henkilökunta on auttanut piirustusten ja karttojen toimitamisessa.

Eriyislaatuiseen rakennukseen ja esikoislestadiolaisuuteen perehtyminen on uudella tavalla avartanut näkemystäni moninaisen rakennuskulttuurimme ominaispiirteistä sekä siitä, kuinka rakennuksen ainutlaatuisuus ja sen alkuperäisen toiminnan luonne, periaatteet ja sisältö ovat ohjanneet ja vaikuttaneet rakennuksessa tehtyihin ratkaisuihin. Kiitän kaikkia työni edistymistä auttaneita lämpimästi.

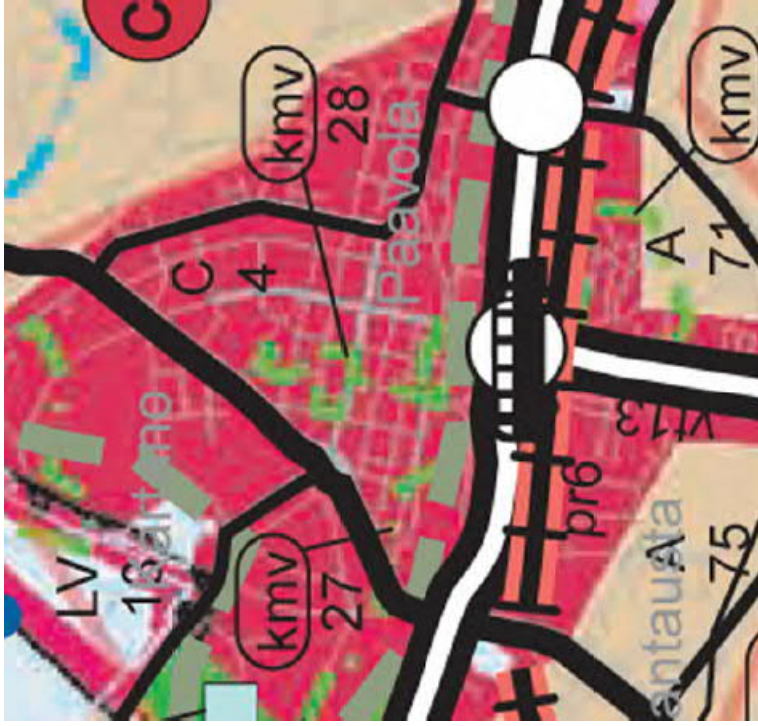
11.3.2018

Virpi Tervonen

arkkitehti SAFA, ICOMOS

KAVALLINEN TILANNE MAAKUNTAKAAVA 2006

Ympäristöministeriö vahvisti Pääjärvi-Hämeen aiemman maakuntakaavan 11.3.2008. Vuonna 2010 käynnistyi uusi maakuntakaavatyö, ja kaava on laadittu kokonaismaakuntakaavana. Vahvistuessaan se tuli korvaamaan tässä esiteltyä Pääjärvi-Hämeen maakuntakaavaa 2006.

Vuoden 2006 maakuntakaavassa alue on ollut Keskustatoimintojen aluetta C [C4]. Merkinnällä osoitetaan palveluiltaan kaupunkitasoisien palvelu-, hallinto- ja muiden toimintojen sekä asumisen alueita niihin liittyvine liikennealueineen ja puistoineen. Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä. Suunnittelumääräyksessä sanotaan mm. että

”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja kehittämisessä tulee alueelle sijoittaa toimintoja niin, että keskustat säilyvät elävinä, toimivina, kulttuurihistorialtaan korkeatasoisina, esteettöminä ja turvallisinä. Liikennejärjestelyillä tulee erityisesti turvata joukko- ja kevyen liikenteen toimivuus. Vähittäiskaupan suuryksiköiden toteuttamisen ajittamisessa on otettava huomioon kaupunkiseudun palvelurakenteen tasapainoinen kehittäminen siten, ettei palvelutarjonnassa aiheudu alueellisia tai väestöryhmittäisiä palvelujen saavutettavuuteen haitallisesti vaikuttavia muutoksia. Alueen suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristön ominaispiirteiden vaaliminen ja turvattava merkittävien maisema- ja kulttuuriarvojen säilyminen. Keskustat-alueet erottuvat taajamarakenteessa suurella rakennustehokkuudellaan.” Suunnittelumääräyksessä todetaan myös, että ”Keskeisen merkityksen vuoksi erityistä huomiota kiinnitetään keskusta-alueilla kulttuurihistorialliseen perintöön, rakentamisen ja vapaa-alueiden laatuun, ympäristöhäiriöiden minimointiin sekä liikenteen sujuvuuteen, erityisesti paikoitusjärjestelyihin sekä joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen edellytyksiin.”

MAAKUNTAKAAVA 2014

Päijät-Hämeen maakuntavaltuusto käynnisti kesäkuussa 2010 maakuntahallituksen esityksen mukaisesti uuden maakuntakaavatyön. Maakuntakaava on laadittu kokonaismaakuntakaavana. Maakuntavaltuusto hyväksyi 3.12.2012 kaavan tarkemmat tavoitteet.

Maakuntakaava 2014 on hyväksytty maakuntavaltuustossa 2.12.2016 ja se on tullut voimaan kuulutusten myötä. Kuulutukset on julkaistu 10.3.2017 alkaen. Maakuntahallitus määräsi 20.2.2017 Päijät-Hämeen maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Maakuntakaava 2014 kumoo voimaan tullessaan ympäristöministeriön 11.3.2008 vahvistaman Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2006. Maakuntakaavasta on jätetty Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen 10 valitusta. Hallinto-oikeus voi kieltää päätöksen täytäntöön panon.

Kaavakartta, merkinnät ja määräykset sekä selostus on pääosin laadittu vuoden 2014 aikana. Alla maakuntakaavan 2014 liitteaineiston suojelualueista ja kaavoitusilanteesta.

- Keskustatoimintojen alue
- kulttuuriympäristö
- kp Kansallisen kaupunkipuiston alue
- ma Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue
- etu

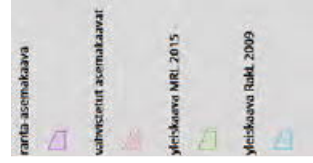
valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt 2009

valtakunnallisesti merkittävät rakennettu kulttuuriympäristöt 2006

valtakunnallisesti merkittävät asemakaavat

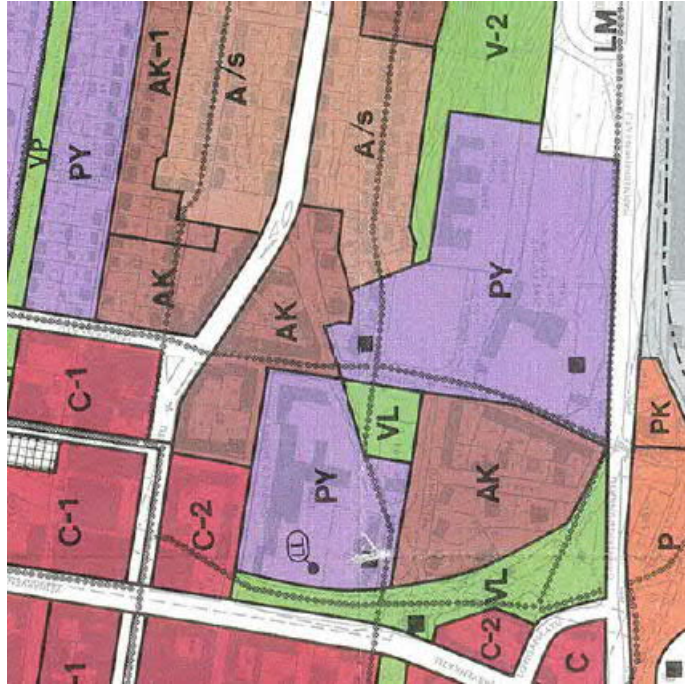
valtakunnallisesti merkittävät asemakaavat

VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet ohjaavat kaavatasojen suunnittelua. Valtioneuvosto päätti valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017. Päättöksestä valtioneuvosto korvaa valtioneuvoston vuonna 2000 tekemän ja 2008 tarkistaman päätöksen valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.

YLEISKAAVA 2010

Tähän yhteyteen on liitetty aluetta koskeva ja vanhempi, oikeusvaikutukseton yleiskaava 2010, koska kaavassa on annettu alueen suojelua koskevia määräyksiä.

Lahten yleiskaavassa 2010 (oikeusvaikutukseton, karttaote viereissä) kaava-alue on ollut julkisten palvelujen ja hallinnon aluetta PY ja se on rajautunut yhdeltä suunnalta kulttuurihistoriallisesti / kaupunkikuvallisesti arvokkaaseen ympäristöön A/s.

PY alueelle rukoushuone on merkitty suojelukohdetta kuvaavalla tunnuksella.

KAAVAMÄÄRÄYS

PY	Julkisten palvelujen ja hallinnon alue Alue varataan pääasiassa yhteiskunnallisille palveluille, kuten virastoille ja laitoksille, opetus-, kulttuuri- ja sosiaalitoiminnan sekä terveydenhuollon palveluiloille ja laitoksille, julkisten vapaa-aike- ja liikuntapalvelujen tiloille sekä seurakunnallisille rakennuksille.
A/s	Asuntoalue, jolla ympäristö säilytetään Alueelle voidaan sallia sen luonteeseen ja arkkitehtuurin soveltuvia toimintoja. Asemakaavan muutokset ja muut suunnitelmat on laadittava siten, että alueen nykyinen kaupunkokuva säilyy tai korjautuu. Suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota siihen, että väli- ja rakentamistoimenpiteet aiheuta haitallisia muutoksia alueen luonteelle.
	Suojelukohde Kulttuurihistoriallisesti merkittävä tai muinainmuistolainsäädännön nojalla suojeltavaksi tarkoitettu kohde.

Tämän selvityksen oheen on sisällytetty ko. asemakaavamuutosaluetta koskevat kuvaukset ja oitteet oikeusvaikutteisesta Lahden Yleiskaava 2025. Lahden läntisten osien osayleiskaava 2025 on hyväksytty Lahden kaupunginvaltuustossa 13.6.2016. Lahden yleiskaava 2025 on ns. strateginen eli jatkuva yleiskaava.

Oikeusvaikutteinen yleiskaava on lain mukaan sitova. Uuden yleiskaavan määräykset ja suunnitteluhjeet ohjaavat tämän kohdealueen maankäyttöä yleispiirteisellä tasolla - kaupungin yhdyskuntarakennetta, maankäyttöä ja liikenneverkkoa. Ehdotuksessa kaava-alue on keskustatoimintojen aluetta C-2.

KAAVAMÄÄRÄYS JA SUUNNITTELUHJE

KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE.

Alue varataan Päijät-Hämeen maakuntakeskusta ja sen vaikutusalueita palveleville keskustatoiminnolle, kuten palveluille, hallinnolle, kaupalle, ympäristöhäiriötä aiheuttamattomille työpaikoille ja keskusta-asumiselle. Maiseman ja rakennettun ympäristön ominaispiirteitä vaalitaan ja rakentamisen laatuun kiinnitetään erityistä huomiota. Katsuympäristön ja julkisen tilan suunnittelussa ja viimeistelyssä otetaan erityisesti huomioon kävely ja pyöräily.

Indeksi + alueen nimi: C-2 Paavola

Alueen nykytilan kuvaus:

Alueen asutuskanta on pääosin kerrostaloissa, joista yli puolet on rakennettu 1990–2000-luvulla. Pienkerrostalotyypinen rakennuskanta on rakennettu sote-ajan molemmin puolin. Alueella on noin 2400 asukasta. Alueella on asumisen kapasiteettia ja julkisen rakentamisen kapasiteettia. Alueella on kouluja ja oppilaitoksia (Loblan alakoulu, Tiirismaan yläkoulu ja Lukio, Kannaksen lukio, Muotolunstituutti, Alkuskoulutuskeskus). Alueella toimii vanhuksen palvelukeskuksia. Alueella on varhaiskasvatuksessa käytettävä lähimetsä. Alueella on arvokkaita luontokohteita (LUUMO: luokka 3). Alueella on kultuurihistoriallisesti arvokkaita rakennettun ympäristön kohteita (RKY, MARY, LaRY).

Suunnitteluhje:

Arvokkaiden luontokohteiden läheisyyteen suunniteltaessa ja rakennettaessa vaalitaan luonnon monimuotoisuutta. Kultuurihistoriallisesti arvokkaaseen rakennettuun ympäristöön ei sen läheisyyteen kehditäviä muutokset tulee suunnitella palkan henkeä kunnioittaen. Alueen täydennysrakentamismahdollisuuksia tutkitaan.

Kätympäristön suunnittelussa otetaan huomioon lasten itsenäinen liikkuminen kävelen ja pyörällä.

Koulujen lähiympäristön sekä puistojen merkitys lapsille tärkeinä paikkoina tulee ottaa huomioon suunnittelussa.

Alueelle keskitetään kaupunkitasoiset asuinpalvelut, yhteispalvelupisteeseen. Palvelut voivat olla luonteeltaan yleisiä palveluneuvontaa ja tiedotusta, lupapalveluja, maksupalveluja, tontti- ja asuntouuokra-asioiden hoitoa sekä osta- ja maksupalveluja. Tutkitaan mahdollisuutta toteuttaa kansainvälisen avainmonitoimintia yhteispalvelupisteeseen yhteyteen tai läheisyyteen.

Suunnitelmissa on selvittävät vaikutukset kasvihuonekaasupäästöihin ja muihin päästöihin, luonnonvarojen kuluukseen ja ekosysteemiä palvelujen toimintaedellytyksiin tehtävään soveltuvalle työkalulla. Pohjavesialueelle rakennettaessa on suoritettava voimakkaallisen viherkentäintyökalan minimitaso tai sitä vastaava viherrakentamisen laatuosa.

POHJAKARTTA JA AJANTASA-ASEMAKAAVA

Pohjakarttaan on korttelin 93 tontti 15 merkitty vihreällä pohjävärillä. Ympäröivät rakennukset on merkitty viivoitetulla rasterilla.

Onnelantien puolella rakennukset ovat pääosin rakennettu 1920- ja 30 luvulla muutamaa uudempaa poikkeusta lukuun ottamatta. Viereisellä tontilla Onnelantie 4 sijaitseva puinen omakotitalo on valmistunut 1928.

Lahden kaupungin Paavolan kaupunginosan korttelin N:o 93 ja ympäristön pohjakartta johtoiineen. Piirustuspienennös alkuperäisessä. Lahden tekninen ja ympäristötoimiala, Maankäyttö ja aluehankkeet.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Numero	Kortti	Selitys
6.000	AL	ASUJEN LIIKERAKENNUSTEN KORTTELIALUE (Tontin syntyä 2011)
12.000	Y	YLEISEN RAKENNUKSEN TONTTI
84.000		KORTTELIALUE
85.000		ERI ASEMAKAAVAMÄÄRÄYSTEN VALUE
89.000		TONTTIALUE
91.000		KORTTELINUMERO
94.000	93	TONTIN NUMERO
95.000	13	KADUN NIMI
113.000	OIKOKATU III/360	RAKENNUSALUE, JONKA SISÄLLELLE SAA RAKENTAA II-KERROKSEN KANSIUNNEN, PINN-ALAJAN ERITTÄIN KATUTAVAIN PERUSSA OVIKÄYNTIÄ KÄYNTIÄ PÄÄLLISKÄÄN KULLUVA ASUIN- JA LIIKERAKENNUKSEN, JONKA
113.100	R	ULLAKO, LE SAA RAKENTAA B. PALOKUUKAA OLEVIA KERRO- ABARTELLI- SALUA- JA PESUPÄTILÖIDÄ, KATTOVALOILLA VARUSTETTU JOHONNEN SALLITTU RAKENNUSALUE, JONKA SISÄLLELLE SAA RAKENTAA II-KERROKSEN PALOKUUKAAN HELLUJAN RAKENNUKSEN, JONKA SALLITTAA TALONMIEHEN ASUIN- AUTOTALLEJA SEKÄ LIIKENEIDEN VARASTOTILOJA RAKENNUKSEN RAKENNUKSEN KOKKAMALLE PÄÄN TÄSÄSTÄ. IJUTETTAVA TONTIN OSA.
134.000		

Lahden kaupungin Paavolan kaupunginosan korttelin N:o 93 ajantasa-asemakaava. Rukoushuoneen tontti, kuvakaappaus. Lahden karttapalvelu.

Lahden kaupungin Paavolan kaupunginosan korttelin N:o 93 ajantasa-asemakaavamääräykset. Lahden tekninen ja ympäristötoimiala, Maankäyttö ja aluehankkeet.

Rukoushuoneen naapurikiinteistön Onnelantie 4:n asemakaavamuutos AKF3 yhdistettyjen rivitalojen ja kerrastalojen korttelialueeksi on saanut lainvoiman 30.11.1980. Rakennus tontteineen on myyty uudelle omistajalle.

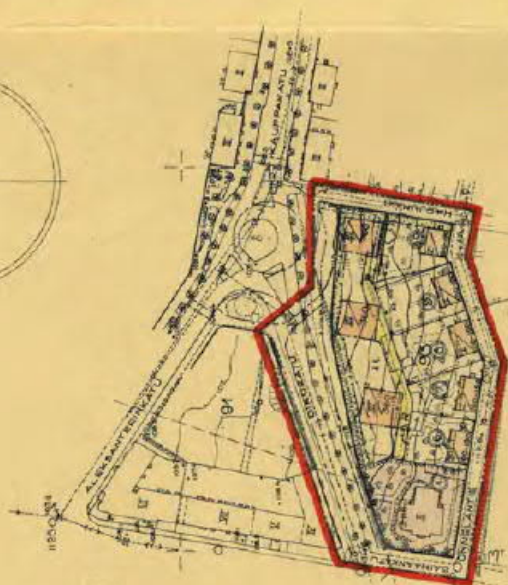
Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Lahden kaupungin Paavolan kaupunginosan korttelin N:o 93 asemakaavaamuutos 1:2000, 2.10.1953 Tauno Niemioja asemakaava-arkkitehti. Piirustuspienennös alkuperäisestä. Lahden tekninen ja ympäristötoimiala, Maankäyttö ja aluehankkeet.

LAHDEN KAUPUNGIN PAAVOLAN KAUPUNGINOSAN KORTTELIN N:O 93 ASEMAKAAVANMUUTOS 1:2000.

Selkösivustelmistetty on tämä päivänä vahvistunut Lahden kaupunginvaltuuston päätöksen 12 päivänä huhtikuuta 1954, jolla Lahden kaupungin Paavolan kaupunginosan korttelin N:O 93 asemakaava on hyväksytty muokattavaksi, niinkuin, tämä asemakaavakartta selityksineen ja asemakaavakartan liitteenä osoittana. Helsingissä 12 päivänä syyskuuta 1954.

1. Asemakaavan muuttaminen.
2. Asemakaavan muuttaminen.
3. Asemakaavan muuttaminen.
4. Asemakaavan muuttaminen.

Asemakaavamuutokset:

1. Ennen asemakaavan muuttamista oli ollut...
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...
7. ...
8. ...
9. ...
10. ...
11. ...

Grassiteollisuus-yhtiönäyvä	
Lahden kaupungin	
Maailman	
ASEMAKAAVAKORTTELIN	Selitys N:o

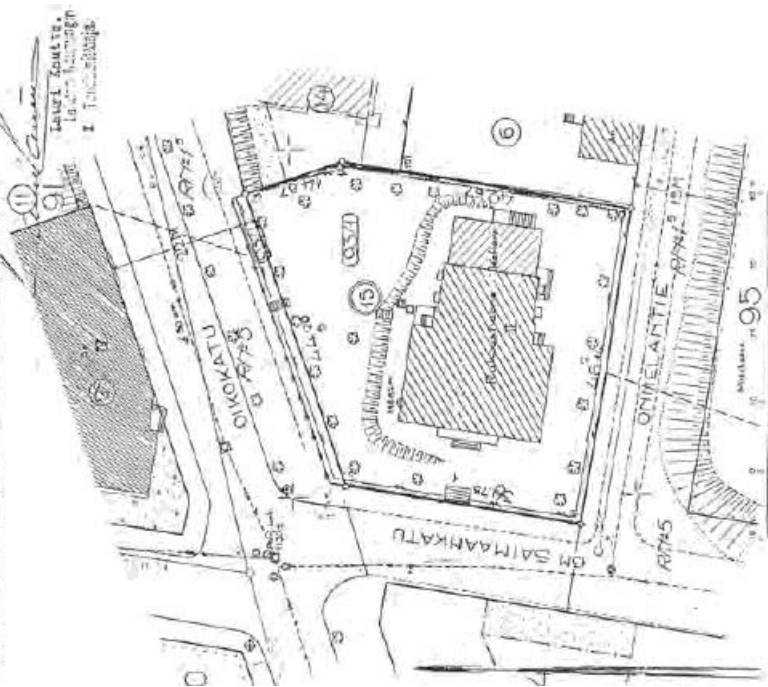
Lahdessa 20 p:nä lokakuuta 1953
Mauno Niemioja
 LAHDEN KAUPUNGIN
 ASEMAKAAVA-ARKKITEHTI

13153/A

KIINTEISTÖREKISTERIOTTEEN TIEDOT

TONTTIKARTTA *kuva 1/50*
Helena Niemi
 Laiden kaupungin Esirtojen kaupunkiosan korttelin No. 93:n
 Ollinlaakso, Esirtoasutusta ja Onnelan tien varrella sijaitseva, 9.11.1954.
 rakennus korttelin mukaisesti ylöseen rakennettava korttelin No. 93:n
 Laiturikorttelin rakennusluvat
 Kesäkuun 24. päivänä 1926.

KIINTEISTÖTUNNUS 398-3-93-15

KUNTA Lahti / 398

KAUPUNGINOSA Paavola / 3

KORTTELI 93

TONTTI 15

KÄYTTÖTARKOITUS Yleisen rakennuksen tontti

TONTTIN KOKONAISPINTA-ALA 2111 m²

ASEMAKAAVA JA TONTTIJAKO Tontti rekisteröity 4.7.1956

Sitova tonttijako

Vahvistettu/hyväksytyy 22.9.1954 Ak 13153/A

9.11.1954 Tj 14005

KIINTEISTÖ, josta muodostettu 398-3-93-1

Muodostajajaojen pinta-ala 2111 m²

RAKENNUSRASITTEPÄÄTÖS 2.9.1980, 3-93-6

Oikeutettu kiinteistö 3-93-15

Rasitettu kiinteistö 3-93-6, joka rekisteröity 19.4.1945

TONTTINMITTAUS 14.6.1956

KIINTEISTÖN OMISTAJA Esikislestadiolaiset ry 1/2017 saakka,

ent. Vanha-laestadiolais-kristillinen Yhdistys ry

Kiinteistörekisteritiedot vuodelta 1997 käsittävät Esikislestadiolaiset ry:n omistamat kiinteistöt - Onnelantie 2 ja 4. Omakotitalokiinteistön 398-3-93-6 kellarikerroksessa on sijainnut rukoushuoneen kaukolämpökeskus, joka on edelleen käytössä.

Rukoushuone / Päiväkoti. Rakennustekninen kuntoarvio 2.5.1997, Harri Haara. Lahden tekninen virasto, Tilapalvelu.

RAKENNETUN YMPÄRISTÖN LUETTELOT

Vanha rukoushuone Onnelantie 2 on luetteloitu seuraaviin kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennetun ympäristön kohdeluetteloihin. Tontti ympäristöineen sisältää rakennettuun ympäristöön, Lahden historian, uskonnolliseen elämään ja sen kehitykseen liittyviä arvoja ja merkityksiä.

- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) - kartta oikealla vihreät alueet
- MARY Päijät-Hämeen maakunnallinen inventointi 2005 – alueet ja kohteet - kartta keskellä vaaleanvihreät alueet
- Selvitys Lahden kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista (Harmaa kirja) 2000. Riitta Niskanen toim. Lahden kaupunki. Salpausselän Kirjapaino, Kukkila.
- Lahden yleiskaava 2025 -ehdotuksen selvustusaan, liite 1 Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt - paikalliset kohteet ja alueet, kartta vasemmalla vihertävansiniset alueet.

Kuvakaappaukset <https://kartta.lahti.fi/ims>, Rakennetun ympäristön arvot

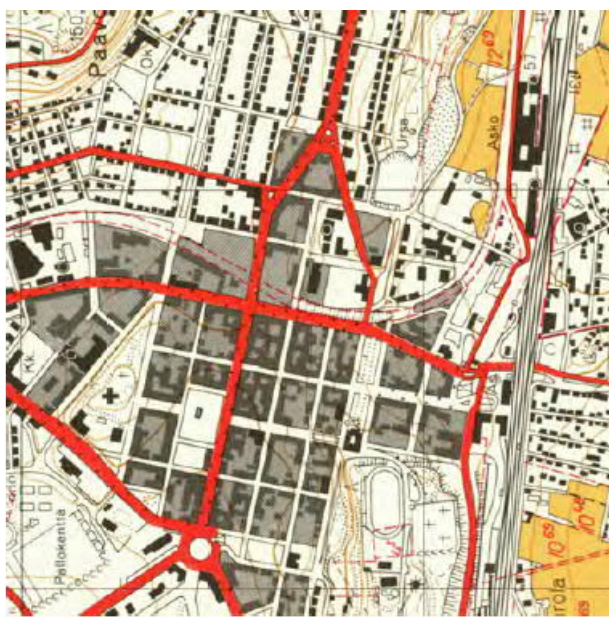
KORTTELI 93 – LÄHIYMPÄRISTÖN RAKENTUMINEN

Ilmakuva- ja peruskarttaotteiden avulla on mahdollista tarkastella Onnellantie 2 rukoushuoneen ympäröivän kaupunkirakenteen alkuvuosikymmenten kehitystä.

- Vasemmalla ote ilmakuvasista vuodelta 1946, jossa näkyy 1928–1936 välisenä ajanjaksona rakennettujen pientalojen muodostamat katulinjat. Puutarhakaupunkiperiaatteen mukaisen asemakaavamuutoksen laati Otto-Iivari Meurman 1927. Rukoushuoneen pohjoispuoleisen Sairaankadun, Oikokadun ja Aleksanterinkadun kolmionmuotoinen asuinkerrostalojen korttelialue on rakentumassa Sairaankadun puoleiselta osalta.
- Keskellä kortteli 93 ja keskustan itäosan kaupunkirakenne keväällä 1960. Kaupunkirakenne on tiivistynyt 15 vuoden ajanjaksolla. Kortteli 93 on rakennettu täyteen Oikokadun varrella. Kolme pistekerrostalona rajaavat korttelin Oikokadun puoleisen katumaiseman.
- Oikealla ote peruskartasta vuodelta 1963.

Kuvakaappaukset ilmakuvista <https://kartta.lahti.fi/ims>

Osasuunnos peruskarttalehdestä 311103 1963, alkuperäinen mittakaava 1:20000, Maanmittauslaitoksen kivipaino, Helsinki 1963. Maanmittauslaitos.

LÄHIYMPÄRISTÖ JA NYKYTILANNE

Lahten keskustan ja osittain myös Paavolan kaupunkirakenne on tiivistynyt ja uusiutunut. Rukoushuoneen eteläpuolinen opetusrakennusten korttelialue on muutoksen kourissa. Paavolan 1930-luvun puutalalueesta on jäljellä osa. Tosin Onnelantien varrella sijaitsevista kookkaista omakotirakennuksista vain muutama on saanut tilalleen uuden, korvaavan rakennuksen.

Rukoushuoneen lähiympäristön rakennuskannassa ei ole lähimenneisyydessä tapahtunut oleellisia muutoksia eikä rakennuskanta ole sanottavasti uusiutunut. Ympäristön rakennukset edustavat eri aikakausien tyyllisuuntia ja ympäristön kokonaiskuva on samanaikaisesti harmoninen ja mittakaavaltaan vaihteleva.

Ilmakuva ja ihmisen mittakaavan korkeudelta tarkasteltuna rukoushuoneen lähiympäristöä voidaan luonnehtia vehreäksi keitaaksi.

Mahdollisella kaavamuutoksella yleisten rakennusten korttelalueesta asuinrakennusten korttelalueeksi on vaikutuksia ympäristökuvaan ja mittakaavaan. Hyvällä suunnittelulla on mahdollista tehdä onnistunutta ja kestävää kaupunkikuvaa.

Kuvakaappausote ilmakuva <https://kartta.lahti.fi/ims>

Ilmakuva SeutuMML, Lahden tekninen ja ympäristötoimiala / Maankäyttö

Rukoushuoneen pohjoissivu kuvattuna Oikokadulta.

Pihan katutilasta ja tontin Saimaankadun puoleisista osista rajaava puusäleikit on rakennettu, kun rukoushuoneen käyttötarkoitus muutettiin päiväkodiksi 1996.

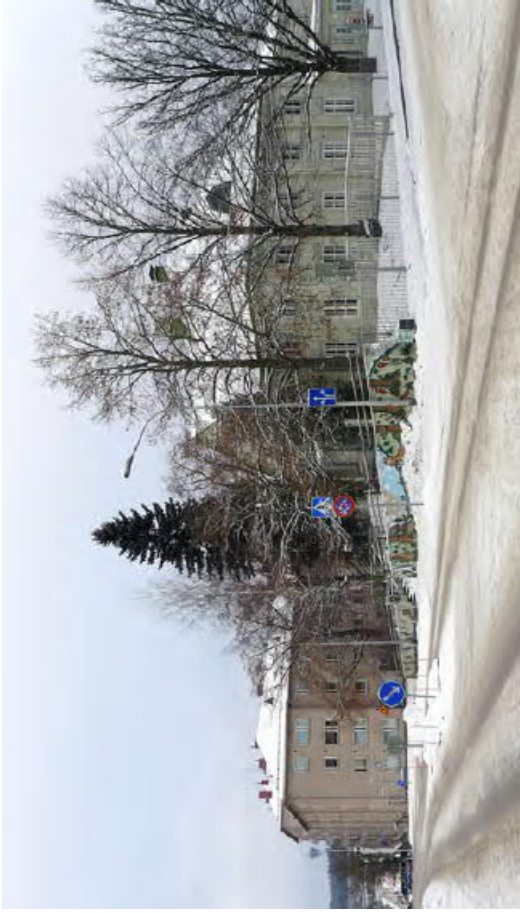
Valokuva Oikokadun ja Saimaankadun risteyksestä kaakkoon rukoushuoneen suuntaan.

Rukoushuone sijaitsee pohjoiseen viettävällä tontilla. Maasto on haastava pihan käytön suhteen. Tontille on ollut hankala järjestää autopaikkoja. Läheltä ja kauempana seuroihin kokoontuvat ovat aikoinaan palkittaneet autonsa lähialueen kadunvarsille.

Oikokadun ja Saimaankadun katutilaa ja tonttia rajaava betoni-muuri on maalattu täyteen erilaisia kuvia. Aitamuurien maalaus suoritettiin vuonna 2013.

Valokuvat Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Viereisessä kuvassa rukoushuone kuvattuna Saimaankadun ja Onnelantien risteyksestä koilliseen. Taustalla näkyy sodanjälkeen rakennettua itäisen keskustan kaupunkikuvaa.

Rukoushuone kuvattuna Onnelantieltä. Kuvassa uudehko vuonna 2004 suunniteltu ja toteutettu metallirakenteinen aita ja portti.

Alla rukoushuone Saimaankadun risteyksestä Onnelantien suuntaan. Taustalla näkyy omakotikiinteistö Onnelantie 4, jonka Kiinteistöyhtiö Onnelat on myynyt edelleen uudelle omistajalle.

Vaikuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

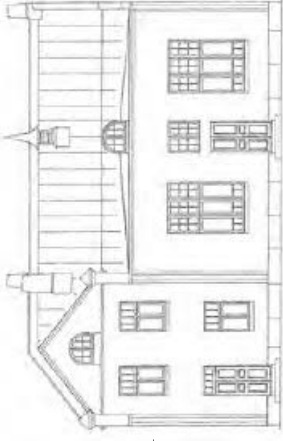
LAHDEN RUKOUSHUONEEN SYNTYHISTORIAN TAUSTAA LYHYESTI

Osaasuennos Lahden kaupungin asemakaavasta esikaupunkialueineen 1925, mit-takaava 1:5000. KA, digitaalilarkisto, VAKKA Kaupunkikartat lia'3/-Lahden kaupun-gin asemakaava esikaupunkialueineen 1925.

Piirustus esikoislestadiolaisen ensimmäisestä, omasta rukoushuonerakennuksesta, Vuorikatu 35 (ennen Vuorikatu 29). Piirustukset valmistuivat 15.11.1909 ja rakennuk-sen suunnitteli rakennusmestari A.W. Nieminen Lahdesta. Kivinen rakennus sijaitsi tontin perällä. Rakennuksessa oli 100 m² suurinen kokousali, jossa parveke, 25 m² kahvisali, pieni keittiö ja yläkerrassa asuinhuoneita. Tontilla sijaitsi myös kaksi muuta asuimrakennusta, joissa asui pääasiassa lestadiolaisperheitä.

Lähde: Päijät-Hämeen tutkimusseuran vuosikirja 1983, s. 17.

Valokuva vasemmalla Rautatienkatu levyseppä 3:n Juho Ahosen omistamasta ja 1902 rakennetusta asuin- ja pajarakennuksesta, jonka kokousalissa esikoislestadio-laiset pitivät seuraajaan vuoteen 1906 saakka.

Ahosen myytyä edellä mainitun kiinteistönä, hän rakennutti Rautatienkatu 5:een läk-ki- ja pelitisepäniilikkeen 1906. Rakennuksen toisessa kerroksessa oli iso kokousali, jossa esikoislestadiolaiset sittemmin kokoontuivat.

Tämän jälkeen kokoonnuttin väliaikaisesti Juho Ahosen omistamassa Tapiolankatu 6:n talossa (nykyisin Sibeliuskatu 6), joka oli rakennettu 1909-10.

Lähteet: Päijät-Hämeen tutkimusseuran vuosikirja 1983, s. 17.Tupala, Unto (1998). Lahden rakentaminen jatkui. Lahden kaupunki. RT Print Oy. Pleksämäki. s. 46-52, s. 302-303.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

1922 ONNELANTIEN RUKOUSHUONE

KORTTELI 91, TONTTI 1, Onnelantie 2

Esikoislestadiolaisuuden perinteeseen on kuulunut omassa rukoushuoneessa sunnuntaisin pidettävät päivä- ja iltaseurat. Tämän lisäksi esikoislestadiolaiset kokoontuvat kolme kertaa vuodessa isoihin, koko viikonloppun kestäviin seuroihin, joiden ajankohdat ovat loppiaisena, juhannuksena ja mikkelinpäivänä. Saarnaajat tulevat näihin seuroihin yleensä muualta Suomesta.

Yhteisöllisyyttä ja kristillisen liikkeen yhtenäisyyttä on edistetty isojen seurojen yhteydessä järjestettävällä rukailulla, joka on osallistujille aina ilmaista. Lisäksi seuroihin muualta tulevat majailtavat yleensä paikkakunnan perheiden koteihin. Jumalanpalvelukset ja muu toiminta on jäsenille maksutonta, eikä seuroissa auttaville ja saarnaajille makseta palkkaa. Esikoisuus on ollut lähes poikkeuksellisesti maallikliike. Lars Leevi Laestadiuksella on edelleen tärkeä asema seuraperinteessä, ja hänen saamaansa luetaan aika jokaisen seuran yhteydessä.

Lahden rukoushuoneen rakentamispäätös oli tehty Porin juhannuskokouksessa 1921, jonka jälkeen Lahdessa ryhdyttiin hankkimaan tonttia rukoushuoneita varten.

Vanha-Laestadiolais-kristillinen yhdistys perustettiin 3.10.1921 Lahden ensimmäisellä rukoushuoneella, joka sijaitsi Vuorikadun varrella talossa N:o 29. Läsnä olivat maanviljelijä Niklas Milén Orimattilasta, työnjohtaja K. Toivonen Helsingistä, liikemies Juho Ahonen Viipurista, liikemies Joel Ahonen Lahdesta, liikemies Kalle Helenius Lahdesta, maanviljelijä E. Rantanen Kuhmoisista, maanviljelijä J. Rantanen Padasjoelta, poliisikonstaapeli S. Vesterinen Helsingistä, talonomistaja H. Andersson Lahdesta, puuseppä Emil Masalin (Maapalo) Lahdesta, liikemies J.G. Heinonen Lahdesta ja tehtailija A. Holm Padasjoelta. Kokous päätti myös yhdistyksen säännöistä ja valitsi yhdistyksen hallitukseen edellä mainitut henkilöt. Yhdistyksen kotipaikaksi merkittiin Lahden kaupunki. Sosiaalihalitus oli hyväksynyt yhdistyksen merkittäväksi yhdistysrekisteriin 23.3.1922 rekisterinumerolla 6899.

Yhdistys antoi Lahden kaupungilta lahjaksi tonttia n:o 8 korttelissa 42 eli Vuorelman talon tontti Vesijärvenkadun ja Kirkkokadun kulmassa. Kaupunginvaltuusto kuitenkin hylkäsi anomuksen. Seuraavaksi katseet käännettiin tonttiin n:o 1 korttelissa 91 eli nykyiseen rukoushuoneen tonttiin 15 korttelissa 93.. Vaihtoehtoksi esitettiin myös rukoushuonetta vastapäätä olevaa tonttia n:o 5 korttelissa 94.

Osasuurennos Lahden kaupungin asemakaavasta esikaupunkialueineen 1925, mitakaava 1:5000. KA, digitaaliarkisto, VAKKA Kaupunkikartat lia'3/-Lahden kaupungin asemakaava esikaupunkialueineen 1925.

Lahden kaupunginvaltuusto suostui yhdistyksen pyyntöön saada ostaa tontti n:o 1 korttelista 91 ilman huutokauppaa ja teki 2.3.1922 päätöksen, että Rahatoimikamari oli oikeutettu myymään ilman huutokauppaa Lahden kaupungille kuuluvan, rakentamattoman tontin n:o 1 korttelissa n:o 91 (93) Vanha-Laestadiolais-Kristilliselle yhdistykselle. Rahatoimikamari arvioi hinnaksi 8 markkaa / m². Myytävän tontin pinta-ala oli suuruudeltaan 2200 m². Mittauksen suoritti kaupungininsinööri. Tontti myytiin yhdistykselle 17 600 mk:n kauppahinnalla.

Lahden kaupungin Raastuvancikeuden istunnossa Lahden kaupungintalolla tehtiin toukokuun 22 päivänä 1922 lainhuudatuspöytäkirja. Pöytäkirjaote sisälsi kauppaakirjan, jonka Rahatoimikamarin puolesta allekirjoittivat Emil Boman ja Urho Pihajamaa ja yhdistyksen puolesta Niklas Millén ja Joel Ahonen. (Asiakirjalähde: kopio lainhuudatuspöytäkirjan otteesta ja siihen sisältyvästä kauppaakirjasta, Lahden Rahatoimikamari 2.3.1922).

Kiinteistö oli siirtynyt yhdistyksen omistukseen 9.3.1922 laaditulla kauppaakirjalla. Kun hakijan omistusoikeus kiinteistöön oli näytetty lailliseksi, "harkitsi Raastuvancikeus nojautumalla Maakaaren 4 luvun 2 §:ään, sellaisena kuin tämä lainpaikka kuuluu 28 päivänä kesäkuuta 1878 annetussa Keisarillisessa asetuksessa laillisesti tehtyyn anomukseen suostua".

Rukoushuoneen rakennutti Vanha-laestadiolais-kristillinen yhdistys ry, joka oli perustettu 3.10.1921 ja rekisteröity 23.3.1922. Yhdistyksen kotipaikka oli alusta alkaen Lahti. Rakennustyömaan työnjohtajana toimi saarnaaja Juhon Ahonen, jonka Lahden keskustassa omistamissa tiloissa yhdistys oli kokoontunut jo aiemmin. Puutavaraa saatiin lahjoituksina kristityiltä metsänomistajilta eri puolilta maata. Puutavaraa tuotiin myös vesistöä pitkin, jolloin loppumatka rahdattiin junalla Kansanopiston sillan luo. Sieltä ne kuljetettiin hevöskyydillä tai joskus kantaen rakennuspaikalle.

Uutta rukoushuonetta ryhdyttiin rakentamaan talkoilla Oikokadun, Saimaankadun ja Onnelantien (ent. Huvilakatu) rajaamalle tontille ja pohjoiseen viettävään rinteeseen. Paikka on ympäröivää maastoa korkeammalla. Talkoisiin osallistui myös lapsia ja nuoria arki-iltoisin. Rakennus oli oman aikansa mittasuhteissa varsin suurikokoinen puurakennus.

Rukoushuoneessa oli kaksi osaa – rukoushuonesali (iso sali) 265 m² ja sen keskeistilaan avautuvat lehterit 200 m² sekä pienempi osa, jonka I kerroksessa oli kokoussali 85 m², keittiö ja asunto sekä kellari-kerroksessa ruokasali, keittiö ja varastotilaa. Rukoushuonesali oli rakennettu vain kesäkäyttöä ja juhannusseuroja varten. Pienempi sali rakennettiin oheistiloineen normaaliin rukoushuonekäyttöön ja lämmitettäväksi.

Onnelantien rukoushuone 1930-luvulla. Yksityiskokoelma.

Rakennuksen takana näkyy pulpettikattoinen, pystysaumattulla pellillä katettu ulko-huonerakennus. Ulko-huonerakennuksen jatkeena on puurakenteinen piharakennus, jonka käyttötarkoitus ei ole tiedossa.

Tontti on aidattu Onnelantien puolelta korkealla pystysuuntaan laudoitetulla aidalla. Saimaankadun puolella tontti rajautuu betonimuriin. Kadulta nousevat kiviset portaat kohtisuoraan pääsisäänkäynnille. Piha-alueella ei ollut alkuvuosina istutuksia tai puuta. Katualueet ovat sorapintaisia.

Asiakirjojen mukaan kuvassa näkyvä Onnelantien puoleinen lauta-aita rakennettiin 1933. Saimaankadun puolelle tukimuurin päälle lisättiin metalliaita 1938. Ilmeisesti Oikokadun tukimuri ja aita rakennettiin samana vuonna.

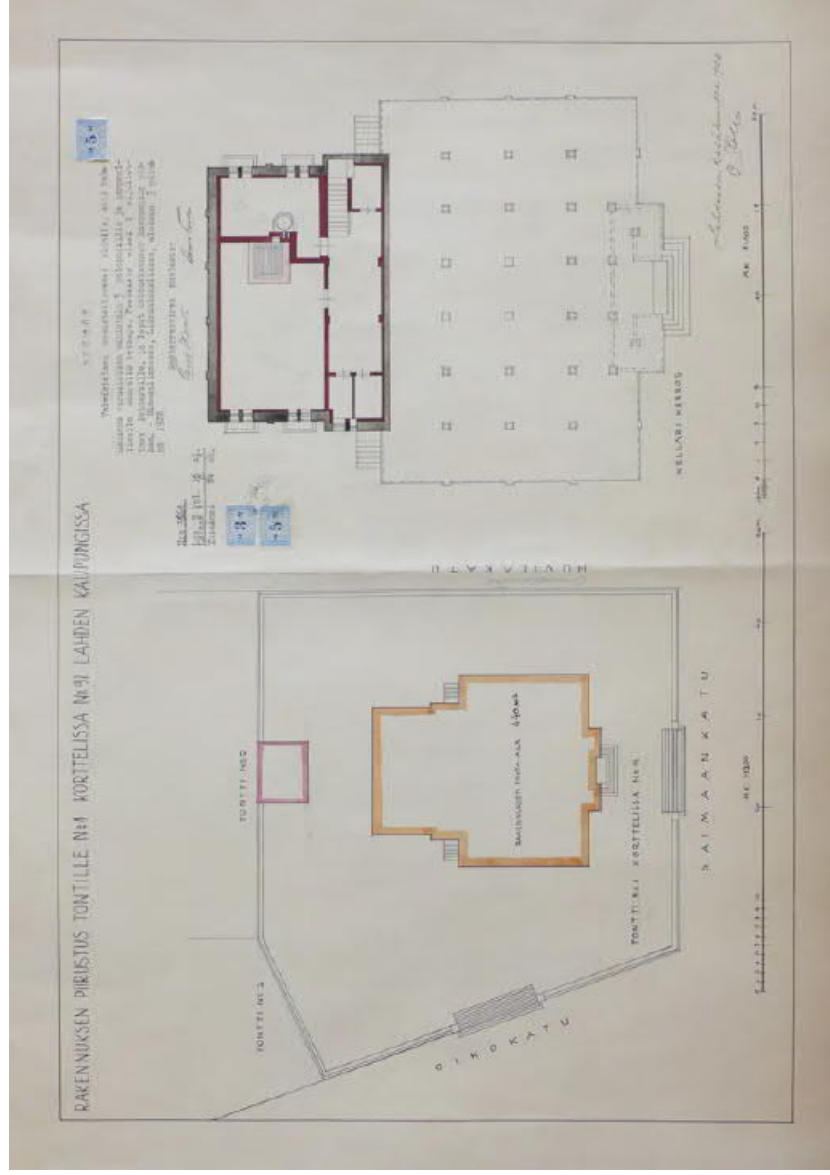
Pihan puistopuut istutettiin 1939. Lähdetietojen mukaan 1950-luvulla puustoa on uusittu, jolloin ainakin Onnelantien puolelle on istutettu tammia.

Valokuva on luultavasti otettu 1933 jälkeen, koska Paavolan pientalovaltainen alue on jo osin rakennettu ja Onnelantien puoleinen pystylauta-aita on jo paikallaan.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Asemapiirrokseen merkityt, kadulta tontille johtavat portaat toteutettiin esitettyä vaatimattomampina. Saimaankadulta nousevat portaat rakennettiin kapeampina ja tukimuuri betonisena. Oikokadun puoleiset portaat toteutettiin hyvin kapeina ja jyrkkään maastoon sovitettuna asemapiirroksessa esitettyä alemmaksi. Tukimuuri jatkui Oikokadun puolella myös betonisena.

Varsinaisen rukoushuoneen ison salin osalta maapohja on kaivamatonta. Kellarikerrokseen ei ollut alunperin pihalta suoraa sisäänkäyntiä. Kellarissa sijaitsi lämmitysruuvi ja jonkinlainen padalla tai uunilla varustettu tila. Näiden lisäksi kaivamatoman ison salin alapohjan viereen oli piirretty käytävä ja pieni varasto. Onnelantien puoleiselta sivulta nousivat portaat I kerrokseen ja Oikokadun puolelle oli piirretty kaksi pientä ikkunallista huonetta. Huonettilojen käyttötarkoitusta ei ole merkitty piirustuksiin.

Piirustuspienennös alkuperäisestä, laveeratusta asemapiirroksesta 1:200 ja kellarikerroksesta 1:100. Rakennuspiirustus tontille N:o 1 korttelissa N:o 91 Lahden kaupungissa. Vähvistetty Hämeenlinnassa, Lääninkansliassa, elokuun 3 päivänä 1922. Suunnittelijana oli rakennusmestari Oiva Kolsi, Lahdessa kesäkuulla 1922.

Päätöksessä edellytetään, että kokoushuone varustetaan vähintään 3 palopostilla ja tarpeellisella määrällä letkuja. Paloposteista 1 olisi sijoitettava lehterille ja loput kokoushuoneeseen kumpaankin päähän.

Rakennuksen pinta-ala oli merkitty asemapiirrokseen 440 m². Todellisuudessa rakennus oli merkittyä kerosalaa suurempi.

Esikolisestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kuvattu 27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Esikolisestadiolaiset ry:n piirustusarkistossa on laveeratujen piirustuksien lisäksi sinkkopiosarja.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Kellarikerroksen sinikopiipiirustukseen on piirretty kaksi pientä komeroa, jotka on varustettu jonkinlaisilla "istuinilma". Olisiko kysymys mahdollisista wc-tiloista, koska rakennus oli arkitietojen mukaan varustettu vesijohdolla ja viemäröinnillä. Kellarin huoneiden käyttötarkoituksia ei ole kuitenkaan merkitty pohjapiirustukseen.

Kellarikerros oli alun perin kooltaan 9,4 x 14,0 m. Perustus- ja seinärakenteet tällä osalla oli tehty betonisina ja sisäpuolella maanvastaisissa seinissä oli verhomaalaus. Väliseinät olivat muurattuja.

Portaat kellarin käytävältä salikerrokseen johtivat Huilakadun (Onnelantien) puoleiselle sivulle. Kellarissa oli suuri, lämmitysuunnillinen tila. Kellarin ikkunoitten ulkopuolelle oli piirustuksen mukaan valettu "kullut", koska ikkunoiden alareuna oli ympäröivää maanpintaa alempana. "Lämpökeskuksen" takana oli toinen pienempi tila varustettuna jonkinlaisella uunilla tai vesipadalla. Rakennuksen vesikatolla sijaitsemaan pippuun johtavat savuhormit sijaitsivat huoneiden välisessä seinässä.

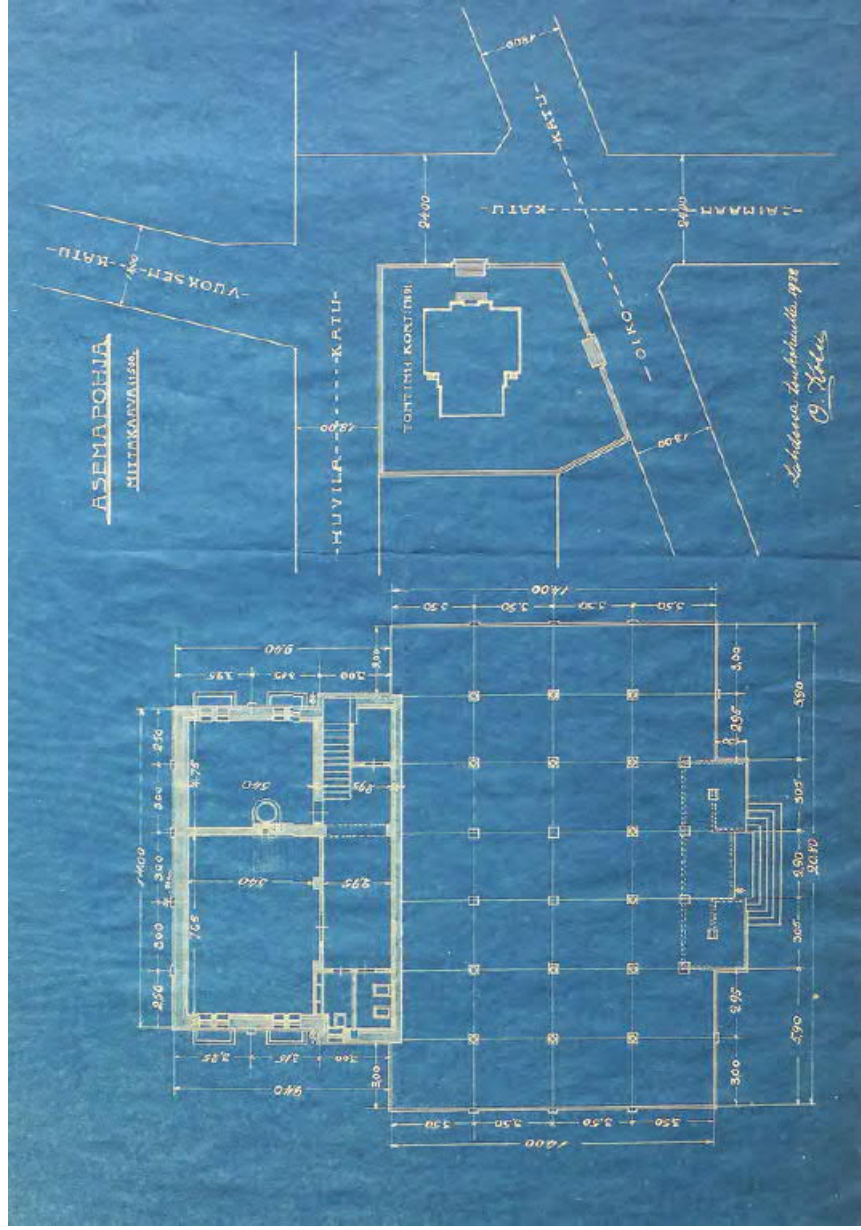
Asiakirjojen mukaan rukoushuoneessa oli alunperin myös sähkö viemäröinnin ja vesijohtojen lisäksi.

Ison salin alapohja 14 x 20,8 m oli kaivamatonta aluetta. Salin 14 pilarin ja muiden tukirakenteiden perustukset on merkitty säännöllisen ruudukon muotoon

Piirustuspienennös alkuperäisestä sinikopiosta / asema- piirros 1:500 ja kellarikerros 1:100. Suunnittelijana oli rakennusmestari Oiva Kolsi, Lahdessa toukokuulla 1922.

Esikolisestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kuvattu 27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Oikokadun puoleinen julkisivu. Julkisivujäsentely on klassisen periaatteen mukainen. Laveeratusta piirustuksesta ei käy ilmi julkisivun materiaali, joka on pontattua vaakalautaa. Julkisivua rytmittää pystysuuntaiset, ulkoseinära-kennetta molemmin puolin tukevat ja julkisivupinnasta ulostyöntävät tukipiirit. Pystysuuntaista vaikutelmaa korostavat tukipiirujen väliseen seinäpintaan keskeisesti sormitellut, kahden kerroksen korkeiset ikkunavyöhykkeet. Katon lappella on kulmikkaiksi muotoillut ja säätit-täin osiin jaetut kattolytykkunat, jotka antavat valba ul-lakkotilaan.

Piirustuksessa esitetty mahtipontinen portaikko Oikoka-dun puolelta tontille ei toteutunut. Kumpareelle rakennet-tua tonttia ei pengerrytetty tasaiseksi, vaan Oikokadun tu-kimuuri valettiin betonista esitettyä matalampana ja Oiko-kadun viettävää katupintaa mukailleen. Portaatt tontille teh-tiin hyvin kapeina ja tontin Oikokadun puoleiselle rajalle alemmaksi maastoon.

Piirustuspienennös alkuperäisestä, laveeratusta jul-kisivupiirustuksesta Oikokadulle. Rakennuspiirustus ton-tille N:o 1 korttelissa N:o 91 Lahden kaupungissa. Vah-vistettu Hämeenlinnassa, Lääninkansliassa, elokuun 3 päivänä 1922. Suunnittelijana oli rakennusmestari Oiva Kolsi, Lahdessa kesäkuulla 1922. Alkuperäinen mitta-kaava 1:66 ⅔.

Esikolisestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on ku-vattu 27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Saimaankadun puoleinen julkisivu on klassisen sommiteluperiaatteen mukaisesti symmetrinen. Pääsisäänkäynti rakennukseen sijoittuu keskeisesti pääjulkisivun ulostyöntyään poikkipäättyyn nähdän, jonka harja on kohti päävoilymin korkeaa aumakattoa. Saliosan aumakatolla kaatonharjan päätteitä korostavat painovoimaisen ilmanvaihtodon piiput rittiineen. Pääsisäänkäyntijulkisivun juhlavuutta lisäävät pystysuuntaiset, vihoristikkopuitteilla koristellut korkeat ikkunat, jotka avautuvat lehterin portaikkoihin. Pääsisäänkäynnin yläpuolella on lehterille valoa antava, leveä ikkuna. Ullakon ikkuna päätykolmion keskellä on kulumista viistetty.

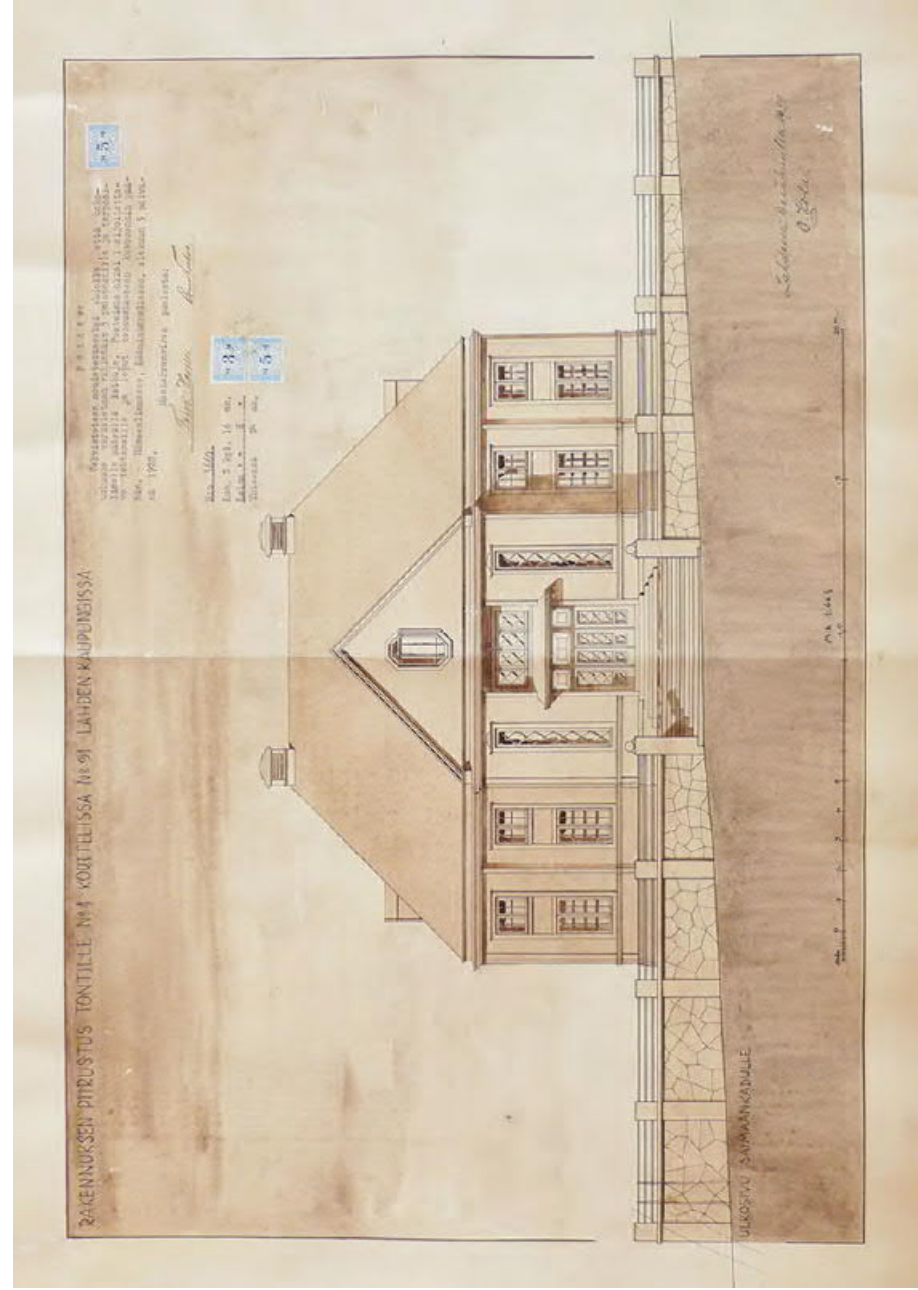
Rukoushuoneen sokkelit on valettu betonista – rakennuksen runko puuta ja pienen osan maanpaine seinät ja perustus valettiin kellarin osalta betonista. Julkisivu Saimaankadulle on säilyttänyt alkuperäisen ilmeensä. Se on jäsennetty hienovaraisesti 1920-luvun klassismin tyylipiirteiden mukaan.

Kaksikerroksisen rakennuksen julkisivuja jäsentävät pääilekkäisten ikkunoiden muodostamat pystyaiheet. Ikkunaukot oli jaettu yhdellä pystyväikarmilla kahteen osaan, puitteet olivat 8- tai 4-ruutuiset. Aumakattoisen rakennuksen kattoena oli jo alunperin pystysaumattu pelti.

Piirustuspienennös alkuperäisestä, laveeratusta julkisivupiirustuksesta Saimaankadulle. Rakennuspiirustus tonille N:o 1 korttelissa N:o 91 Lahden kaupungissa. Vanhastettu Hämeenlinnassa, Lääninkansliassa, elokuun 3 päivänä 1922. Suunnittelijana oli rakennusmestari Oiva Kolsi, Lahdessa kesäkuulla 1922. Alkuperäinen mitta-kaava 1:66 ⅔.

Esikolisestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kuvattu 27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Ison- ja pikkusalin liittymäkohdassa olevat portaat saatettiin toteuttaa hieman toisin tai muutettiin myöhemmin. Piirustuksessa näkyy portaitkoon ja sisusäännökyynnin eteiseen johtavat pariovet.

Pikkusali oli piirretty leikkauspiirustukseen korkeaksi tilaksi, johon myöhemmissä muutoksissa rakennettiin välipohja. Leikkauspiirustuksen mukaan ison salin sisäseinät oli esitetty pystyaukoidetuiksi. I kerroksen ulkoseinien alosaan oli esitetty klassinen puolipanelointi ikkunapenkkin korkeuteen saakka. Lehterinkaitteiden koristelu toteutui suunnitelmien mukaan. Pääsisäänkäynnin eteisestä nousi kahdet portaat lehterille. II kerroksen porraskaide on piirretty muodoltaan balusteriksi. Pääsisäänkäynnin yläpuolella oli aumakatteinen katos.

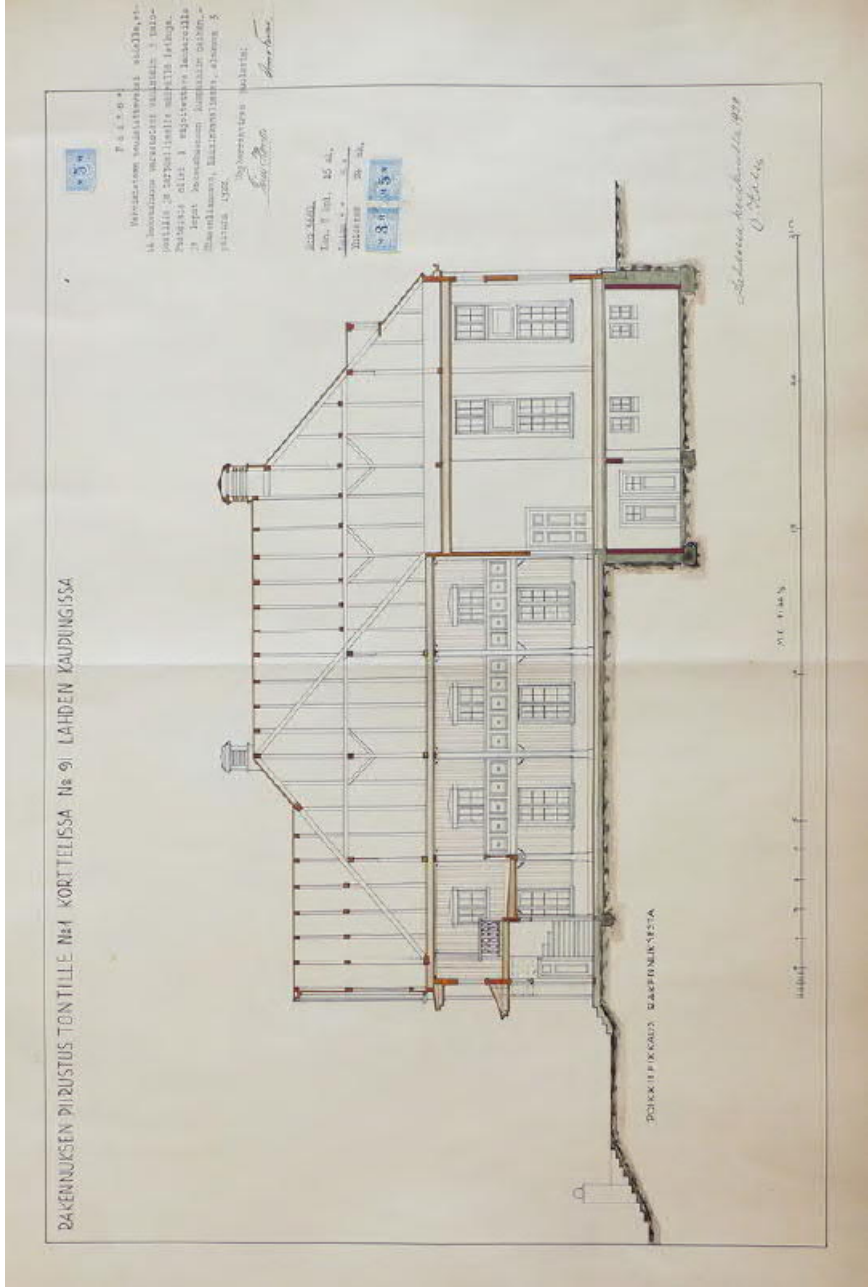
Rakennuksen sisäovet ovat tyyllittään peilivoivia. Kellarikerroksen pienten komeroitten (wc-tilojen) välit ovat viihtävästi varustettu ristikkolisella lasiaukolla.

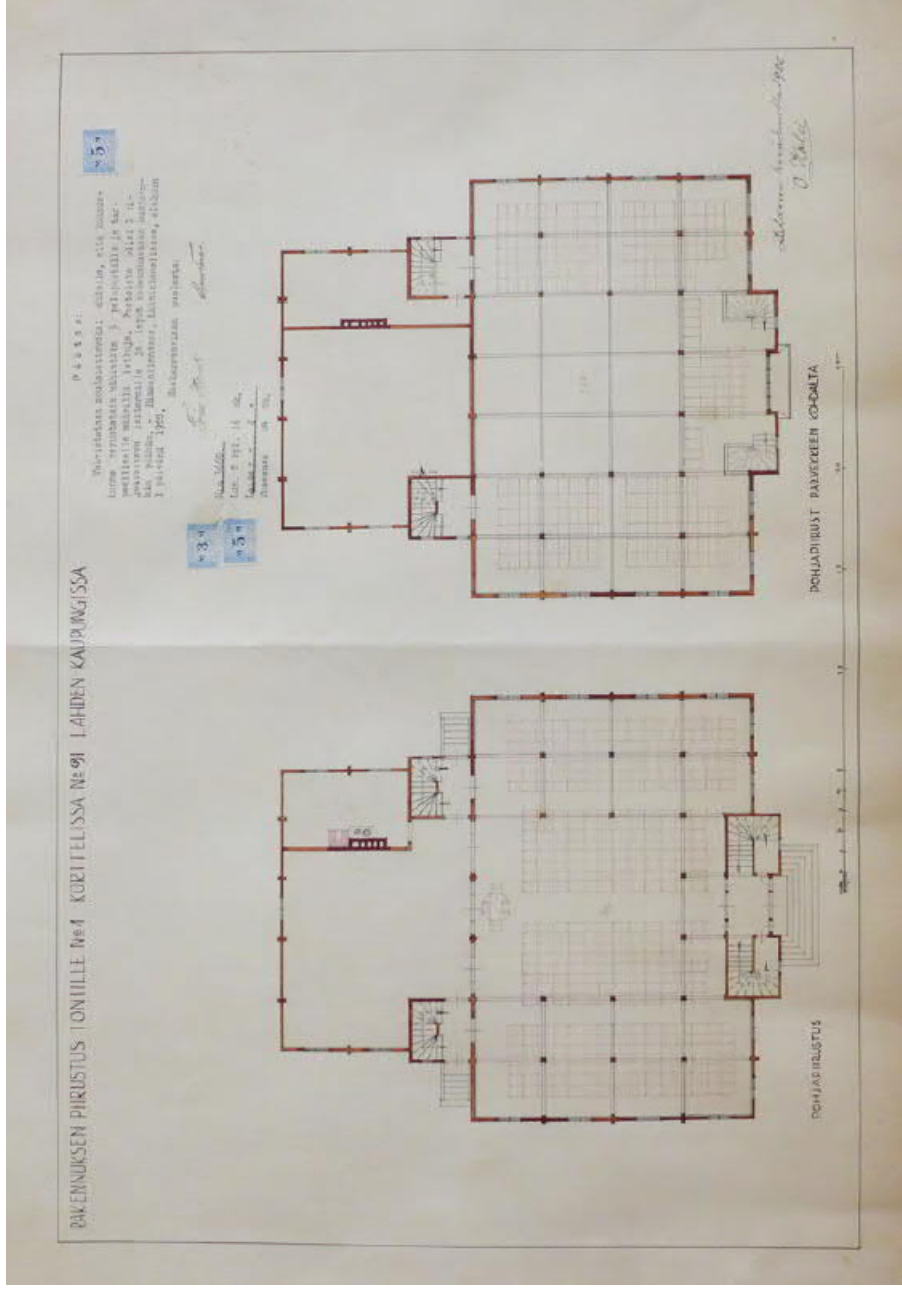
Pikkusali on piirretty korkeaksi tilaksi, myöhemmissä muutoksissa ja tilantarpeen lisääntyessä salin rakennettiin välipohja.

Piirustuspienennös alkuperäisestä, laveeratasta poikki-leikkauspiirustuksesta. Rakennuspiirustus tonille N:o 1 korttelissa N:o 91 Lahden kaupungissa. Varhivitetu Hämeenlinnassa, Lääninkansliassa, elokuun 3 päivänä 1922. Suunnittelijana oli rakennusmestari Oiva Kolsi, Lahdessa kesäkuulla 1922. Alkuperäinen mittakaava 1:66 2/3.

Esikolisestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kuvattu 27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Rukoushuoneen päävoiyymi eli suuri sali on pohjakaavaltaan suorakaiteen muotoinen. Sen takana on leveää rakennusmassaa kapeampi pikkusali sivutiloineen. Iso sali on lämmittämättömänä tilana ollut pääosin kesäkäytössä. Keskellä päävoiyymia on kahden kerroksen korkuinen avoin tila, jota reunustavat kolmella sivulla pilarivien kannattelemat lehterit. Lehterien alla olevat sivutilat avautuvat korkeaan keskussaliin. Keskustilasta on näkyvät ikkunoiden kautta ympäröivään kaupunkitilaan

Kirkkotilaan käydään lehteriportaiden väliin jäävän eteistilan kautta. Pääsisäänkäynnin sivuilta nousevat portait kolmelle. Nämä portaat on myöhemmissä muutoksissa uusittu. Keskeiskäytävän päätteenä on esikolisletadiolalisten seuroille merkityksellinen saarnatuoli, jonne johtavat kahdet portaat. Saarnatuoli on myöhemmissä silttilojen korjauksissa uusittu suuremmaksi.

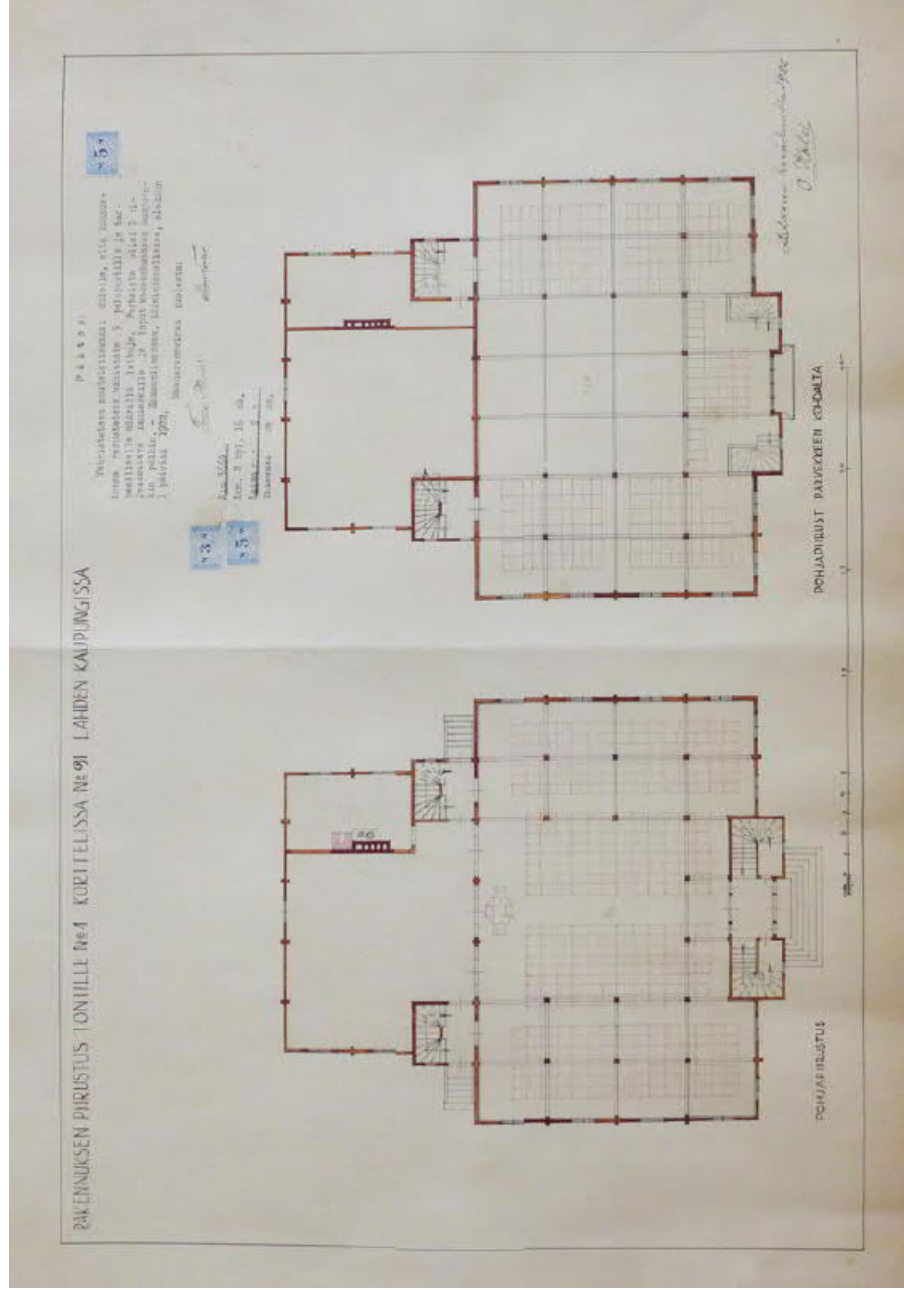
Ison salin ja pienen salin kulmaukseen on sijoitettu kaksi sivusisäänkäyntiä, joiden kautta pääsee sekä pieneen saliin että sivulehterille. Rakennuksen runkosyvyys on pienen salin kohdalla isoa salia kapeampi

Pienen salin vieressä on liedellä ja lämmitysruuilla varustettu tila, ilmeisesti keittiö. II kerroksen Onnelantien puolella on kapean käytävän päätteenä huone.

Piirustuspienennös alkuperäisestä (ei mittakaavassa) laueeratusta pohjapiirustuksesta (I kerros) ja parvekkeen kohdalta (II kerros). Suunnittelijana oli rakennusmestari Oiva Kolssi, Lahdessa kesäkuulla 1922. Alkuperäinen mitataava 1:100.

Esikolisletadiolalaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kuvattu 27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

Salin keskellä on pääovelta saarnatuolille johtava keski-käytävä, jonka molemmille puolille sijoituivat korkean tilan penkkikorttelit. Lehtereiden alla penkkikorttelit ovat pohjapiirustuksen mukaan asennettu ulkoseinien suuntaisesti.

Lehtereiden kaiteet on jaettu osiin koristelutojien ja nelikorisoiden avulla. Koristeosat viittaavat pelkistetysti vanhojen kirkkorakennustemme lehterinkaitteiden kasetointiin. Suurta salia kannattelevat pilarit oli koristeltu pienin konsolein ja listapäättein.

Lehtereiden lattiat oli rakennettu vinoksi, jotta siellä istuvat kuulijat näkisivät puhujat. Parvekkeen vinoille lattialle penkit tehtiin portattain ja korotettuina, jotta kuulijoiden oli mahdollista seurata ja kuulla saarnaa.

Iso sali toteutettiin alun perin vain kesäkäyttöön juhannusseuroja varten. Tästä lähtökohdasta tulkituuna tulee ymmärrettäväksi kookkaan salitilan rakenteiden erikoisuus eli salin tehokkain käyttö ajoittui kesäaikaan, jolloin lämmitystä ei ollut tarpeellista.

Pikkusali eli pikkupuoli oli lämmitetty tila, joka toimi talvi-aikaan pynhäseurojen paikkana. Alkuperäispiirustukseen pikkusali oli piirretty korkeaksi tilaksi, mutta myöhemmin siihen rakennettiin välipohja. Rakennuksen itäpäädyn julkisivussa on ollut vain yksi ikkuna keskeisesti sijoitettuna.

Rakennuksessa oli jo alun perin vesijohdot ja viemärit sekä sähkö. Pikkupuolen valaistus oli toteutettu seinäpinnolle asennetuilla lampettivalaisimilla.

Piirustuspienennös alkuperäisestä (ei mittakaavassa) lauearata pohjapiirustuksesta (I kerros) ja parvekkeen kohdalta (II kerros). Suunnittelijana oli rakennusmestari Oiva Kolsi, Lahdessa kesäkuulla 1922. Alkuperäinen mitakaava 1:100.

Esikolisestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kuvattu 27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Terwonon.

RUKOUSHUONE YHTEISÖLLISEN KRISTILLISYYDEN PAIKKANA

Jo rakentamivuoden 1922 mikkelinpäivänä rukoushuoneen pikkusalissa pidettiin valtakunnalliset seurat. Mikkelinpäivää on vietetty varhaiskeskiajalta saakka syyskuun 29. päivänä. Ruotsissa ja Suomessa mikkelinpäivän vieto siirrettiin liikkuvalle paikalle vuonna 1772, jolloin päivää on vietetty joko kyseisenä ajankohtana tai arkipäivälle osuessa sen jälkeisenä sunnuntaina. Vuonna 1922 mikkelinpäivä oli perjantai. Rukoushuone vihittiin käyttöön juhannuksena 1923.

Esikoislestadiolaiset ry (nimi 31.7.1990 lukien) on pitänyt juhannus-seurat ja vuosikokouksen rukoushuoneessa juhannuksesta 1923 alkaen, mutta sodan vuoksi 1941 vuosikokous pidettiin mikkelinpäivänä. Vuonna 1944 se jäi pitämättä.

Rukoushuoneella on järjestetty alusta asti ainakin seuraavia tapah-tumia: pyhäseurat (sunnuntaisin kahdet seurat), kanssapuheet, hau-tajain muistotilaisuudet, hääjuhlat, muita kokouksia ja juhlia. Ruokailu tapahtui kellarikerroksessa ja pikkusalin vieressä oli kahvi-keittiö ja kahvitus.

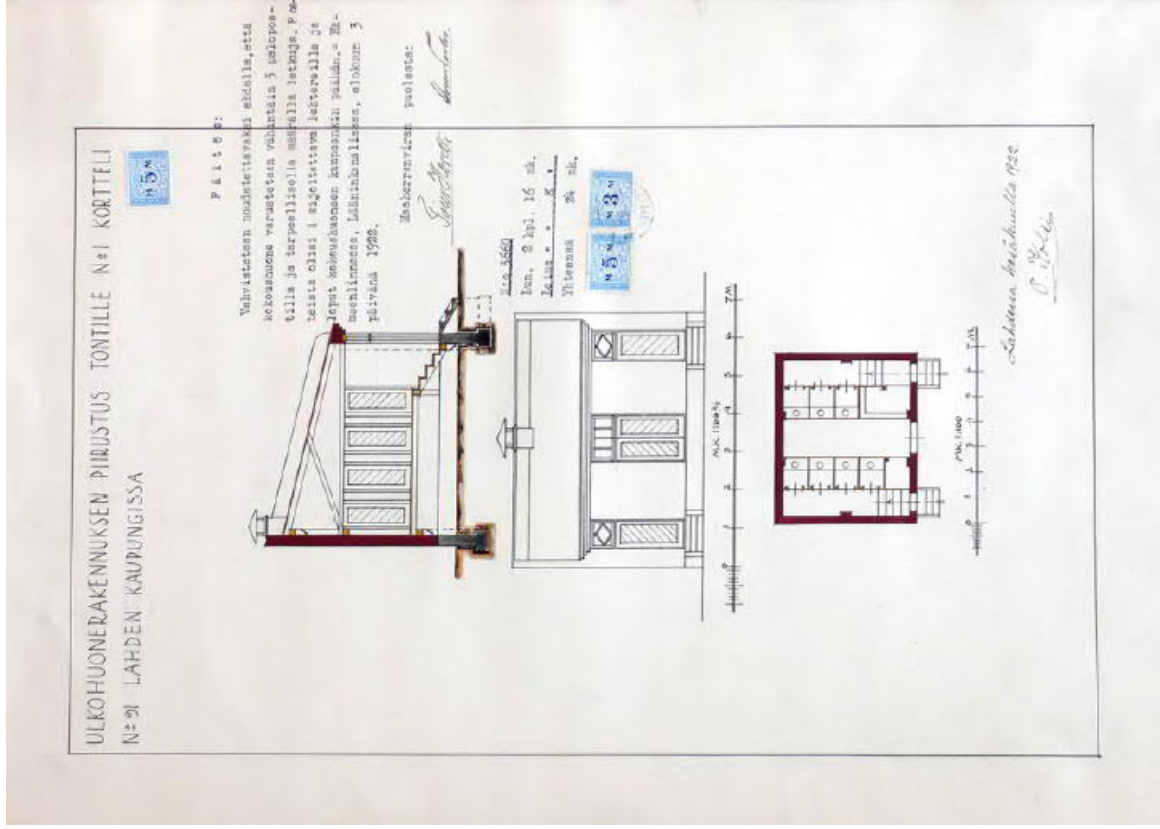
Esikoislestadiolaisessa rukoushuoneessa ei ole urkuja. Seuroissa kuullaan sanaa ja lauletaan ilman säestystä esilaulajan johdolla. Al-kuperäinen saarnatuoli sijoitettiin pääsisäänkäynnin keskiakselille. Se tehtiin korkeaksi ja siinä oli mahdollisesti 1-2 paikkaa. Saarnan tuli kuulua myös parvekkeelle. Saarnatuolia maclallettiin varsin pian siten, että sinne mahtui istumaan kolme puhujaa yhtä aikaa.

Rukoushuoneen alkuperäiset penkit ja pienen salin saarnatuoli siir-rettiin Enon rukoushuoneeseen vuonna 1949. Enon rukoushuone myytiin 1977, jolloin saarnatuoli varastoitiin ja otettiin myöhemmin käyttöön Padasjoen rukoushuoneessa.

Osasuurennos Lahden kaupungin opaskartasta 1938, mittakaava 1:1000. Laadittu Lahden kaupungin Rakennustoimiston Geodeettiosastolla v. 1938. KA, digitaalitar-kisto, VAKKA Kaupunkikatart Iia*3.-Lahden kaupungin opaskartta 1938.

1922 ULKOHUONERAKENNUS

Rakennusmestari Oiva Kolsin vuonna 1922 piirtämä kivirakenteinen ja pulpettikattoinen ulkokuonerakennus valmistui tontin itärajalte. Pohjakaavaltaan se oli suorakaiteen muotoinen, n. 6,8 x 5,5 m. Kolmella sivulla ulkoseinät jatkuivat muureina vesikatteen yläpuolelle. Rakennuksessa oli kaksi osastoa ja keskeillä laitamakki. Ulkokuone toimi ulkokuusina. Ulkokuonerakennus purettiin vuonna 1956 rukoushuoneen laajennuksen yhteydessä valmistuneiden wc-tilojen jälkeen.

Piirustus ulkokuonerakennusta varten tontille N:o 1 korttelissa N:o 91 Lahden kaupungissa. Piirustus on vahvistettu 3.8.1922. Oiva Kolsi on allekirjoittanut piirustuksen kesäkuulla 1922. Alkuperäinen mittakaava on 1/66 2/3 ja 1/100.

Esikolisestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kuvattu 27.10.2017 / Arkkitehti-toimisto Virpi Tervonen

Alla heikkolaatuinen kuvakaappaus vuoden 1946 ilmakuvasta, jossa ulkokuonerakennus näkyy tontin perällä. <https://kartta.lahti.fi/ims>

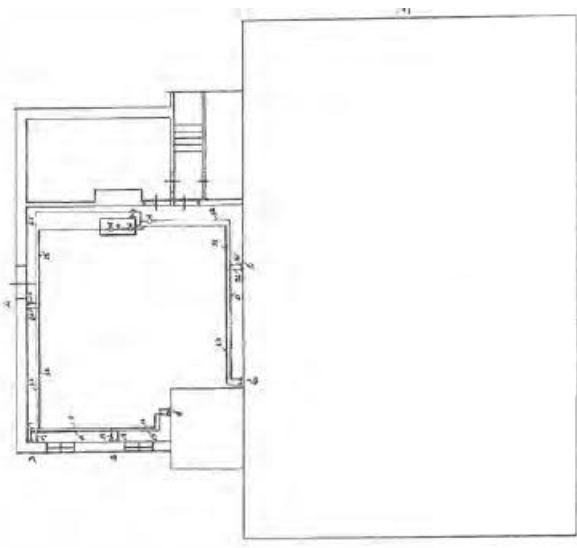
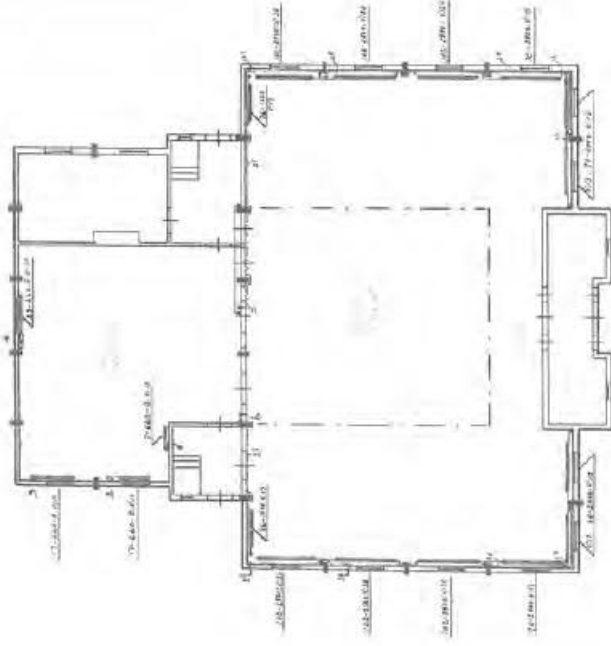
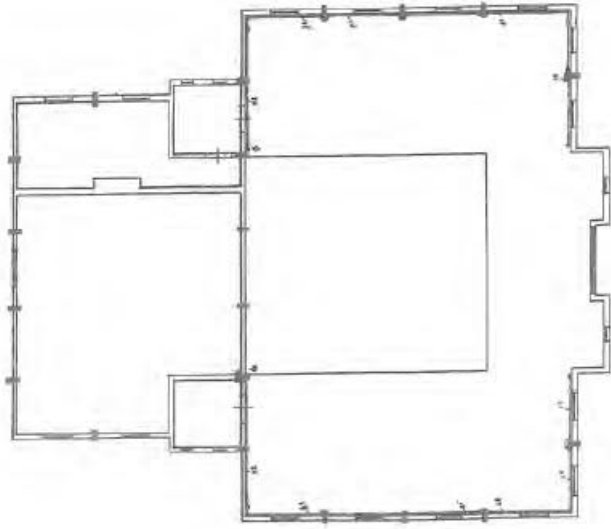
1939 LÄMPÖJOHDOT

KORTTELI 91, TONTTI 1, Onnelantie 2

Rakennuksen pikkusalin puoleisen osan lämmitys hoidettiin alun perin puulämmityksenä. Lämmitysjärjestelmää laajennettiin arkistotietojen mukaan 1930-luvun alussa, jonka ansiosta isoa salia voitiin käyttää seurissa läpi vuoden. Lämmitysjärjestelmä toteutettiin höyrypuhalluksella johtamalla metalliset lämpöpötket ison salin parvekkeiden alle. Vesikiertoon perustuva lämmitysjärjestelmä radiaattoreineen (Roslundin suunnitelma) toteutettiin sotien jälkeen. Pikkusalin välkkatto rakennettiin perimätiedon mukaan mahdollisesti ennen sotia, kun isoon saliin saatiin lämmitys. Tässä vaiheessa yläosaan tuli neuvottelutila ja ullakkotiloja. Näistä ei löydy piirustuksia eikä mainintoja asiakirjoissa. Puhelinkulut mainitaan ensimmäisen kerran arkistotiedoissa vuonna 1939. Kovaääniset hankittiin pian sotien jälkeen.

Rakennuksen lämpöjohtopiirustus, osakopiot II kerros, I kerros ja kellarit. Ei mittakaavaa. Piirtänyt O. Roslund 1939.

Esikoislestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kopioitu paperipiirustuksista 27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen. Kuvankäsittely Virpi Tervonen 2018.

1950 MELLININ KIRKON VANHAT PENKIT

KORTTELI 93, TONTTI 1, Onnelantie 2

Rukoushuoneeseen ostettiin 1949 Lahden vanhan puukirkon alkuperäiset penkit, kun puukirkossa suoritettiin sisätilojen korjaus arkkitehti Kauno S. Kallion suunnitelmien mukaan vuosina 1949–50. Arkkitehti Albert Mellinin suunnitteleman ja 1990 valmistuneen kirkon interiööri penkkeineen ja yksityiskohtineen ilmentää 1800-luvun lopun koristeellista kertaustyyliä.

Rukoushuoneeseen siirretyt penkit sijoitettiin isoon saliin. Valokuvaa vanhoista penkeistä ei ole rukoushuoneen osalta löytynyt. Penkkien muotokieli poikkesi rukoushuoneen klassisesta ja esikoisestadiolaisuuteen kuuluvasta pelkistetyistä arkkitehtuurista. Kauniisti puuleikkauksin työstetyt penkit tulivat kuitenkin tarpeelliseen käyttöön.

Teologian tohtori Jouko Talonen on väitöskirjansa jälkeisessä jatkotutkimuksessaan *Esikoisestadiolaisuus ja suomalainen yhteiskunta 1900–1944* kirjoittanut esikoisestadiolaisuuteen liittyvästä askeettis-rigoristisesta mallista, jossa korostetaan yksinkertaista elämäntapaa. Talosen mukaan askeettisuus ilmeni yleensä huoneiden sisustuksessa, joissakin tavoissa ja perinteissä, vaateuksessa ja suhteessa taitteeseen ja kulttuuriin – esimerkiksi tauluja, ryijyjä, seinäkoristeita ja ikkunaverhoja pidettiin kotien sisustuksissa aikoinaan sopimattomina. Rukoushuoneet pyrittiin myös sisustamaan yksinkertaisesti. Aikalaisvalokuvien puuttuminen selittyy myös sillä, että valokuvaukseen ja valkuvuiliin suhtauduttiin liikkeeseen piirissä vieraksuen.

Pöytäkirjan mukaan penkit päätettiin myydä Lahden Vanhalle Laestadiolaiskristilliselle yhdistykselle. Lahden seurakunnan kirkonrakennuslautakunnan pk 21.4.1949. Jukka-Pekka Airas, Keski-Lahden kirkko. Lahden museo- ja taidelautakunta. Tutkimuksia IV. 1976, s. 33.

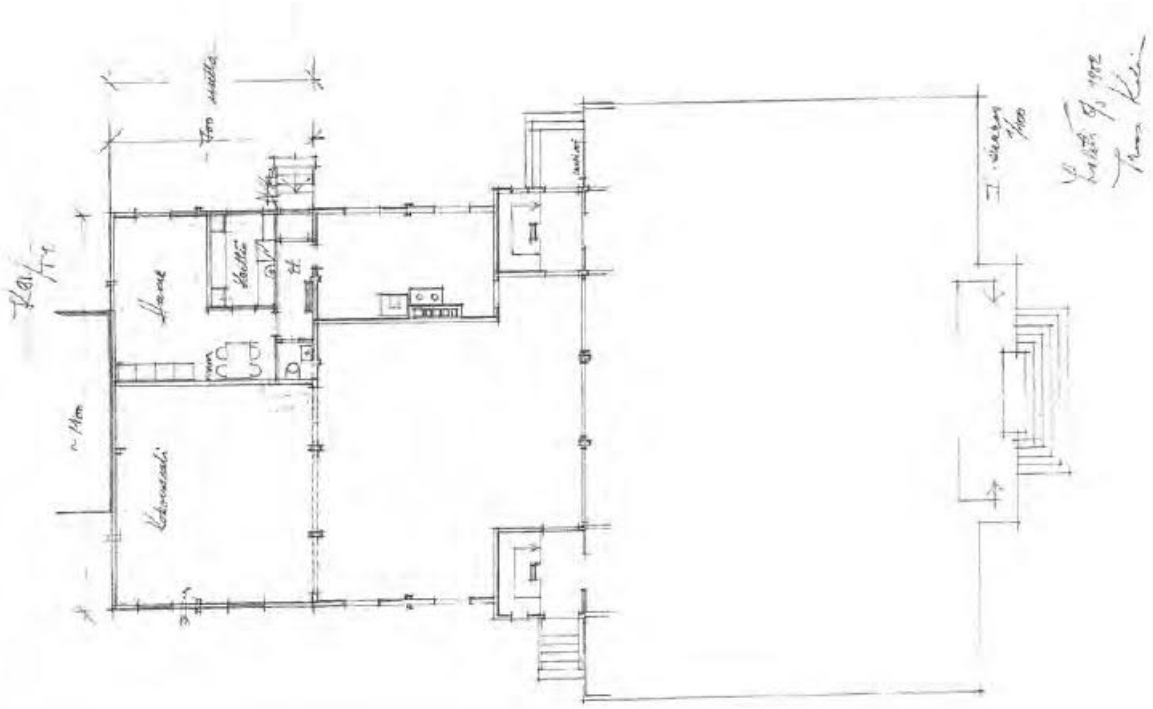
Valokuva Lahden vanhasta puukirkosta. Alkuperäinen postikorttivalokuva Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto. Jukka-Pekka Airas 2003. Keski-Lahden vanha kirkko. Lahden puukirkko 1890–1977. s. 103.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

1953 LAAJENNUKSEN KELLARIKERROS

KORTTELI 93. TONNIT 1. Onnelantie 2

Lahden kaupungin kasvu vauhdittui sotien jälkeen jälleerakennuskaudella ja 1950-luvulle tultaessa. Sillä oli vaikutuksia myös esikolisestadiolaisten määrään. Sotavuosina rukoushuone oli ollut osan aikaa armeijan käytössä, jonka vuoksi kristilliseen liikkeelle tärkeät juhanusseurat jäivät pitämättä sotavuosina 1941 ja 1944.

Kun vanhan rukoushuoneen laajennusta ryhdyttiin suunnittelemaan, saattoi Lapin lähetyksellä olla vuonna 1948 vaikutusta töiden ajoitukseen.

Arkkitehti Irma Kolsi jatkoi isänsä Oiva Kolsin työtä ja luonnosteli vuoden 1952 keväällä rukoushuoneen pikkusalin jatkeeksi n. 14 x 7 metrin kokaisen laajennuksen, jonka I kerrokseen oli suunniteltu keittokomerollisen huoneen ja wc-tilan muodostama asunto. Asunon sisäänkäynti oli sijoitettu Onnelantien puolelle. Pikkusalin jatkeeksi suunniteltu kokoussali avautui suoraan vanhaan osaan.

Pohjapiirustuksesta hahmottuvat ison salin ja pienen puolen liitoskohdassa sijaitsevat sivusisäänkäynnit ja portaitot lehterikerrokseen.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä I kerroksen pohjapiirustuksesta 1:100. Lahti B.3.1952 Irma Kolsi.

Esikolisestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kopioitu paperikopioina 27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Kellarikerroksen laajennusehdotukseen oli suunniteltu wc-tilat miehille ja naisille erillisine sisäänkäynti-
portaineen laajennuksen itäisivulle. Muuhun laajennuksen osaan oli sijoitettu varasto, jonne kuljettiin
suuresta lämmityshuoneesta. Varastosta pääsi myös kattihuoneen takana olevaan pienempään ti-
laan. Osa laajennuksesta yhdistettiin kattihuoneeseen. Vanhan osan tilajako säilyi muuttumattoma-
na. Sisäkautta porrasyhteys I kerrokseen oli Onnelantien puolelle.

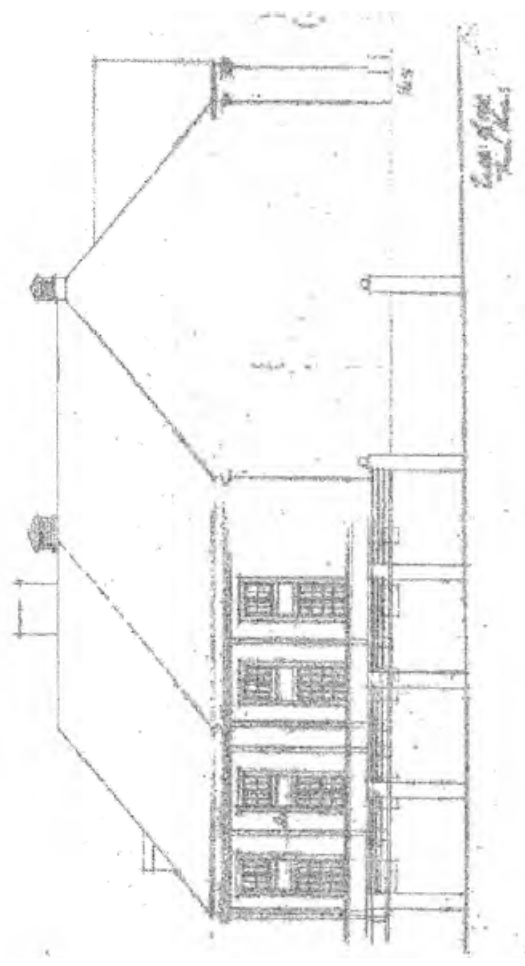
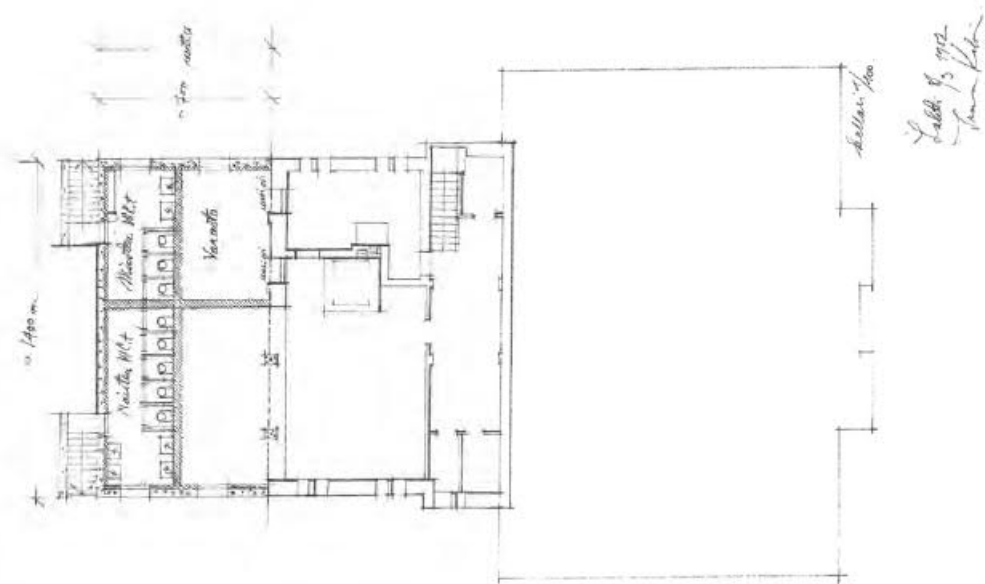
Irma Kolsi oli piittänyt luonnoksessaan laajennuksen kaksikerroksiseksi. Rakennusta olisi jatkettu
rakennuksen rungon syvyisenä massana, jolloin julkisivun ja katon harjan korkeudet olisivat pysyneet
rakennuksen alkuperäisessä korkeudessa. Tästä luonnoksesta ei ole olemassa II kerroksen ja ullakon
pohjapiirustuksia.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä kellarin pohjapiirustuksesta
1:100. Lahti B.3.1952 Irma Kolsi.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä julkisivupiirustuksesta 1:66 2/3
Olkokadun suuntaan. Lahti B.3.1952 Irma Kolsi.

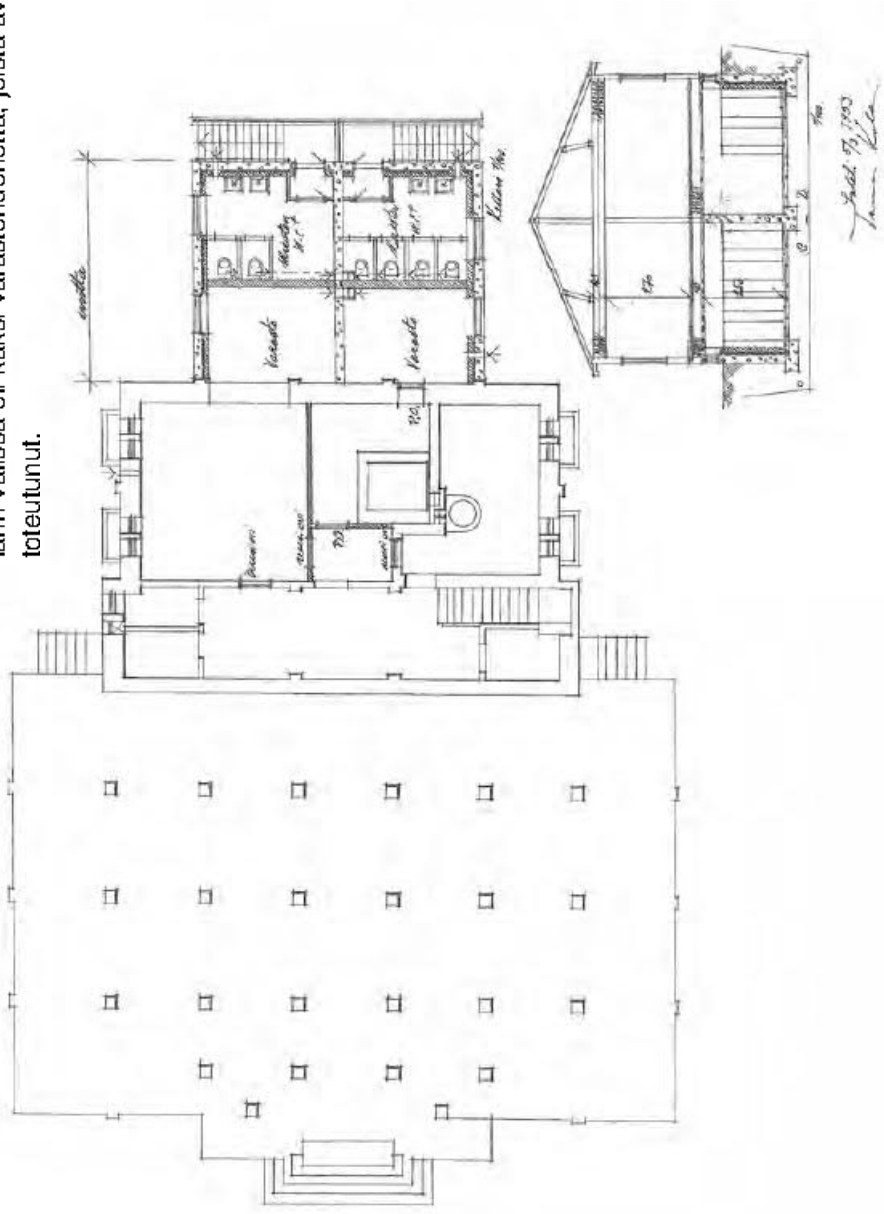
Esikoislestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kopioitu paperikopioina
27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Suunnittelua jatkettiin keväällä 1953 vuonna 1952 laadittujen luonnosten pohjalta. Irma Kolsi esitti uuden vaihtoehdon kellarin laajennukseksi ja rakennettavaksi betonirakenteisena ja laajuudeltaan 9,2 x 7,0 m. Laajennus oli aiempaa, vuoden 1952 laadittua suunnitelmaa pienempi. Suunnittelun tarve korostui mitä ilmeisimmin, kun touko-kesäkuussa 1953 Lahteenkin ulottunut Lapin lähetys keräsi väkeä laajalta alueelta.

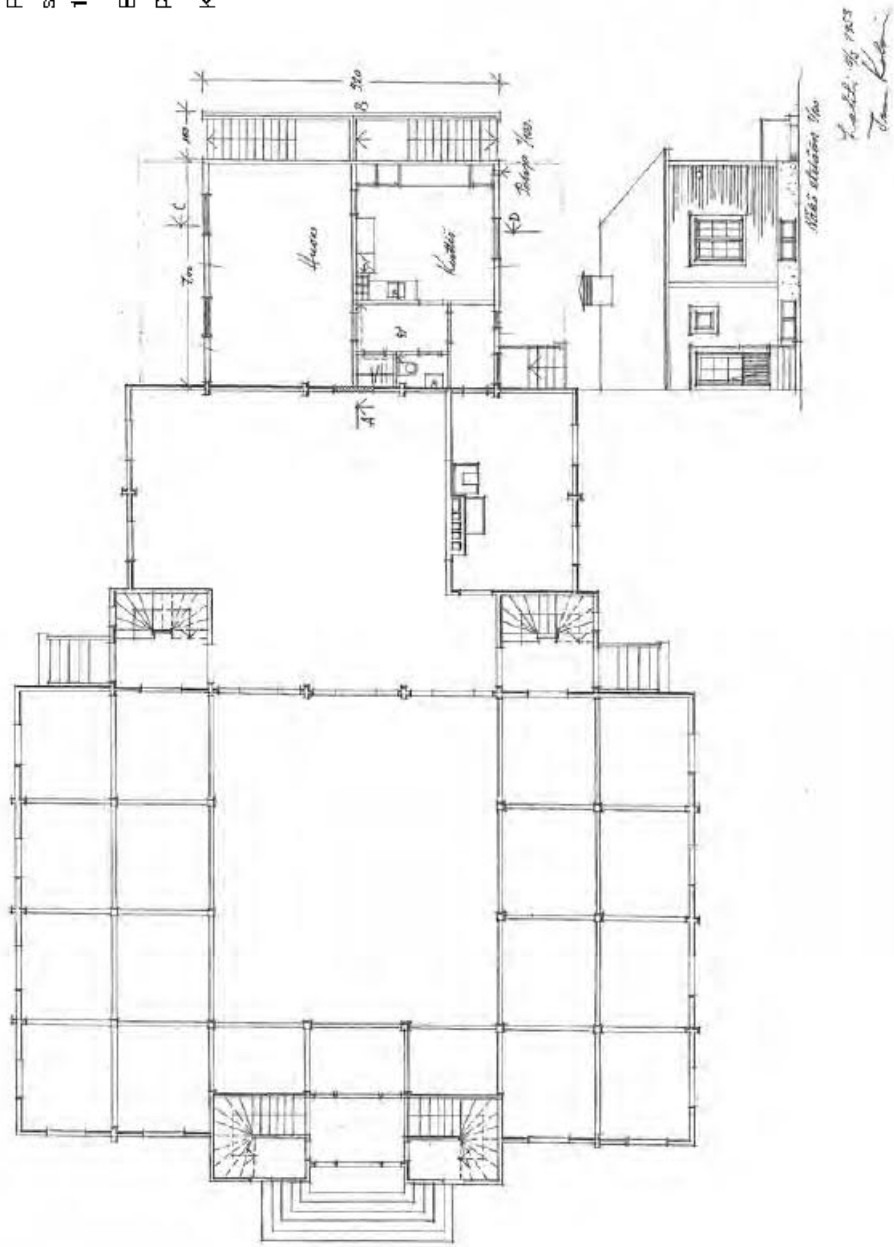
Vanhan kellarin tilajako säilyi lähes alkuperäisessä muodossaan. Ainoastaan puulämmittelyn lämmitystila uuneineen esitettiin rajattavaksi muuratuin seinin vanhasta tilasta. Uudet miesten ja naisten wc-tilat oli piirretty laajennuksen itäisivulle toistensa peilikuvina. Sisäänkäyntiportaat laskeutuivat itäjuoksisivun vastakkaisista suunnista. Wc-huoneet oli varustettu pienellä tuulikaapilla. Wc-tilojen ja vanhan kellarin välissä oli kaksi varastohuonetta, joista avattiin kulkukaikut vanhalle puolelle. Tämä suunnitelma ei toteutunut.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä kellarin pohjapiirustuksesta ja poikkileikkauksesta C-D 1:100. Lahti 5.3.1953 Irma Kolsi.

Esikoislestadiolalaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kopioitu paperikopioina 27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen
Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Vuoden 1953 laajennussuunnitelmissaan Irma Kolsi esitti 1 kerrokseen rukoushuoneen jatkeeksi suuruisen maanpäällisen kerroksen, johon oli sijoitettu huoneen keittiön, eteisen ja wc-tilan muodostama huoneisto. Sisäänkäynti oli Onnelantien puolelta. Laajennus oli maanpäällisellä osaltaan lämmöneristetty, puurakenteinen ja 1-kerroksinen. Vesikatto oli piirretty päästään aumakatoiksi, kuten alkuperäisessä rukoushuoneessakin. Julkisivut olivat vähäeleisesti vaakalautoitettuja ja aukotukseltaan vanhoja ikkunoita ja ulko-ovia vastaava. Tämä suunnitelma ei toteutunut.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä 1. kerroksen pohjapiirustuksesta ja laajennuksen julkisivu piirustuksesta 1:100. Lahti 5.3.1953 Irma Kolsi.

Esikolestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kopioitu paperikopioina 27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

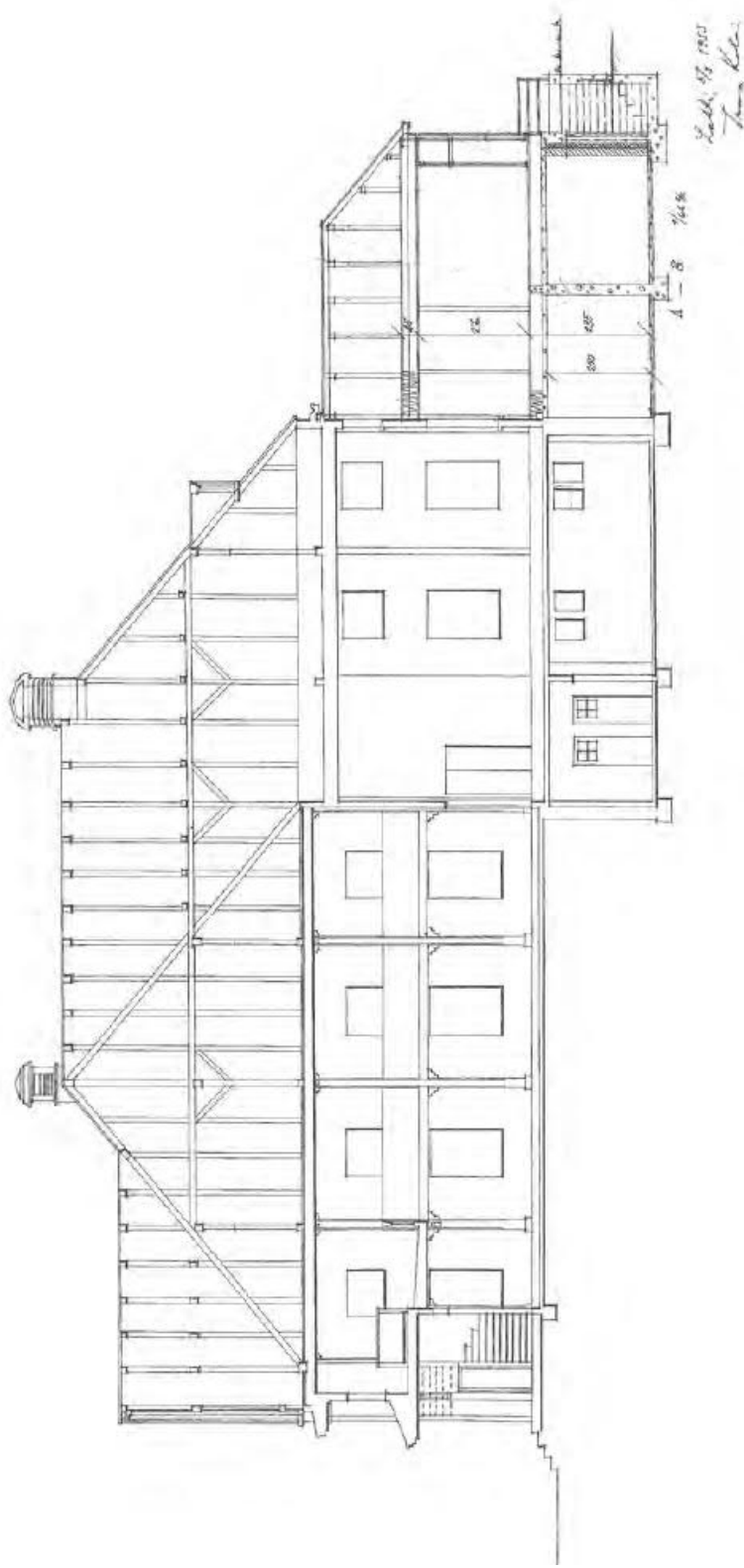

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä kellarin pohjapiirustuksesta ja poikkileikkauksesta A-B 1:66 %. Lahti 5.3.1953 Irma Kolsi.

Esikolisestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kopioitu paperikopioina 27.10.2017 / Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Leikkauspiirustus osoittaa, kuinka pääsisäänkäynnin tuulikaapista lehterille nousevat portaat ovat sijainneet ennen vuonna 1973 toteutettuja sisäpuolisia korjaus- ja muutostöitä.

Vuonna 1953 rukoushuoneita lopulta laajennettiin rakentamalla rakennuksen matalamman osan päätyyn $90 \text{ m}^2 = 7 \times 12,9 \text{ m}$ ja tilavuudeltaan 288 m^3 suuruinen betoni- ja tiilirakenteinen kellarikerros.

Myöhemmin vuonna 1956 kellarin päälle rakennettiin maanpäällinen, 2-kerroksinen ja puurunkoinen laajennus. Kantavan betonisokkelin sisäpuolella oli $\frac{1}{2}$ -kiven tiilimuuraus. Varastohuone oli varustettu matalilla ikkuna-aukoilla 8 kpl. Puuikkunat olivat 2-puitteisia, sisään ja ulosaukeavia.

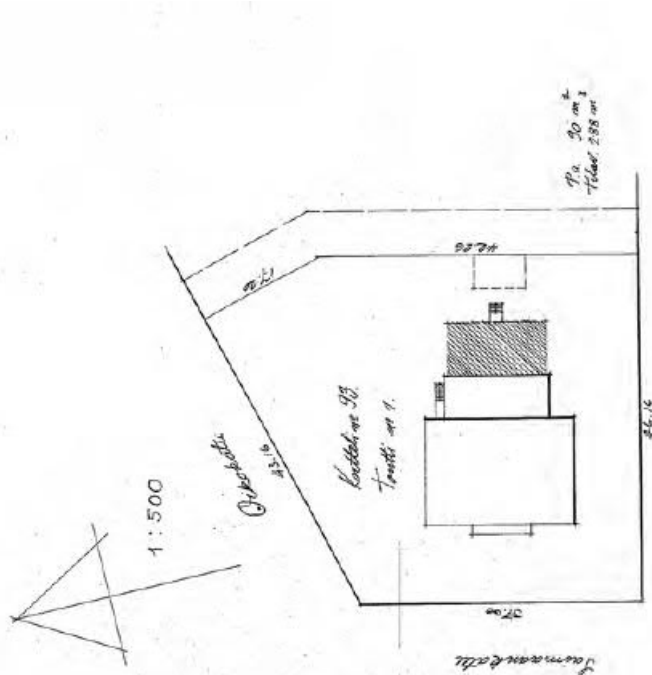
Uuteen kellarikerrokseen sijoitettiin varasto, jonka sisäänkäynti oli rakennuksen päädyistä ja portaat sisäänkäyntiä kohti. Lisäksi vanhaan kellariosaan oli sijoitettu uudet wc-tilat miehille ja naisille. Wc-tiloihin oli käynti tontin Oikokadun puoleiselta pohjoisrivulta.

Asemapiirroksessa ulkokuone on esitetty katkoviivoin, joka tarkoittaa sen purkamista laajennuksen valmistumisen jälkeen.

Laajennus oli tarpeellinen, koska sotien jälkeen väkeä isoihin seuroihin tuli yhä laajemmalla alueella. Juhannusseuroihin tulitiin kauempaakin junilla, linja-autoilla ja kuorma-autojen lavalla kopissa matkustaen mm. Pihtiputaalta.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallennetusta asemapiirroksesta 1:500, Lahti 25.3.1953 Irma Kolssi. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Arkkitehti

maantieteellisen tutkimuslaitoksen puolesta
 tutkimuksen johtajaksi
 Virpi Tervonen
 Lahden kaupungin rakennusvirasto

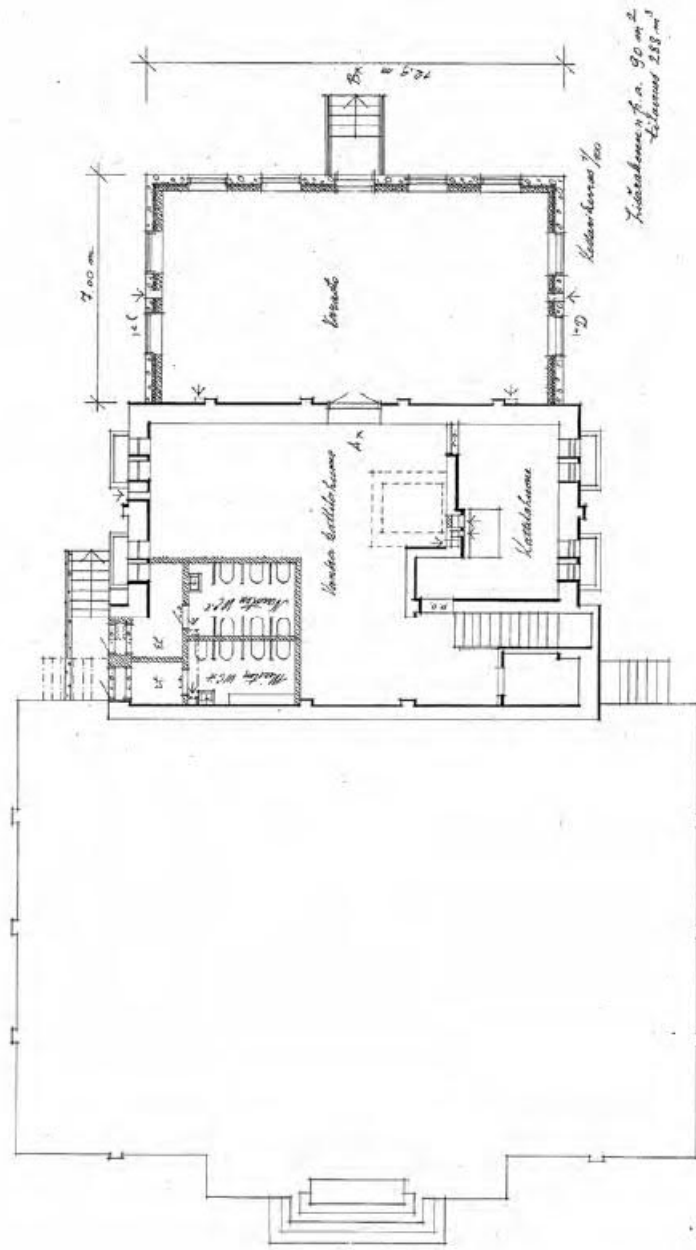
Lahti, 25.3.1953.
 Irma Kolssi

Kellarin laajennus- ja muutosuunnos 24.3.1953. Vanhaan kellarikerrokseen rakennettaville naisten ja miesten erillisiin wc-tiloihin oli kulkuyhteisen ulkoportaan kautta, rukoushuoneen pohjoispuolelta. Moilemmilla wc-tiloilla oli oma etuhuoneellinen sisäänkäynti. Väliseinät olivat muurattuja. Kellarisuunnitelmasa vanhasta kattilahuoneesta esitettiin purettavaksi puulämmitteinen uuni. Uusi kattilahuone oli sijoitettu Onnelantien puoleiseen pienempään tilaan. Vanhasta kattilahuoneesta (lämmityshuone) oli parioivallinen kulkulaajennuksen varastoksi merkittyyn uuteen tilaan. Wc-tilojen sijoituksen osalta tämä Irma Kolsin suunnitelma ei toteutunut.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisessä sähköiseen muotoon tallennetusta pohjapiirustuksesta. Muutos- ja lisärakennus toimille N:o 1 korttelissa N:o 93 Lahdessa. Lahti 24.3.1953 Irma Kolsi. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Lahti, 24.3.1953
Irma Kolsi

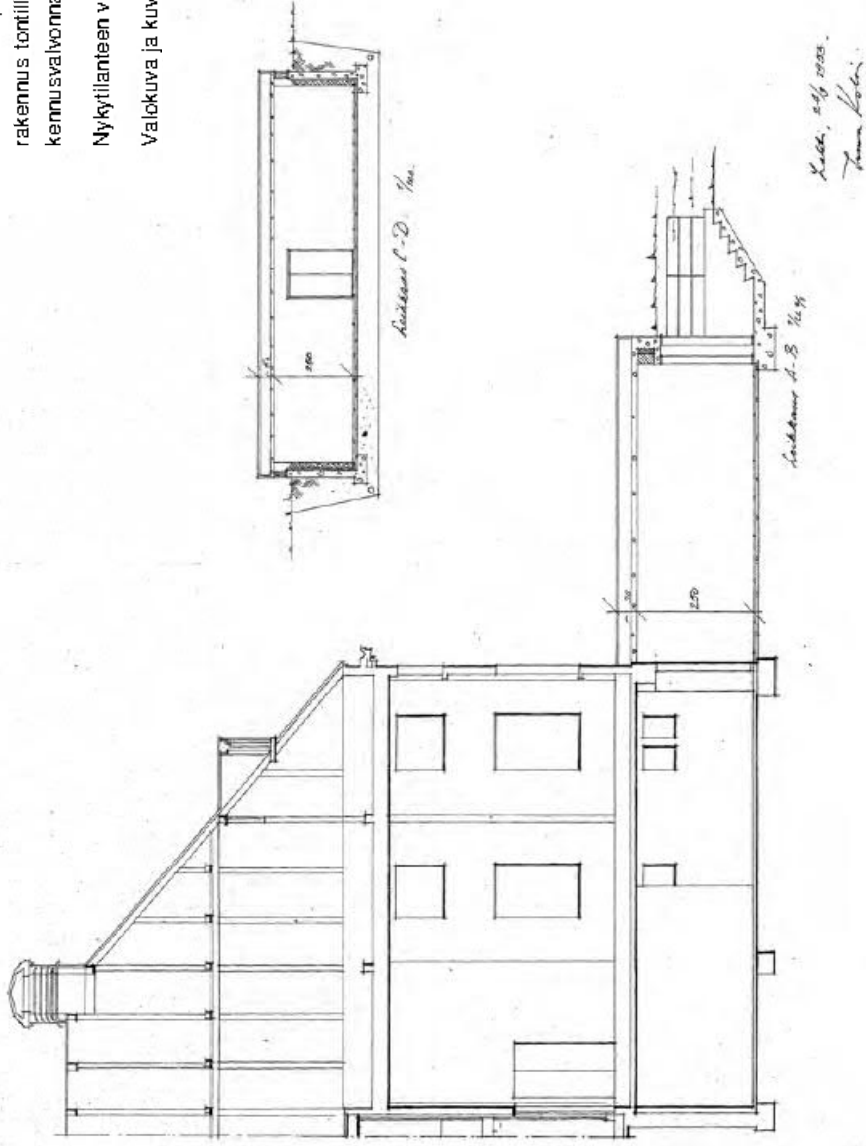
Laajenuksena toteutettiin vain betonirakenteinen kellarikerros, jonne sisäänkäynti ja portaat oli rakennussuunnitelmassa osoitettu kellarin itäpäättyyn kohtisuorasti julkisivuun nähden. Toteutuksessa ulkortaat rakennettiin itäjulkisivun suuntaisesti.

Kellarikerroksen huonekorkeus oli 2,5 m, yläpohja teräsbetoniholvineen ja -rakenteineen n. 50 cm. Kellaritila oli varustettu matalilla ikkunoilla. Betonisten perusmuurien sisäpuolelle asennettiin lämmöneristys ja verhomuuraus.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallennetusta leikkaukspiirustuksesta, pituusleikkaus A-B ja poikkileikkaus C-D. Muutos- ja lisärakennus toimille N:o 1 korttelissa N:o 93, Lahti 24.3.1953 Irma Kolsi. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Nykytilanteen valokuva ruokailutilan ikkunoista.

Valokuva ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Insinööritoimisto Blåfield ja Louhio muutti Irma Kolsin laatimaa laajennussuunnitelmaa wc-tilojen sijoituksen ja laajennuksen sisäänkäynnin osalta siten, että naisten ja miesten wc-tilat sijoituivat vanhan osan eli pikkusalin ja ison salin liittymäkohtaan rakennuksen runkosyvyyden suuntaisesti. Suunnitelma noudatti Irma Kolsin päiväämätöntä luonnosta.

Molempiin wc-tiloihin oli erilliset sisäänkäynnit rakennuksen vastakkaisilta puolilta. Vanha ulkokuone purettiin 1950-luvun alkupuolella, kun laajennus ja siihen rakennetut wc-tilat valmistuivat.

Arkistotiedoissa mainitaan, että kellarin kaivutyö tehtiin käsin ja kaivujäte heitettiin käsin kuorma-auton lavalle. Autot ajoivat Oikokadun puolelta perustusmonttuun. Yhdistyksen vuosikertomuksen 1953 mukaan: "Viime kevätkauden aikana alulle pantu, Lahden rukoushuonetalomme rukkala on valmistunut lo-pullisesti vestalaitoksineen ja pesupaikkoineen, kuin myöskin perin pohjin uusittu keittiö. Koko rakennus tuli tosin kalliiksi, varsinkin vanhojen osien uudistustyöt."

Kellaritilojen käyttötarkoitusta ei jouko Louhion laatimassa kellarikerroksen pohjapiirustuksessa mainita eikä myöskään Paul G. Rothin laatimissa vuoden 1956 maanpäällisten kerrosten kellaria esittävässä suunnitelmassa. Laajennusosan kellarikerros tehtiin arkistotietojen mukaan ilmeisesti jo 1953 ruokasaliksi ja sen viereiseen vanhan osan lämmitystilaan keittiö. Ruokasaliin tehtiin pikkusalista portaat, joiden päällä oli avattava luukku. Portaita käytettiin vain kylmänä aikana. Tämä muutos ja ratkaisu ei ilmene piirustuksista.

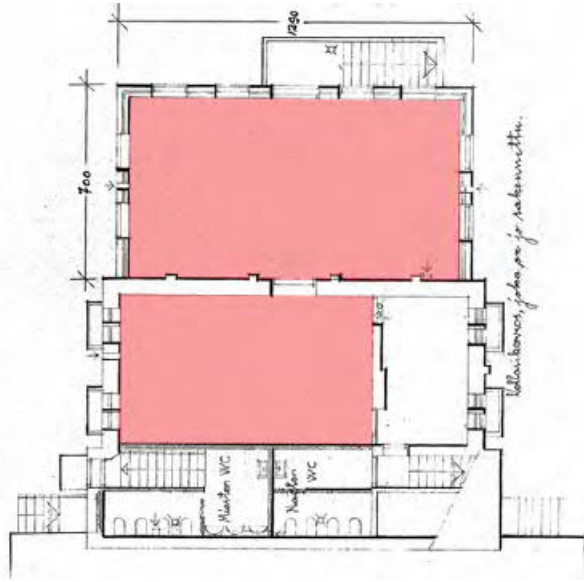
Piirustuspienennös ei mittakaavassa. Kellarikerros, alkuperäinen mittakaava 1:100. Muutospiirustus tornille No 1 korttelissa No 93. Lahdessa. Paul G. Roth 12.4.1956. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Piirustus vastaa Insinööritoimisto Blåfield ja Louhion keväällä 1953 laatimaa suunnitelmaa. Mistään suunnitelmista ei ilmene, kuinka arkistotiedoissa mainitut kellarinportaat luukkuineen oli toteutettu.

Piirustukseen on värillä (vaaleanpunainen) erotettu tilat, jotka mainitaan yhdistyksen arkistotiedoissa. Vasemmalla keittiö ja oikealla rukkasali - tilojen käyttötarkoitukset ovat säilyneet nykyhetkeen. Keittiötilan viereen Onnelantien puolelle sijoittuu vanha kattilahuone.

Nykytilanteen valokuva kellarissa sijaitsevan keittiön I kerrokseen johtavista portaista. Portaiden rakenne viittaa 1950-luvun toteutukseen.

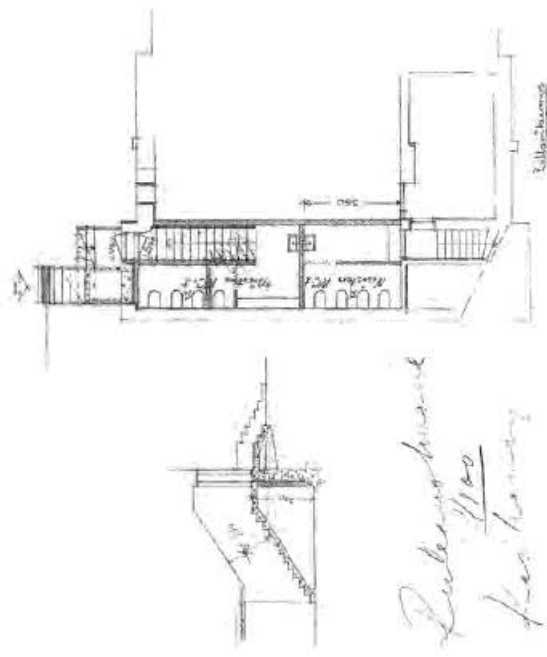
Valokuva ja kuvankäsitteily Arkkitehti toimisto Virpi Tervonen 2017, 2018

KORTTELI N:o 93
TORNIN N:o 1
1/100.

Lahdi, 12.4.1956
Paul G. Roth

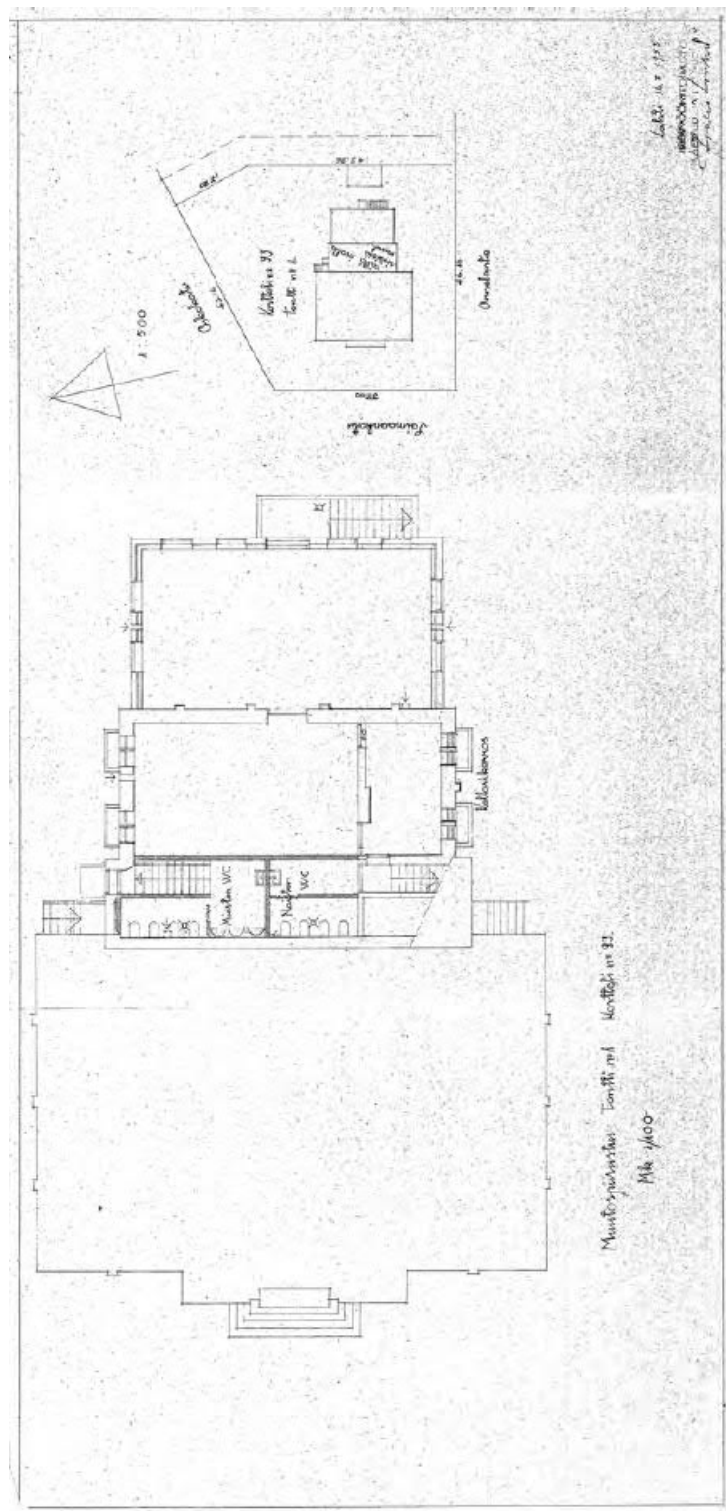
Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä kellarikerroksen osapiirustuksesta ja porraskorjauksesta 1:100, jossa arkkitehti Irma Kolsi on tutkinut wc-filojen vaihtoehtoisia sijoitusta. Piirustus on päiväämätön ja luonnosmainen.

Esikolisestadiolaiset ry:n piirustusarkisto. Aineisto on kuvattu 27.10.2017 / Arkkitehti-toimisto Virpi Tervonen

Insinööritoimisto Bläfield ja Louhio 14.7.1953 laatima kellarikerroksen rakennuslu-papirustus ja lopullinen toteutus on arkkitehti Irma Kolsin luonnoksen mukainen.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallenne-tusta pohjapiirustuksesta 1:100 ja asemapiirroksesta 1:500. Muutospirustus toimille N:o 1 korttelissa N:o 93 Lahdessa. Lahti 14.7.1953 Insinööritoimisto Bläfield ja Louhio / Jouko Louhio. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Kuvankäsittely Arkkitehti-toimisto Virpi Tervonen 2018.

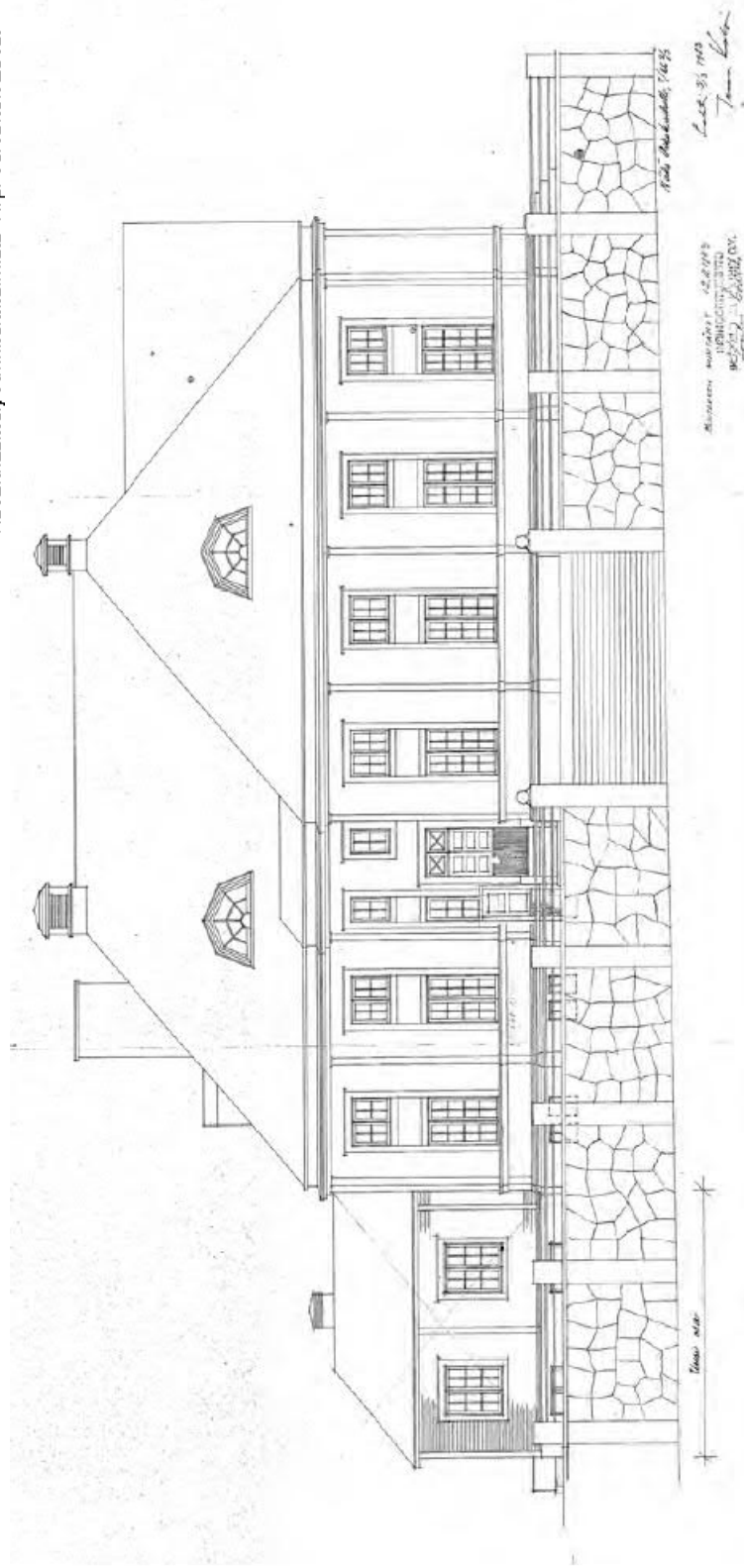

Kellarikerroksen suunnitelmissa arkkitehti Irma Kolsi piirsi 5.3.1953 päivättyyn julkisivupiirustukseen myös yksikerroksisen maanpäällisen osan, joka kuitenkin jätettiin vuoden laajennuksessa 1953 toteuttamatta. Se oli ruksattu julkisivupiirustuksesta yli. Insinööritoimisto Bläfield ja Louhio on täydentänyt Kolsin laatimaa julkisivupiirustusta lopullisten muutosten osalta. Irma Kolsin toteuttamaton laajennusehdotus noudatti pääosin arkkitehtuuriltaan rukoushuoneen alkuperäistä muotokieltä ja yksityiskohtia. Poikkeuksen muodosti julkisivujen pelkistetty vaakasuuntainen laudoitus.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallennetusta julkisivupiirustuksesta 1:66 $\frac{2}{3}$ Oikokadulle. Näkö Oikokadulle Lahdessa Irma Kolsi 5.3.1953.

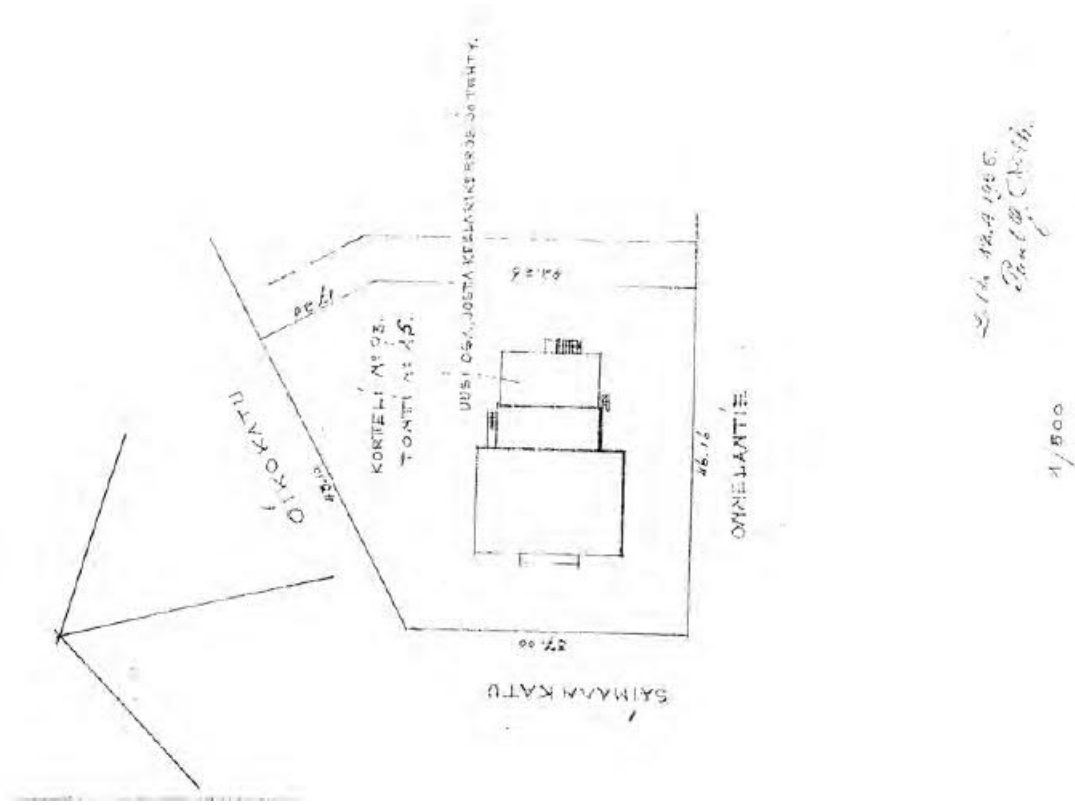
Muutospiirustus tontille N:o 1 korttelissa N:o 93 Lahdessa. Insinööritoimisto Bläfield ja Louhio / Jouko Louhio 12.11.1953. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

1956 LAAJENNUS

KORTTELI 93, TONTTI 15, Ommelantie 2

Vuosien 1956–57 aikana toteutettiin jo aiemmin 1953 rakennetun kellarin päälle kaksikerroksinen, puurunkoinen laajennus arkkitehti Paul G. Rothin suunnitelmien mukaan. Julkisivujäsentely ja aukotus noudattivat alkuperäisen rukoushuoneen ilmettä. I ja II keiros toteutettiin Rothin piirustusten mukaan.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallennetusta asemapiirroksesta. Muutospiirustus tontille N:o 15 korttelissa N:o 93 Lahdessa. Paul G. Roth 12.4.1956. Alkuperäinen mittakaava 1:500. Lahden rakennusvalvoman arkisto.

Talvinen valokuva 1990-luvun puolivälistä Saimaankadulta. Valokuva Esko Salonen.

Rukoushuoneen Saimaankadun puoleisen poikkipään harjassa näkyy pieni teräsrakenteinen risti, joka tuotiin rukoushuoneelle Lahden vanhan puukirkon purkutöiden yhteydessä 1977. Risti siirrettiin Tapparakadun rukoushuoneen porttirakennelman harjalle, kun uusi rukoushuone valmistui 1996.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

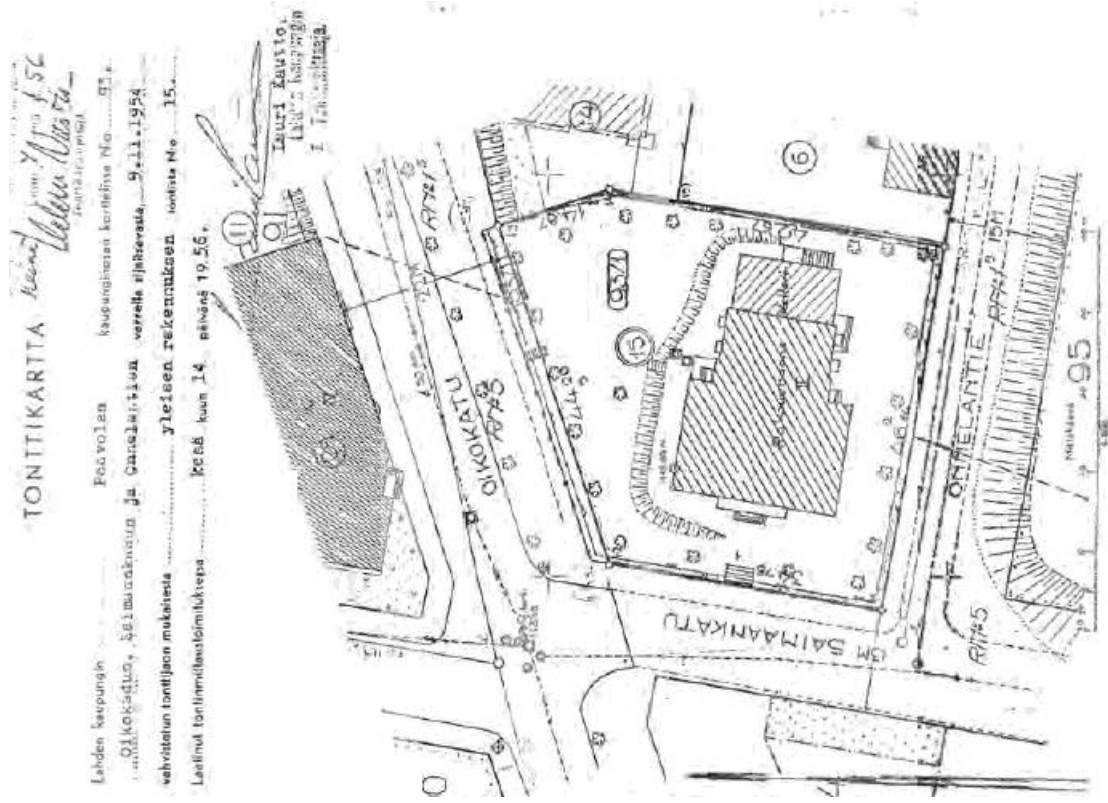
Vanhaan tonttikarttaan on merkitty rukoushuoneen piha-alueen puustoa. Tontin Oikokadun puoleisella rajalla kasvavat tammet on lahjoittanut opettaja ja esikoislestadiolainen saarnaaja Juho Hirvonen Polvijärveltä. Tammet on istutettu 50-luvun alussa ja ne kasvavat edelleen tontilla. Tonttikartassa näkyvät rukoushuoneen pihalle johtavat Saimaankadun ja Oikokadun puoleiset portaitot ja Oikokadun puoleisen portaatan sijainti.

Tonttikartta 4.7.1956. Tontinmittaustöitä suoritettiin 14.8.1956 Paavolan kaupunginosan korttelissa N:o 93 Oikokadun, Saimaankadun ja Onnelantien varrella sijaitsevista ja 9.11.1954 vahvistetun tonttijaoon mukaisesta yleisen rakennuksen tontista N:o 15. Tontinmittaaja oli Lauri Kautto / Lahden kaupunki.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallennetusta asemapiirroksesta 1:500. Lahden rakennusvalvonnalla arkisto.

Valokuva alla 1990-luvun puolivälistä Onnelantien ja Saimaan kadun kulmauksesta. Valokuva Esko Salonen. Yksityiskokoelmat.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

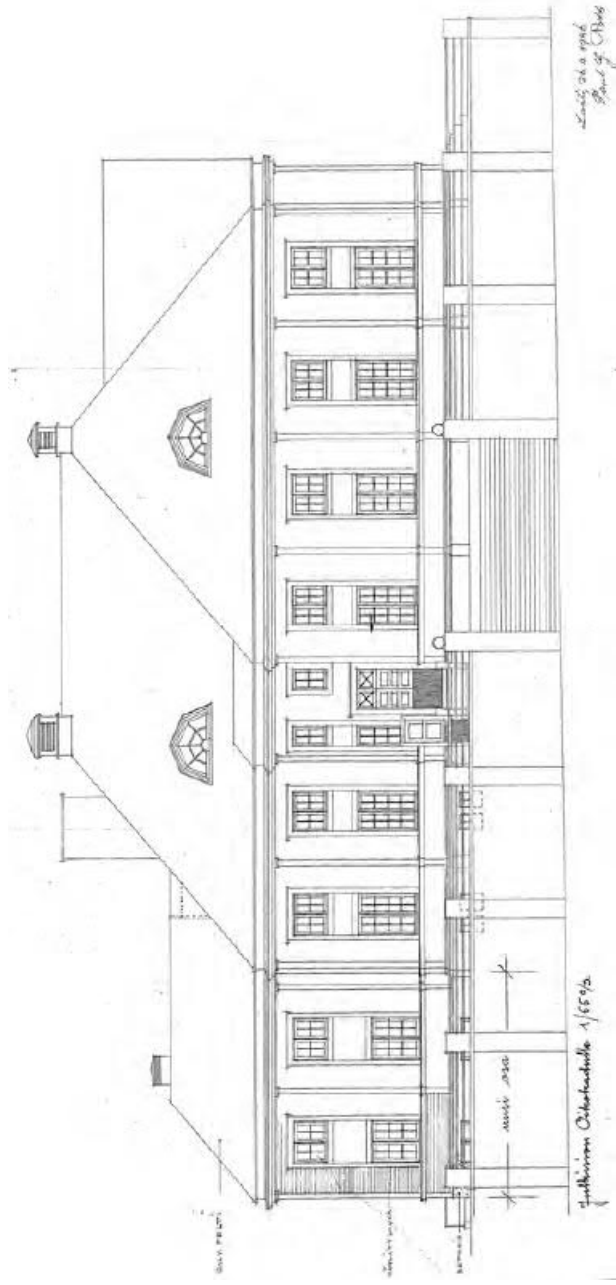
Uusi maanpäällinen laajennus jo 1953 rakennetun kellarin päälle suunniteltiin kaksikerrokseksi, katto- rakenteiltaan vanhaa osaa matalammaksi ja runkosyvyydeltään vanhaa pikkusalin osaa kapeammaksi. Rästäslinja pysyi vanhan osan mukaisena. Laajennuksen aumakatto katettiin galvanciidulla pellillä ja myös kattokulma noudatti vanhan osan linjaa. Julkisivupiirustuksesta ilmenee Oikokadun puolelle vuonna 1953 toteutettu miesten wc-tilihin johtava sisäänkäynti kellariin. Julkisivupiirustuksen mukaisia ja varsin mahtipontisia Oikokadulta tontille nousevia betoniportaita ei alun perinkään toteutettu. Tähän- kin piirustukseen tukimuuri ja portaat on piirretty alkuperäissuunnitelman mukaan. Tukimuuriakin on to- dellisuudessa matalampi ja betonirakenteinen.

Julkisivupiirustus Oikokadulle. Muutospiirustus tontille N:o 15 korttelissa N:o 93 Lah- dessa. Paul G. Roth 26.4.1956. Alkuperäinen mittakaava 1:66 ⅔.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallenne- tusta julkisivupiirustuksesta. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Valokuva miesten wc-tilaan johtavan tuulikaapin alkuperäisestä sisäovesta sekä pieni kuva oven alkuperäisestä, vaaleansinisestä maalipinnasta.

Valokuva ja kuvankäsittely Arkkitehti toimisto Virpi Tervonen 2017, 2018.

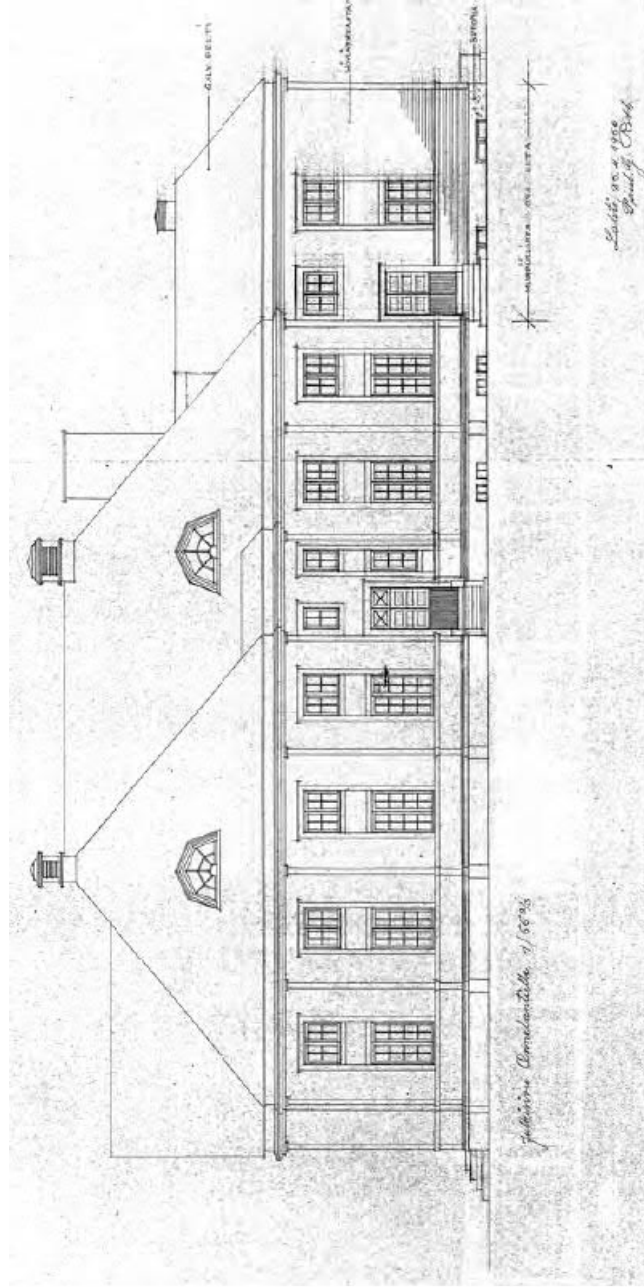

Laajennuksen vesikatteena on pystysaumattu, galvanoitu pellikate. Ikkunapuitteet ovat puuta. Ensimmäisen kerroksen ikkunat ovat pystyvälikarmilla kahteen osaan jaettu ja matalampia kuin vanhan osan ikkunat. Puitteet ovat 6-ruutuisia. Toisen kerroksen ikkunat noudattavat rukoushuoneen II kerroksen alkuperäistä ikkunajakoa ja puitteet ovat 4-ruutuisia. Julkisivupiirustuksessa näkyvät kellarikerroksen kahden eri rakennusvaiheen ikkunoitten muotokieli. Vanhan kellarin ikkunat sijaitsevat pareittain ja ovat yksipuutteisia ja 4-ruutuisia puikkunoina. Laajennuksen ikkunat ovat matalia, yhdeksi välikarmilla osiin jaettu ja 2-ruutuisia. Uusi sisäänkäynti Onnelantien puolella on lasiaukollinen pariovi, jonka alaosassa on pystypaneelointi. Vanhat ulko-ovet ovat hävinneet muutosten yhteydessä. Yhdistyksen vuosikertomusten mukaan rakennusluvan saamisessa oli vaikeuksia.

Julkisivupiirustus Onnelantielle. Muutospiirustus tontille N:o 15 korttelissa N:o 93 Lahdessa. Paul G. Roth 26.4.1956. Alkuperäinen mittakaava 1:66 ⅔.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallettunutta julkisivupiirustuksesta. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

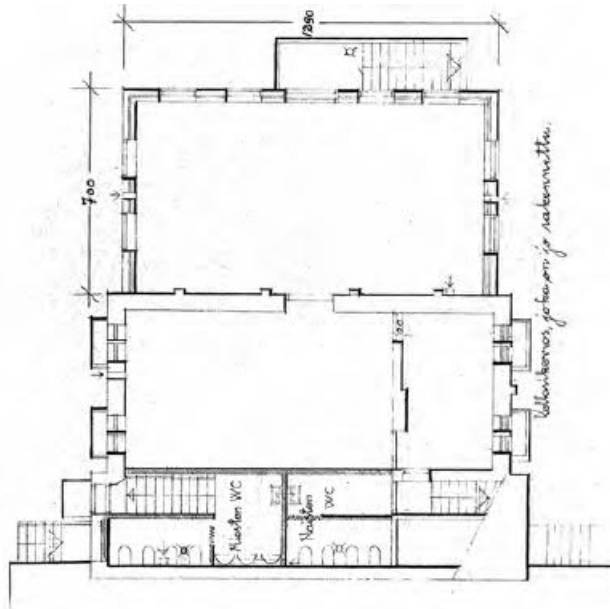
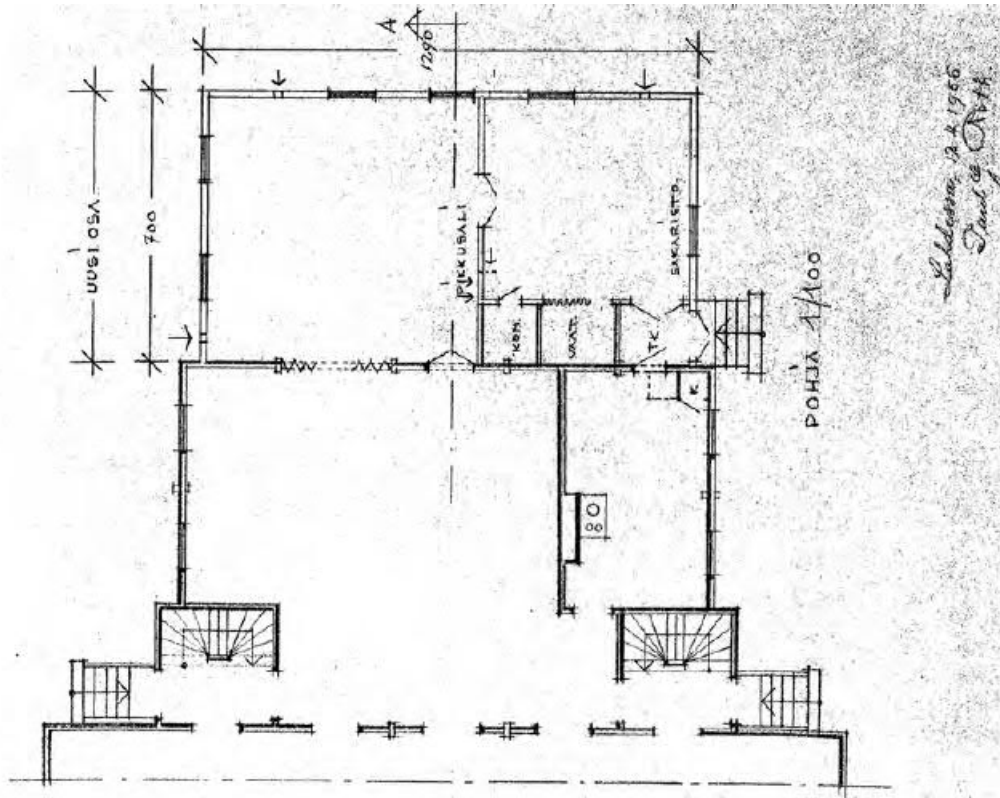
Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

Kellarikerroksen tiloihin ei tehty muutoksia 1956. Kellarikerroksen laajennus ja uudet wc-tilat vanhaan kellariosaan oli rakennettu vuonna 1953 Insinööritoimisto Bläfield ja Louhion / Jouko Louhion suunnitelmien mukaan.

Laajennuksen I kerrokseen sijoitettiin vanhan pikkusalin jatkeeksi uusi pikkusali ja sakaristo, johon oli erillinen sisäänkäynti Onnelan tien puolelta. Tuulikaapista avattiin ovi I kerroksen keittiöön. Puurunkoinen laajennus rakennettiin lämmöneristettynä, ja se oli pohjakaavaltaan 7x12,9 m.

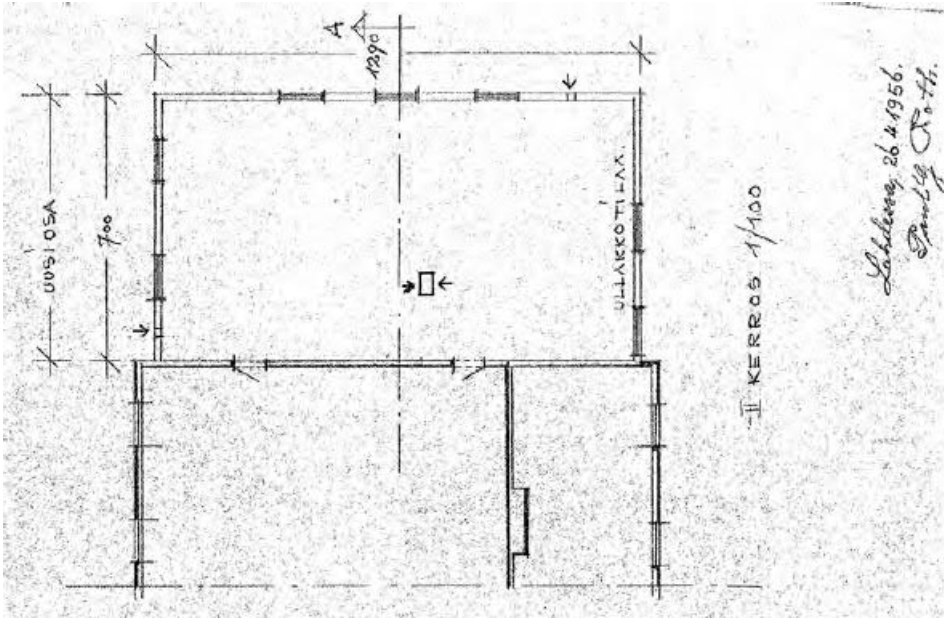
Piirustuspienennökset ei mittakaavassa. Kellarikerros ja pohjakerros, alkuperäinen mittakaava 1:100. Muutospiirustus tontille N:o 1 korttelissa N:o 93. Lahdessa. Paul G. Roth 12.4.1956. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

KORTTELI N:o 93
TONTTI N:o 1
1/100.

Lahden, 12.4.1956.
Paul G. Roth.

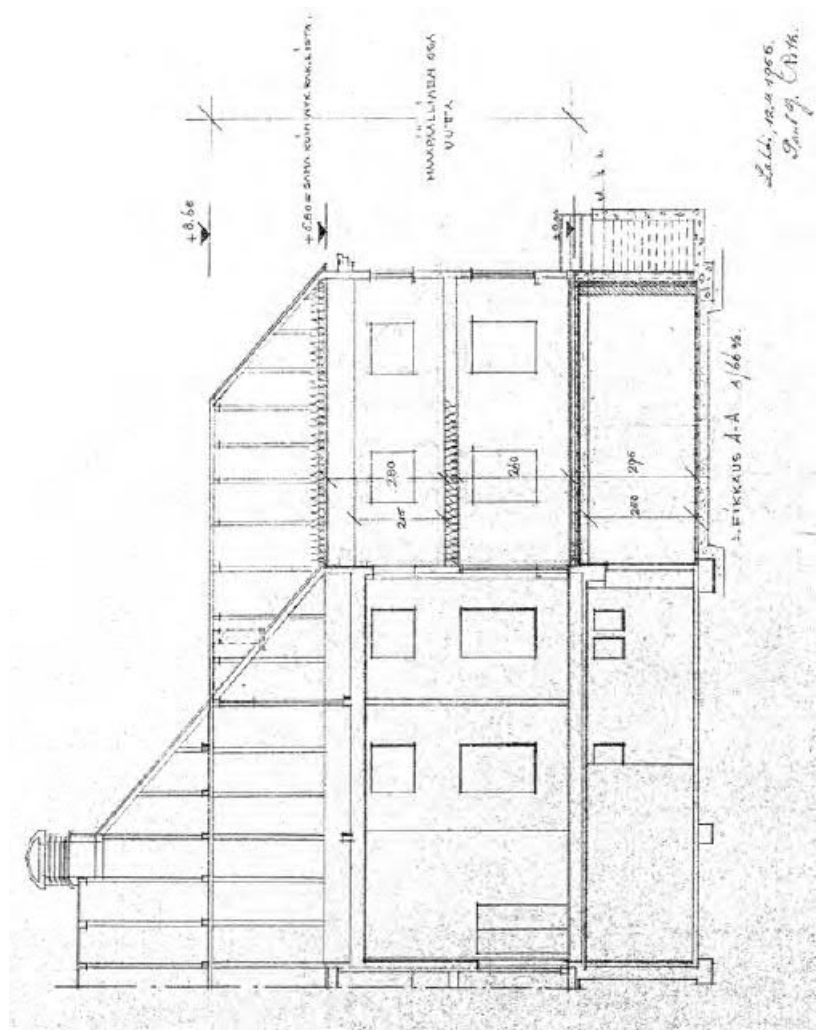

Laajennuksen II kerros rakennettiin lämmönieristetyksi ja puuraken-
teisena. Toisen kerroksen tila oli ikkunallinen, yhden suuren huo-
neen käsittävä ullakkotila, jonne käyntiä varten avattiin vanhan osan
tilista kaksi ovea. Laajennuksen I ja II kerroksen välille ei rakennet-
tu tässä vaiheessa omaa porrasta.

Tietojen mukaan ullakkotila toimi juhannusseurojen aikana yhteis-
majoitustilana, jossa oli miesten ja naisten puolet erikseen.

Piirustuspienennökset ei mittakaavassa. II kerros, alkuperäinen mittakaava 1:100.
Muutospiirustus toimille No 1 korttelissa No 93. Lahdessa. Paul G. Roth 26.4.1956.
Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Leikkaus A-A alkuperäinen mittakaava 1:66 2/3. Muutospiirustus Paul G. Roth
12.4.1956. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Rukoushuoneita koskevien arkkitehtien muikeiden suunnitelmien ja metallikaiteiden rakennettiin 1938 ja puistopuut istutettiin 1939.

Kuvan Saimaankadun puoleiset portaat ovat kuvassa alkuperäiset. Ne levennettiin vasta vuoden 1973 muutostöiden yhteydessä.

Lahden kaupungin kartat -sivuston kaupunkikeskustan vuoden 1960 ilmakuvasta voidaan havaita katujen olevan ajankohtana vielä sorapintaisia ainakin Saimaankadun osalla.

Viereinen postikorttivalokuva lienee 1950-luvulta.

Vanha postikorttikuva Saimaankadun ja Oikokadun risteyksestä kuvattuna. Kuvavuosi ei ole tiedossa. Laestadiolaitten rukoushuone, Lahti. Yksityiskokoelma.

1960

Keväällä 1962 tehtiin rukoushuoneella merkittäviä korjauksia. Lapin lähtöyksellä eb-syyskuussa 1962 saattoi jälleen keirran olla vaikutusta Lahden rukoushuoneen korjaustöiden alittamiselle.

Tiloihin asennettiin ilmastointijärjestelmä ja uusittiin valaistus. Ison salin saarnatuoliseinää poistettiin kaari-ikkunat ja katonrajan lähelle tehtiin aukot ilmastointihormia varten. Myös salin kattoon tehtiin suuri aukko ilmastointia varten. Aukot peitettiin puusäleiköillä. Salin kattoa jakavat laudat poistettiin ja katto peitettiin huokoisilla puukuitulevyillä. Parvekkeiden alle etuosaan tehtiin kotelot ilmastointihormille. Muutokset näkyvät edelleen päiväkodiksi muutetussa salitilassa.

Saarnatuoli madallettiin ja sen alla ollut astiavarasto poistettiin. Saarnatuolia varten asennettiin kattoon upotetut valaisimet. Vuoden 1962 korjauksista ei ole käytössä piirustuksia eikä valokuvia, mutta osa tehdyistä ratkaisuista on näkyvissä vielä rakennuksen nykyasussa ison salin kohdalla.

Valokuva keskikäytävältä saarnatuolin suuntaan 1990-luvun puolivälistä. Lehterien alapuolella näkyvät ilmastointikotelot ja ritilät. Valokuva Esko Salonen. Yksityisko-koelmat.

Nykytilanteen valokuva lehteriltä kuvattuna ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

Vuoden 1962 ilmvaihtojärjestelmän asentaminen kiinteistöön vaikutti myös rakennuksen ullakotiloihin, jonne tuli järjestää tarvittavat tilat ilmvaihtokonehuoneelle sekä tulo- ja poistoilmakanaville.

Konehuone rakennettiin tila-tilaan periaatteella ja lautarakenteisena vanhan pikkusalin päälle. Kulku ullakotilassa vaikeutui huomattavasti kanavien asentamisen jälkeen.

Kuvassa vasemmalla ylhäällä on otettu 1956 tehdyn laajennuksen kohdalta lähteen. Taustalla vasemmalla näkyy levy- ja puurunkoisen ullakonportaan rakenne.

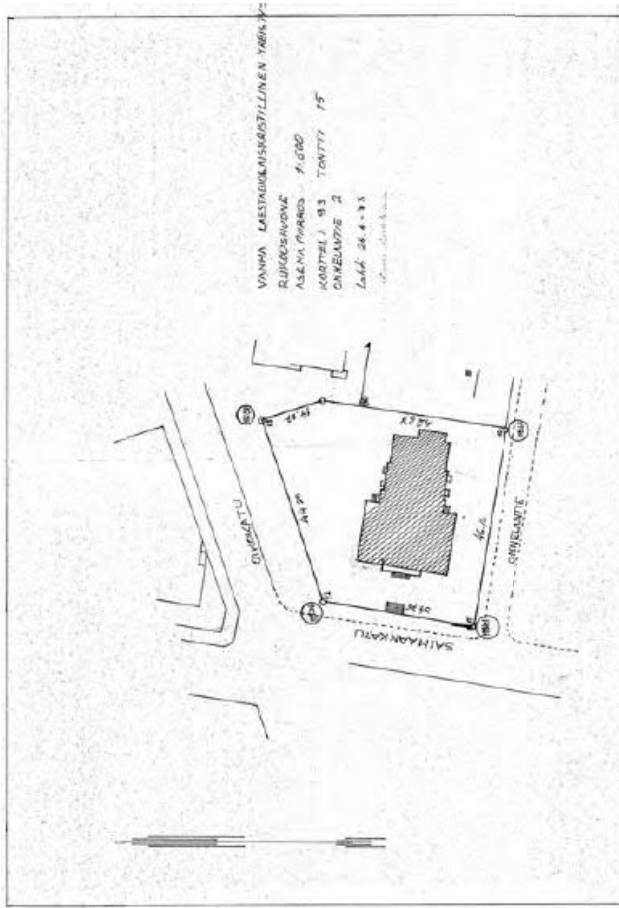
Alakuvissa on lämmöneristettyjä ilmvaihtokanavia, lautaverhotun ilmvaihtokonehuoneen seinälaudoitusta ja vesikattorakenteita. Taustalla on vesikatolla oleva kaari-ikkuna Onnelantien suuntaan.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2017, 2018

1973 UUSI SISÄÄNKÄYNTI JA SISÄISIÄ MUUTOKSIA

KORTTELI 93, TONTTI 15, Onnelantie 2

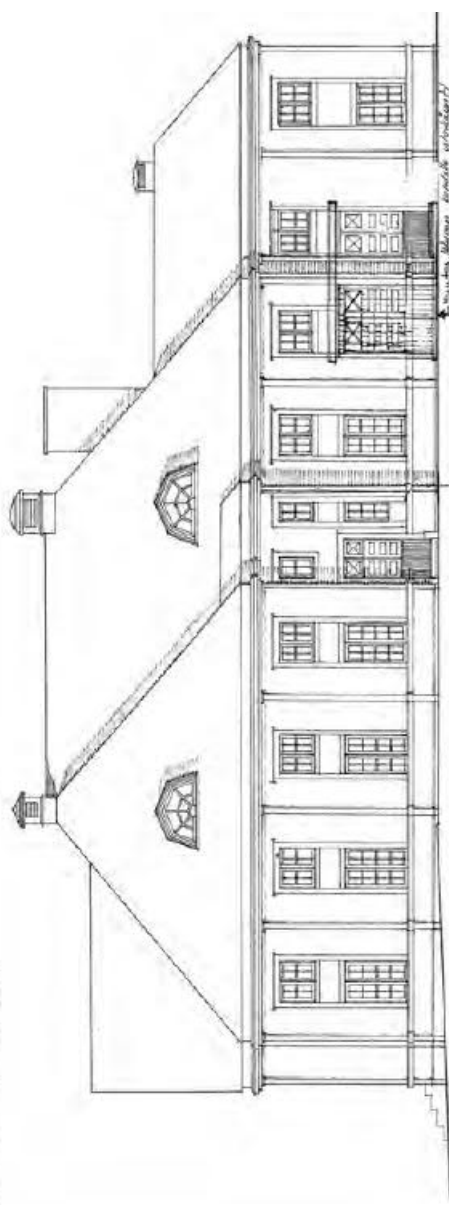
Suunnitelma sisältää uuden sisäänkäynnin avaamisen Onnelantien puolelle, eteistilojen uudelleenjärjestelyn naulakoiheen ja uudet portaat parvekkeelle sekä Saimaankadun pääsisäänkäynnin yhteydessä olevien portaiden levennyksen ja kulkusuunnan kääntämisen. Pikkupuolen vuonna 1956 toteutetun laajennuksen II kerroksen yhtenäinen tila on jaettu huoneiksi.

Vanha laestadiolaiskristillinen yhdistys. Rukoushuone, asemapiirros 1:500. Lahti 24.4.1973 Reino Lahtinen.

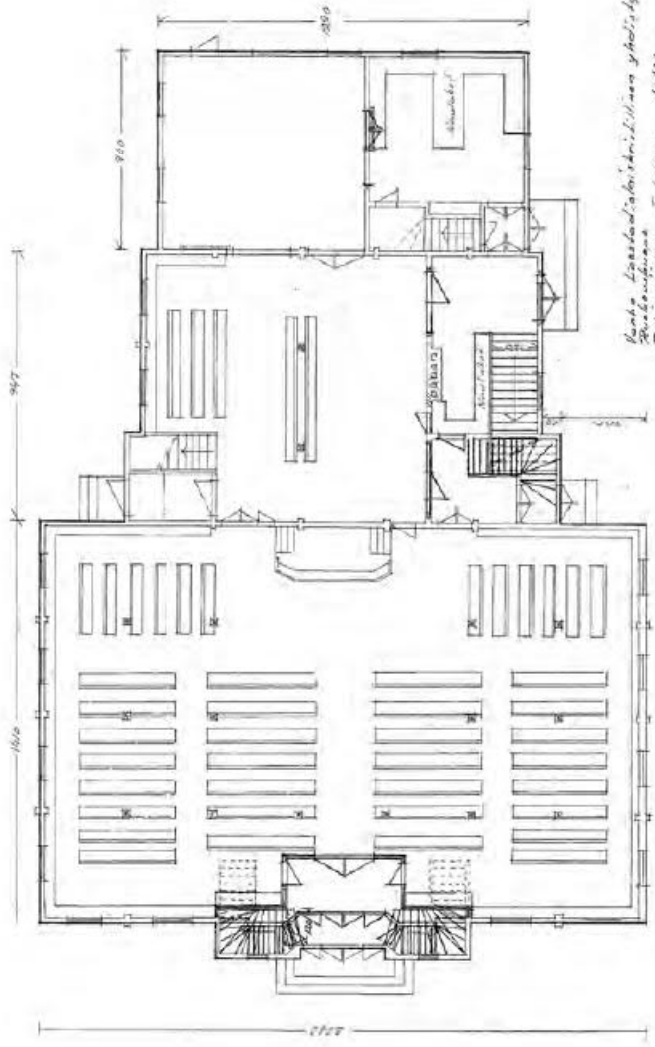
Vanha laestadiolaiskristillinen yhdistys. Rukoushuone, julkisivu Onnelantielle 1:66 2/3. Lahti 24.4.1973 Reino Lahtinen.

Piirustuspienennökset (ei mittakaavassa) alkuperäisistä sähköiseen muotoon tallennusta pohjapiirustuksista. Lahden rakennusvalvonnalla arkisto.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

Vanha laestadiolaiskristillinen yhdistys
Rukoushuone
Julkisivu Onnelantielle
1:66 2/3

Sisätilojen muutokset koskivat I kerroksesta lehterille nousevia portaita (2 kpl). Vanhat portaat purettiin ja uudet portaat rakennettiin si- sääntulon molemmin puolin L-mallisina ja portaiden kulkusuunta muutettiin tuulikaapista nouseviksi. Tuulikaappia laajennettiin salin puolelle.

Lisäksi rakennettiin uusi sisäänkäynti vanhan ikkunan paikalle Onnelantien puolelta sekä naulakkoeteinen uuden sisäänkäynnin yhteyteen.

Vuoden 1956 laajennuspiirustuksissa ison salin ja pikkupuolen liittymän portaitot lehterille olivat alkuperäisen 1922 suunnitelman mukaiset. Pohjoispuolen portaat lehterille on muutettu jossain vaiheessa. Naulakotilan muutoksen yhteydessä tuli Onnelantien puoleinen porrasjärjestely II kerrokseen suunnitella uudestaan.

Entinen sakaristo oli nyt merkitty myös naulakkotilaksi.

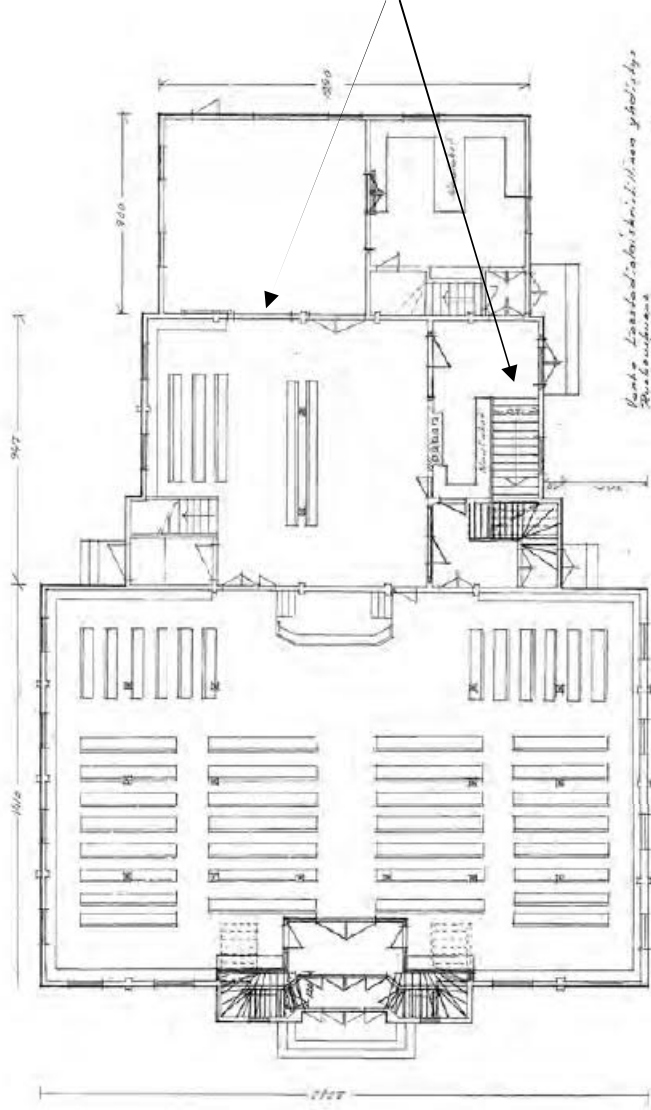
Vanha laestadiolaiskristillinen yhdistys. Rukoushuone, pohjapiirros I kerros 1:100, Lahti 24.4.1973 Reino Lahtinen. Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallennetusta pohjapiirustuksesta. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Alla iso sali kuvattuna pääsisäänkäynnin suuntaan. Taustalla näkyvät uudet portaat ja tuulikaapin laajennus. Etualalla Lahden vanhasta puukirkosta 1977 siirretyt penkit ja kattokruunu. Penkkijärjestys ja -koriteiden suunnat ovat muuttuneet alkuperäisestä ja uusien penkkien mitoituksen mukaan sovittaan.

Valokuva alla 1990-luvun puolivälistä. Valokuva Esko Salonen. Yksityiskokielmat.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

*Vanha laestadiolaiskristillinen yhdistys
Rukoushuone
Pohjapiirustus 1910
Pohjapiirustus E. Aarnio*

Uusi naulakkoiteinen ja sisäänkäynnin avaaminen Onnelantien puolelle oli tilojen toimivuuden kannalta käytännöllinen ratkaisu. Vanhaan pikkusaliin päästiin kulkematta ison salin kautta. Pikkusalin ja naulakkoiteisen välille rakennettiin ovivaukollinen väliseinä. Akuperäinen hormniyhymä on väliseinän kohdalla vielä paikoillaan.

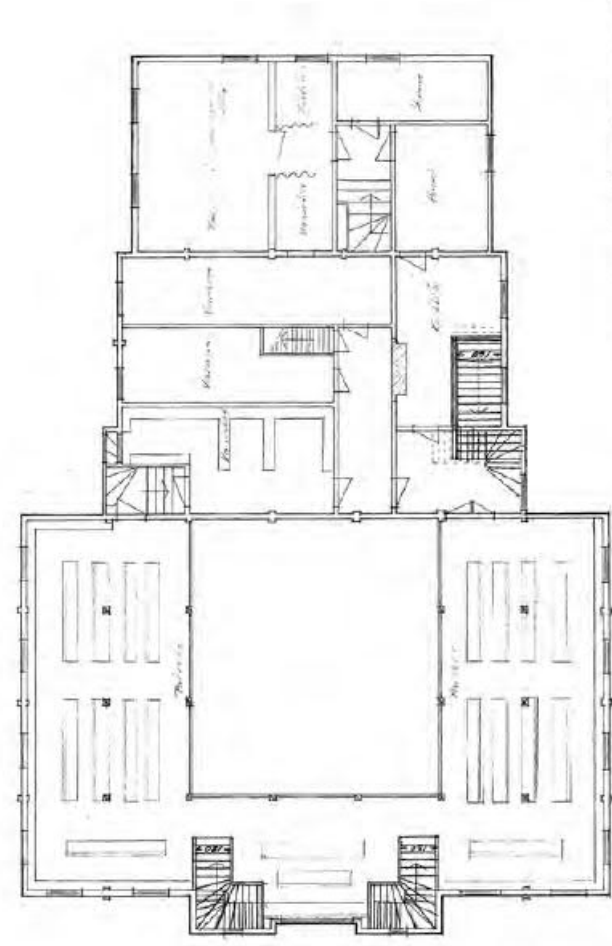
Vanha laestadiolaiskristillinen yhdistys. Rukoushuone, pohjapiirros I kerros 1:100, Lahti 24.4.1973 Reino Lahtinen. Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallennetusta pohjapiirustuksesta. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Alla uusi porras II kerrokseen ja naulakotia 1990-luvulla. Taustalla väljä kulkaukko vanhaan pikkusaliin, joka on avattu lämmitysjärjestelmän muutoksen jälkeen. Oikeanpuoleinen kuva pikkusalista kokoustilan suuntaan.

Valokuvat 1990-luvun puolivälistä. Valokuva Esko Salonen. Yksityiskoelmat.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

*Vanha laestadiolaiskristallinen yhdistys.
Rukoushuone, pohjapiirros II kerros 1:100
24.4.1973 Reino Lahtinen.*

II kerroksen muutoksissa ison salin parvi säilyi lähes ennallaan. Ainaastaan pääsisäänkäynnin yhteydestä lehterille nousevat portaat uusittiin siten, että ne kiertivät nousemaan suoraan tuulikaapista lehterille salin alittaiseinää kohti. Salin takana pohjoispuolella oli naukakotilat ja 2 varastoa. Portaat ullakolle nousivat keskimmäisen varaston vierestä. Onnelantien puolella oli erillinen huoneen ja keittiön asunto. 1956 toteutetun laajennuksen II kerroksen yhtenäinen tila jaettiin huoneiksi, jonne sijoitettiin taitoilijoiden pukeutumistila, 2 verhoilla erotettua vaatetilaa sekä itäjulkisivun puolelle pieni kapea huone.

Vanha laestadiolaiskristallinen yhdistys. Rukoushuone, pohjapiirros II kerros 1:100, Lahti 24.4.1973 Reino Lahtinen. Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallennetusta asemapiirroksesta Lahdessa. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Valokuva nykytilanteesta ja parvelle nousevista portaista ja teräskaitteista. Parven kaitteisiin on tehty korotus ja lattia on suoritettu kaitteen viereisiltä osilta vuonna 1998, kun päiväkotia laajeni ison salin puolelle. Ulkoseinien viereisillä osilla alkuperäinen vino lattia on säilytetty, samoin rukoushuoneen toiminnan aikana asennettu kokolattiamatto. Matolla on merkitystä ääntä vaimentavana elementtinä.

Valokuva 27.10.2017 ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Terwonnen 2018

Suunnitelma käsittää Oikokadun puolelle uuden portaan parvekkeelle ja kellariin johtavan portaan levennyksen.

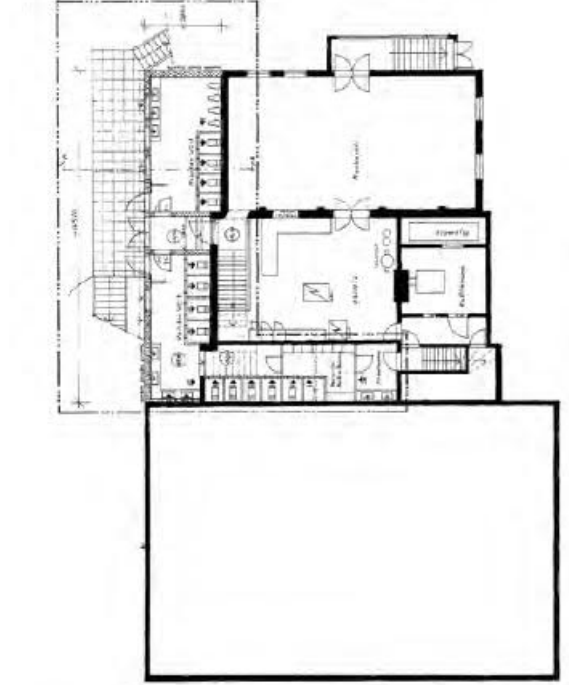
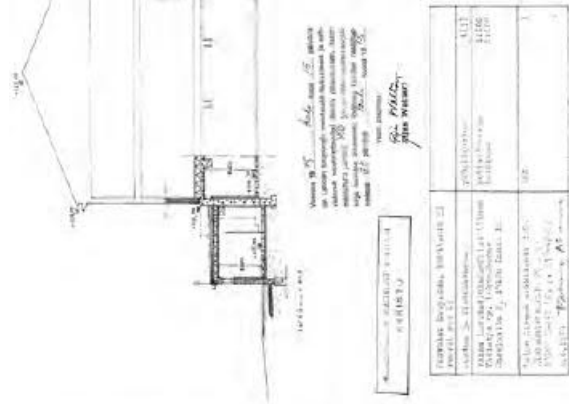
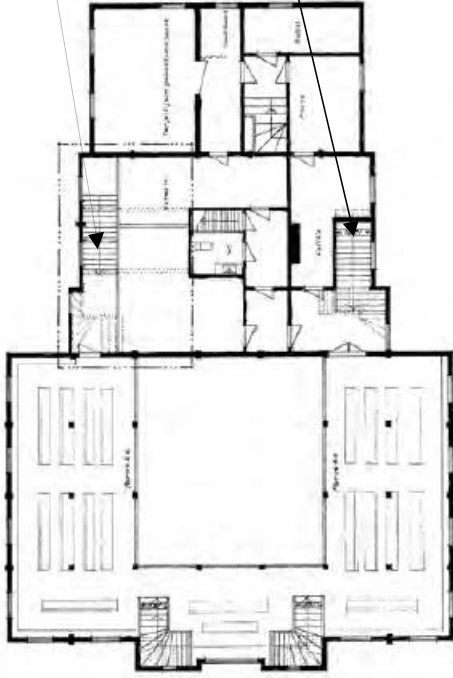
Kellarikerrokseen esitetään Oikokadun puolelle laajennusta, jonne on sijoitettu uudet wc-tilat ja vanhaan kellariin naisten sosiaalitilat.

Parvekkeelle johtavat portaat ja kellariin johtavan portaan laajennus oli ilmeisesti toteutettu jo edellisen toteutustyön yhteydessä. Muilta osin suunnitelmaa ei toteutettu.

Vanha laestadiolaiskristallinen yhdistys. Rukoushuone, pohjapiirros II kerros 1:100, Lahti 4.4.1975 Raimo Airamo. Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muuttoon tallennetusta asemapiirroksesta Lahdessa. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

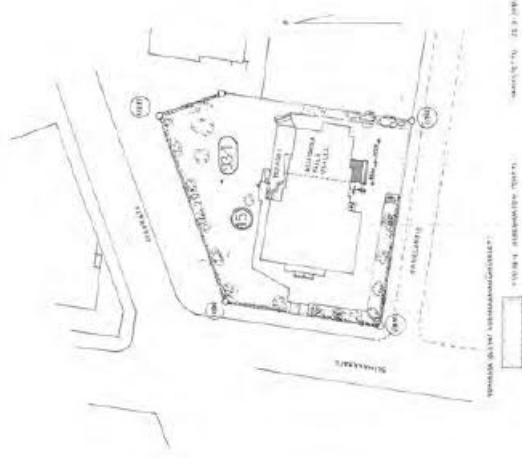
Vanha laestadiolaiskristallinen yhdistys. Rukoushuone, pohjapiirros kellarikerros 1:100 ja leikkaus A-A, Lahti 4.4.1975 Raimo Airamo. Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muuttoon tallennetusta asemapiirroksesta Lahdessa. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Valokuva Oikokadun puoleisesta portaasta 1990-luvun puolivälistä Esko Salonen. Yksityisarkisto

1977 UUSI SISUISÄÄNKÄYNTI JA SISÄISIÄ MUUTOKSIA

KORTTELI 93, TONTTI 15, Onnelantie 2

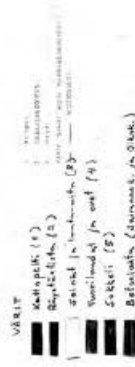
Vuonna 1977 haettiin rakennuslupa Onnelantien puoleiselle, uudelle sisäänkäyntikäyttille. Lisäksi rakennuksen itäpäättyyn avattiin uusi hätäpoistumistie suoraan pikkusalista ulos.

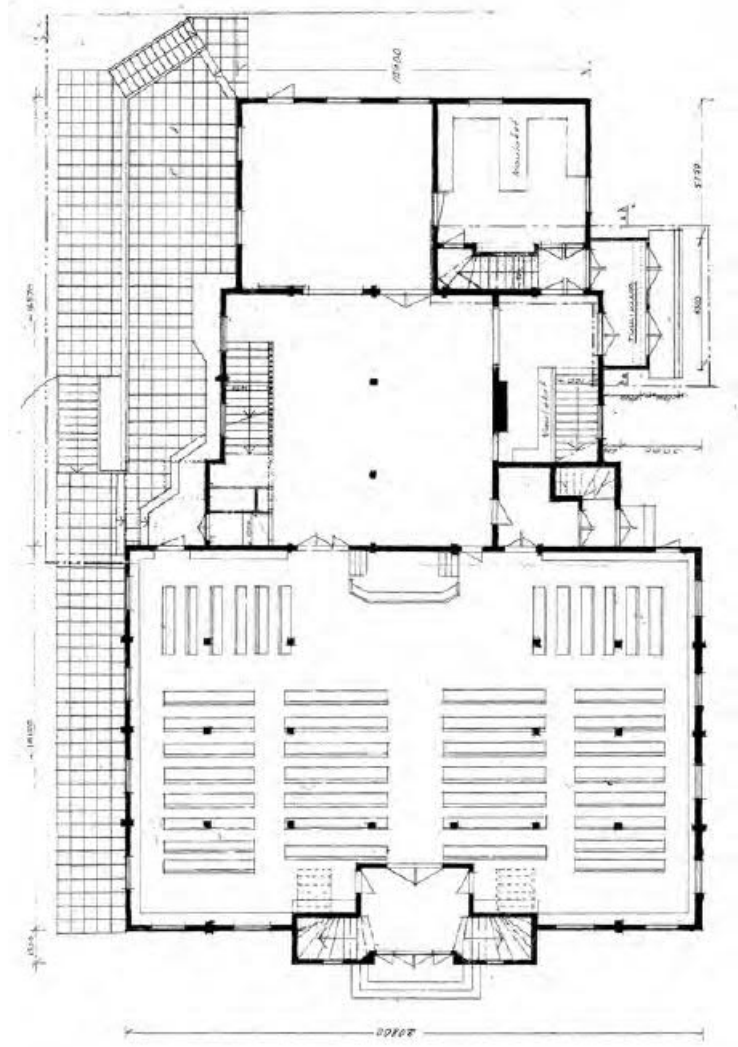
Vanha laestadiolaiskristillinen yhdistys. Rukoushuone, asema-
piirros 1:500, Lahti 15.2.1977 rakennusmestari Seppo Haimilahti.

Vanha laestadiolaiskristillinen yhdistys. Rukoushuone, julkisivut
Onnelantielle ja itään 1:100, Lahti 15.2.1977 rakennusmestari
Seppo Haimilahti.

Piirustuspienennököset (ei mittakaavassa) alkuperäisistä sähköi-
seen muotoon tallennetusta pohjapiirustuksista. Lahden raken-
nusvalvonnan arkisto.

Itäpäätty ja kuvankäyttö Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Vuoden 1977 suunnitelmassa esitettiin uuden tuulikaapin / kiuistin rakentamista Onnelantien puolelle. Tuulikaapista oli käynnit pikkusaliin sekä II kerrokseen johtavaan portaaseen. Pikkusalista rakennettiin uusi hätäpoistumistie. Kuisti ja muutokset on piirretty Raimo Airamon vuonna 1975 laatimaan terassi- ja wc-järjestelyä koskevaan piirustukseen.

Vanha laestadiolaiskristillinen yhdistys. Rukoushuone, I kerros pohjapiirustus 1:100 Lahti 15.2.1977 rakennusmestari Seppo Haimilahti.

Piirustuspienennöckset (ei mittakaavassa) alkuperäisistä sähköiseen muotoon tallennetusta pohjapiirustuksista. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Kuva Onnelantien puolelle rakennetusta uudesta sisäänkäynnistä. Kuvassa näkyvä kellarin johtavien portaiden kattaminen on tehty vuonna 1981. Valokuvat 1990-luvun puolivälissä Esko Salonen.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

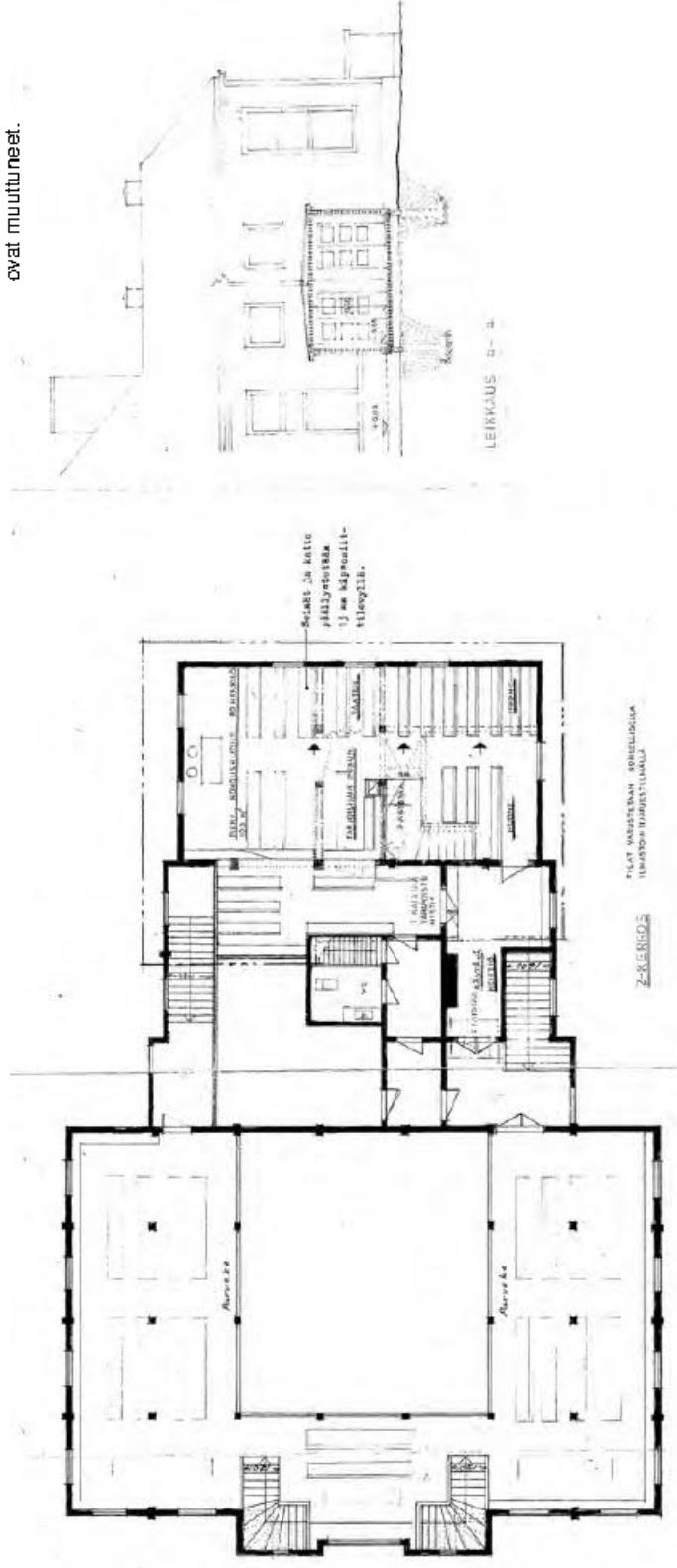
II kerroksen asunto ja huoltotilat muutettiin 80 heikilön ja 103 m² suuriseksi kokoustilaksi. Väliseinät purettiin. Muutos edellytti myös määräysten mukaista varapoistumisteiden lisäämistä ja kulkuaukkojen suurentamista.

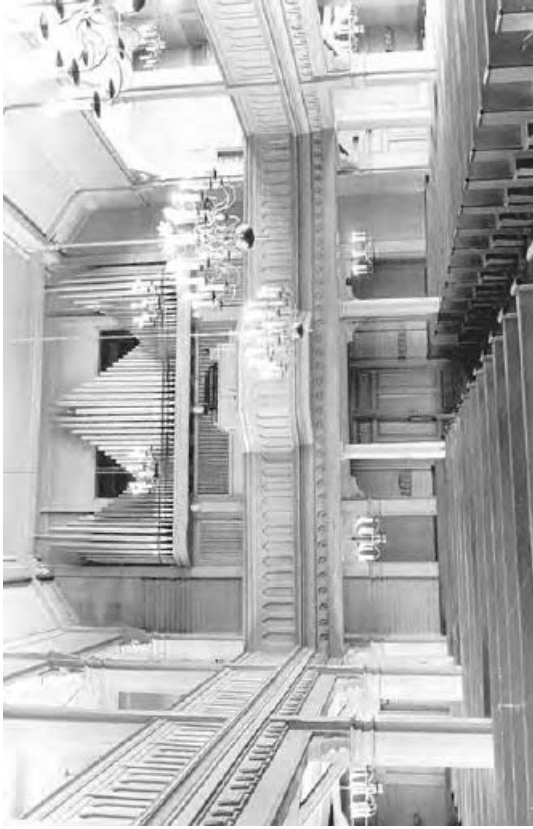
Vanha laestadiolaiskristillinen yhdistys. Rukoushuone, II kerros pohjapiirustus 1:100 ja leikkaus a-a. Lahti 15.2.1977 rakennusmestari Seppo Haimilahti.

Piirustuspienennökset (ei mittakaavassa) alkuperäisistä sähköiseen muotoon tallennetusta pohjapiirustuksista. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Valokuva ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Valokuvan mukaan tilan rakenteet ja koko on säilynyt muutosajankohdasta nykyaikseen, vain materiaalit, valaistus ja värit ovat muuttuneet.

Valokuva Lahden vanhasta puukirkosta. Lahden kaupunginmuseon kuva-arkisto, kuvannut Pirjo Kaarkoski. Jukka-Pekka Airas 2003. Keski-Lahden vanha kirkko. Lahden puukirkko 1890–1977. s. 107.

Alakuvassa Lahden vuoden 1977 maaliskuussa puretusta puukirkosta lahjoituksena saadut, 1950-luvun penkit sijoitettuna uudelleen Onnelantien rukoushuoneelle kuvattuna pääsisäänkäynnin suuntaan. Valokuva 1990-luvun puolivälissä. Yksityisarkisto, valokuva Esko Salonen.

Keski-Lahden kirkon penkit siirrettiin rukoushuoneelle. Myös yksi kirkon kattokruunuista sijoitettiin isoon salliin ja vesikatolle asennettiin puretusta kirkosta irrotettu raudasta taottu risti. Rukoushuoneen vanhoja, Keski-Lahden kirkon alkuperäisiä penkkejä, oli korjattu sekä muutettu ja ne hävitettiin. Pari penkkiä toimitettiin haastattelutiedon mukaan Lahden kaupunginmuseoon.

Rukoushuoneen alkuperäinen kattokruunu varastoitin ja siirrettiin korjattuna vuonna 1996 uuden rukoushuoneen neuvotteluhuoneeseen (kuva alla)

Yhtäläisyyksiä on myös puukirkon ja rukoushuoneen messinkivalaisimissa. Mauri Malkavaara kirjoittaa teoksessa Ristinkirkko toiminnan kirkko *Ristinkirkon rakennusprosessi* (2008, s. 61), että kirkon penkit ja yksi kattokruunu annettiin esikolisestadio-
laisten rukoushuoneen käyttöön.

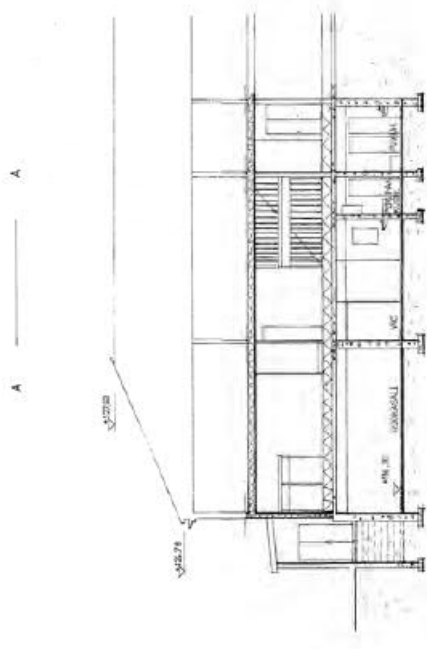
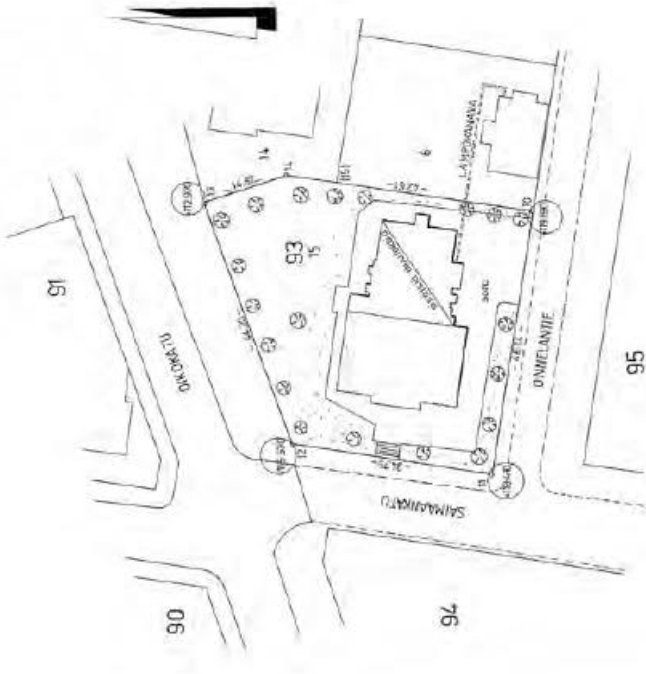
Lähde Mauri Malkavaara (2008). Ristinkirkon rakennusprosessi. Ristinkirkko toiminnan kirkko. Esko Ryökäs, toim. Esa Print Oy. Tampere 2008.

Valokuva ja kuvankäsittelyt Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

1980 SISÄISIÄ MUUTOKSIA

KORTTELI 93, TONTTI 15, Onnelantie 2

KELLARIKERROKSEN TILAMUUTOKSIA

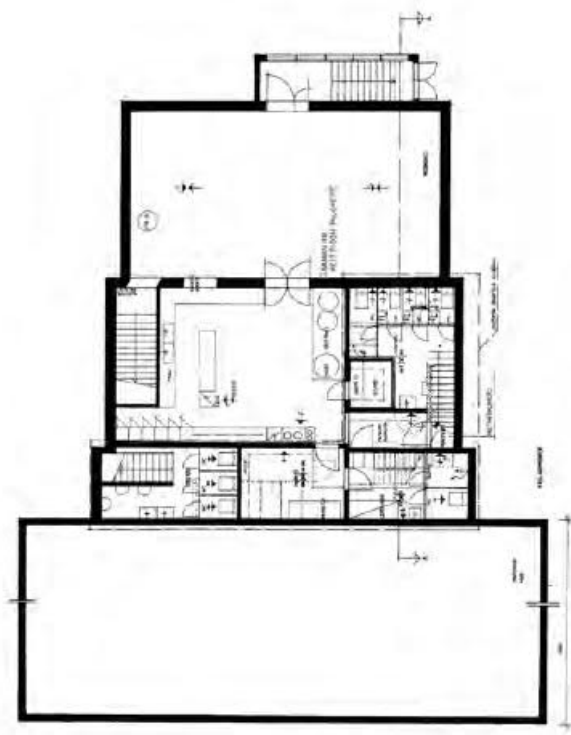
Kellarikerroksessa naisten wc sijoitettiin entiseen pannuhuoneeseen ja I kerroksen eteistilasta kellariin johtavat portaat purettiin ja uudet sisäportaat rakennettiin eteläjulkisivun suuntaisesti. Miesten wc-tilojen kalusteet uusittiin ja rakennettiin uudet väliseinälliset wc-kopit.

Vanhaan naisten wc-tilaan sijoitettiin henkilökunnan puku- ja sosiaalitilat. Naisten wc-tilan ja keittiön väliin rakennettiin kylmiö.

Asemapiirros sisältää lämpökannavan Onnelantie 2 ja 4 välillä. Kiinteistöt liitettiin kaukolämpöön vuonna 1980, joka mahdollisti muutokset.

Kellarikerroksen pohjapiirustus 1:100 ja pituusleikkaus A-A. Pertti Heimonen 10.6. ja 14.6.1980.

Piirustuspienennökset (ei mittakaavassa) alkuperäisistä sähköiseen muotoon tallennetusta pohjapiirustuksista. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

I KERROKSEN TILAMUUTOKSIA:

Portaat I kerroksen Onnelantien puoleisesta sisäänkäyntitieteisestä II kerrokseen oli rakennettu jo 1977 muutosten yhteydessä.

Savupiippu esitettiin purettavaksi, koska toimenpiteellä saatiin lisää tilaa eteiseen naulakko-tilaan. Isoon saliin esitetään uutta ulko-ovea.

I kerroksen pohjapiirustus 1:100. Pertti Heimonen 10.6. ja 14.6.1990.

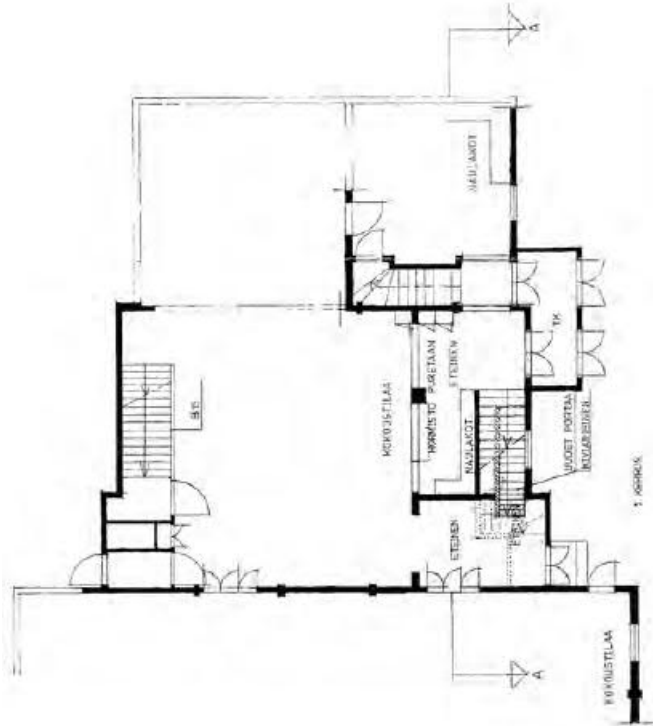
Piirustuspienennökset (ei mittakaavassa) alkuperäisistä sähköiseen muotoon tallennetusta pohjapiirustuksista. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Valokuvassa näkyy uusi sisäänkäyntikuistin ovi ja julkisivua sekä lisäksi isosta salista suoraan ulos avattu ovi.

Nykytilanteen valokuvat vuonna 1973 toteutetusta naulakkoeteisestä I kerroksen laajennuksen suuntaan, jonne on sijoitettu osa vaatenaulakoista. Taustalla näkyy ovi pieneen wc-tilaan, joka on toteutettu vasta 1990-90-luvulla.

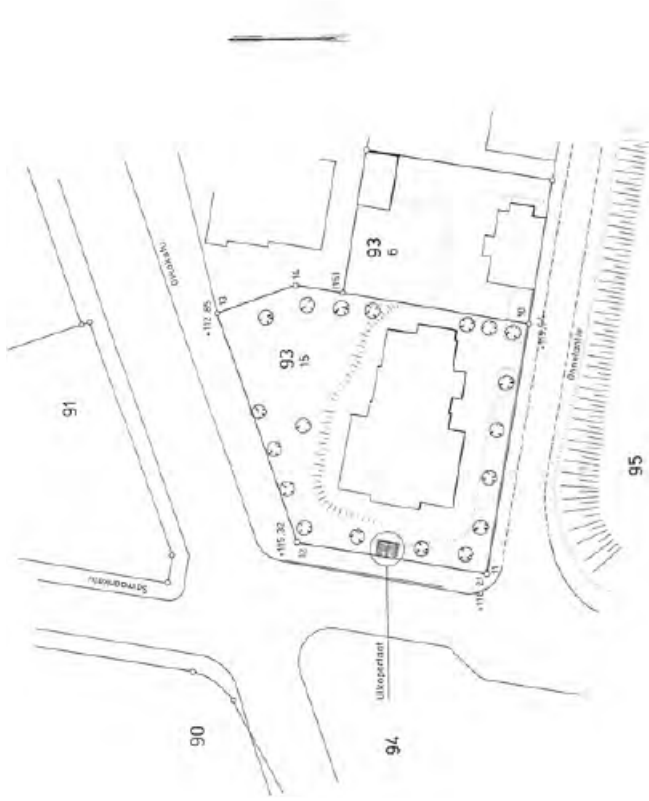
Valokuva 1990-luvun puoliväliltä. Yksityisarkisto, valokuva Esko Salonen.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

1982 SAIMAANKADUN PÄÄPORTAIDEN KORJAUS YM.

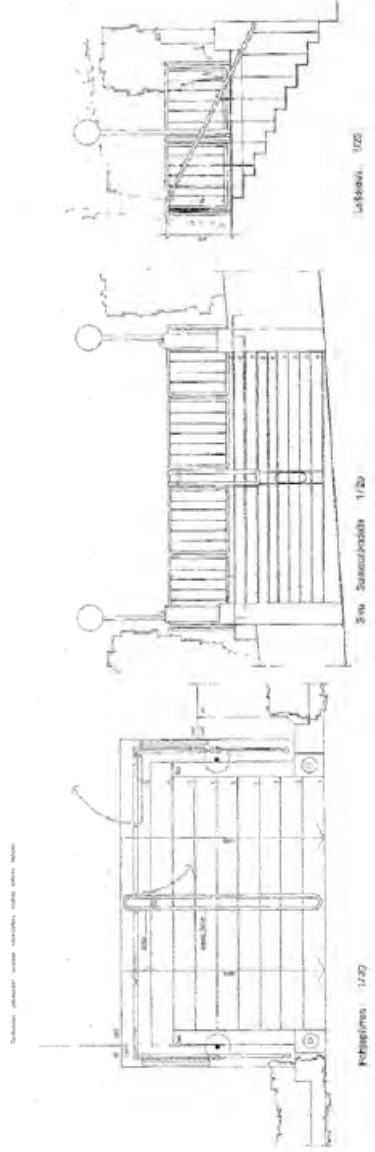
KORTTELI 93, TONTTI 15, Onnelantie 2

Saimaankadun pääportaahan korjaus, kaiteen kunnostus ja maalaus sekä valaistus toteutettiin Jouni Salosen 30.4.1982 laatimien suunnitelmien mukaan. Saman vuoden toukokuussa Raimo Airamo ja Heikki Sipponen laativat rukoushuoneen ulkoviirityssuunnitelman, joka toteutettiin suunnitelmien mukaisena.

Portit ja sivukaiteet ulkoportaisiin. Pienemmät detaili- ja piirustukset 1:20 ja asemapiirroksista 1:500 rakennusarkkitehti Jouko Salonen 30.4.1982, Lahden rakennusvalvonnan arkisto

Valokuva 1990-luvun puolivälistä kuvattuna Saimaankadulta. Kuvassa näkyy vuonna 1982 toteutettu pääportaiden levitys ja uudet portit. Yksityisarkisto, valokuva Esko Salonen.

1984 MUUTOKSET SISÄTILOISSA JA LAAJENNUSSUUNNITELMIA

Vuonna 1984 rukoushuoneen isoon saliin toteutettiin Esikoislestadiolaiset ry:n arkistotietojen ja Raimo Airamon mukaan uusi alttarikaide, jonka suunnitelmat laati rakennusarkkitehti Jouni Salonen. Alttarikaiteen luonnos 28.2.1984 ja suunnitelmat Alttarikaide, seinäprojektiio 1:20, Alttarikaide edestä ja sivulta 1:10, Alttarikaide, leikkaus 1:10 / 30.3.1984.

Suunnitelma noudattaa kertomuksen mukaan vuonna 1977 Lahden vanhasta puukirkosta siirrettyjen penkkien muotokieltä. Tarve syntyi vihkiparin polvistumispaikan puuttumisesta ja samalla papille tuli teiline, mihin laskea kirjat.

Alttarikaide tehtiin irtonaisena kalusteena vihkikorokkeeksi. Samalla tehtiin alttariseinäprojektiiossa esitetty puuristi alttarin yläpuolella olevaan seinään.

Tämä rakennushistoriallinen selvitys ei sisällä suunnitelma-irustuksia, vaan tiedot perustuvat Raimo Airamon kertomukseen.

Valokuva ison lehterit otettuna alttaripöydän suuntaan. Kuvan etualalla näkyvät Lahden vanhasta puukirkosta 1949 rukoushuoneelle uusiokäyttöön asennetut kirjekonkit. Penkkien värtitys on sovitettu rukoushuoneen salin kaiteen ja kalusteiden peikistettyyn harmaan ja sinisen värttykseen sopivaksi.

Saarnatuolikorokkeelle johti kahdet portaat ja saarnatuolissa oli istumapaikat useammalle puhujalle. Kuvan yläreunassa näkyy vuonna 1960 rukoushuoneelle asennetun ilmanvaihtojärjestelmän puurillat, jotka luultavimmin ovat tulolmajärjestelmään kuuluvia.

Valokuvassa näkyvät alttarin molemmilla puolilla paripelliovet, jotka johtavat entiseen pikkusaliin ja laajennuksen jälkeeseen kutsuttuun välisaliin. Pariovien toinen ovilehti on talitto-ovi, jolloin poistumisaukko laajenee kolmen ovilehden leveyiseksi.

Alttaripöydän rintamuksen koristeaiheet vastaavat lehterin kaiteiden aiheita. Alttaripöytä on uusittu jo aiemmin, ja siinä on tilaa useammalle puhujalle.

Valokuva 1990-luvun puoliväliltä. Yksityisarkisto, valokuva Esko Salonen.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Isoja seuroja alettiin pitää vuodesta 1975 alkaen Joutjärven kirkossa ja juhannusseuroja Ristin kirkossa vuodesta 1979. Isojen seurojen ruokailu järjestettiin rukoushuoneella ja ainakin kerran 1970-luvun lopulla Lotilan koulussa.

Yhdistys asetti vuoden 1984 keväällä työryhmän selvittämään vaihtoehtoja ahtaaksi ja epäkäyttännölliseksi käyneen rukoushuoneen ililakysymystä. Työryhmä työskenteli 4.4.1984–8.3.1985. Raimo Airamon mukaan taustaselvityksenä tehtiin laaja vertailu herätysliikkeen rukoushuoneisiin Suomessa ja ulkomailla, samalla kerättiin käyttäjätietoja ja laadittiin energiaselvitys. Lahden rukoushuoneen käyttö on pääosin isoja seuroja ja pyhäkokoituksia, vaikka suurimmat hartausilaisuudet onkin pidetty kirkkoissa. Isojen kokousten yhteydessä tilojen käyttö edellyttää ruokailun järjestämistä osallistujille. Lisäksi tulevat nuorten seurat ja myös käytön lisääntyminen arki-iltoina.

Rukoushuoneen istumapaikkojen määrä oli 850, kun kaikki tilat olivat käytössä. Ruokailutilana toimi varsinaisesti kellarikerroksen ruokailuhuone, mutta isojen seurojen yhteydessä myös pikkusalit n. 124 m² jouduttiin ottamaan ruokailijoiden käyttöön.

Lahden rukoushuoneen laajennus- ja muutostöitä selvittämään asetun työryhmän raportti julkaistiin 8.3.1985, jossa esitettiin useita vaihtoehtoja mm. seuraavat:

- laajennus itäpäättyyn
- laajennus ison salin alle
- lisärakennus Oikokadun puolelle
- uudisrakennus nykyiselle tai uudelle tontille.

Valokuva 1990-luvun puolivälistä laajennuksen kokoustilasta, joka oli seurojen aikana vilkkaassa käytössä kahvi- ja ruokailutilana. Yksityisarkisto, valokuva Esko Salonen.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Laajennussuunnitelmat 1:100 laativat rakennusarkkitehdit Jouni Salonen ja Tapani Väänänen 20.–30.5.1984. Työryhmään kuuluivat Raimo Airamon ja rakennusarkkitehtien lisäksi keittiöammattilainen Eeva Jaskari ja sähkötekniikko Pekka Kumpulainen. Selvityksen avulla etsittiin linjausta, jolla voitiin edetä rukoushuoneen tilakysymyksessä. Keskeisimpiä ongelmia oli nimenomaan suurten tilaisuuksien ruokailun järjestäminen. Nykyiset tilat olivat ahtaat ja ruokailu ja keittiö eri kerroksissa. Keittiön ruuanvalmistustilat eivät täytäneet mitoituksestaan tarvittavia olosuhteita mm. kylmäsäilytys ja esikäsitteilytilat puuttuivat, lisäksi tiskaustila oli alimitoitettu.

Tilaisuuksissa kaikilla osallistujilla ei ollut näköyhteyttä saarnatuoliin ja esim. suurissa juhlatilaisuuksissa kaikki läsnäolijat eivät mahtuneet samaan tilaan. Liikuntarajoitteisten kulku oli osoittautunut ongelmalliseksi ja myös inva-wc puuttui. Rakennuksessa ei ollut arkistotilaa ja sen nähtiin puurakennuksena olevan palovaarallinen. Lisäksi pysäköintiin ei ole riittävästi tilaa. Raportissa todettiin, että 1960-luvulla toteutettu ilmanvaihtosaneeraus oli ollut toteutuksestaan epäonnistunut.

Raportin pohjalta tehtiin myös laaja kysely seurakuntalaisille 4.8.–8.9.1985. Kysely osoitti mielipiteiden jakautumisen lähes yhtä suureksi sen suhteen, kehitetäänkö vanhaa rukoushuonetta vai rakennetaanko uusi rukoushuone uudelle paikalle. Tästä syystä pidättyäytyttiin toistaiseksi isoilta muutoksilta.

Tiedot perustuvat Raimo Airamolta saatuun kertomukseen ja Lahden rukoushuoneen laajennus- ja muutostarpeita selvittämään asetun työryhmän raporttiin 8.3.1985.

Valokuuvat 1990-luvun puoliväliltä ilmentävät esikoislastadiolaisen seurojen lämminhenkistä ja runsasväkistä tunnelmaa. Yksityisarkisto, valokuva Esko Salonen.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

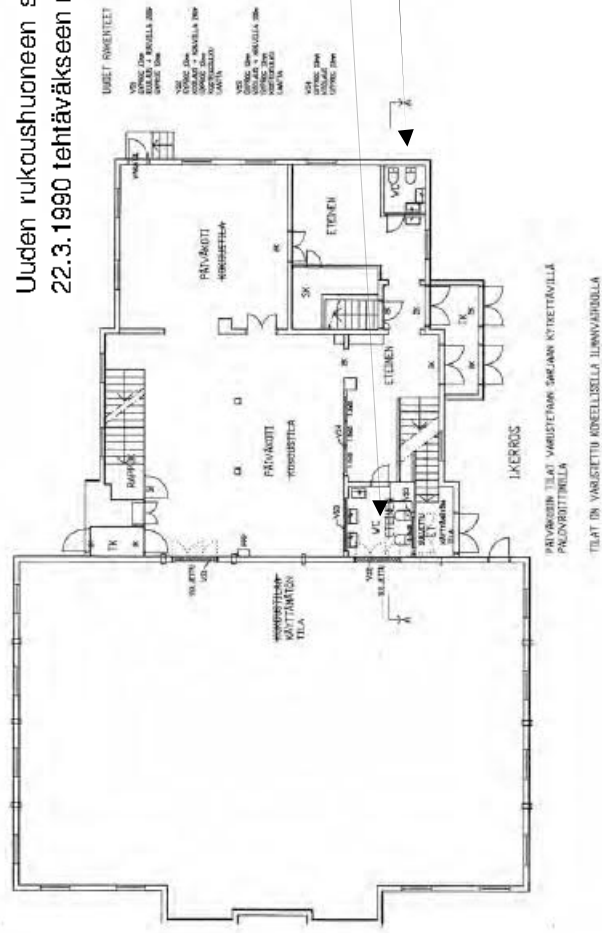

Esikislestadiolaisten määrä oli kasvanut Lahden seudulla koko 1900-luvun ajan. Autoilun merkitys oli kasvanut, ja kulku omalla autolla ympäristökunnista ja kaupunginosista rukoushuoneelle oli perheiden keskuudessa yleistynyt. Yhdistys esitti keväällä 1987 kaupungille mahdollisuutta lisäpysäköintiin Onnelantien länsiosaan ja lisäpysäköintialuetta Ursan kentän päähän. Kaupunki ei suostunut yhdistyksen laatimaan anomukseen.

Rukoushuoneelle etsittiin tonttia eri puolilta kaupunkia. Neuvottelujen jälkeen päätettiin 13.12.1987 ostaa 3,7 ha määrää Launeelta Eteläisen sisäntulotien varrelta. Kaupunki ei suostunut kaavoittamaan kyseistä tonttia rukoushuonekäyttöön vaan esitti aluevaihtoa tarjoten 2,1 ha maa-aluetta Launeen kirjon vierestä. Vaihto hyväksyttiin 27.6.1988.

Yhdistys tilasi suunnitelmat rakennusarkkitehti Jouni Saloselta, joissa luonnostettiin tilaryhmäkaavioiden avulla toimintojen sijoitukset Onnelantie 2 ja 4 tonteille 14.2. ja 15.2.1988. Tilaryhmät ja niiden mitoitus laadittiin selvitysten perusteella vastaamaan Lahden rukoushuoneitoimintojen tarpeita. Onnelantie 2-4 ja Tapparakatu 20 tonttien kesken laadittiin käyttöselvitys ja vertailu 19.11.1988, jonka jälkeen tehtiin jälleen uusi mielipidetiedustelu. Tulokset saatiin maaliskuussa 1989, jolloin todettiin yhteisön mielipiteiden kallistuneen selvästi uuden rukoushuoneen kannalle.

Uuden rukoushuoneen suunnittelu varten perustettiin esisuunnitteluryhmä 29.5.1989. Työryhmä sai 22.3.1990 tehtäväkseen myös Onnelantien tontin käyttömahdollisuuksien selvittämisen.

Rakennusarkkitehti Jouni Salonen laati 30.8.1987 piirustuksen inva-wc:n sijoituksesta I kerrokseen 1:50. Tässä esityksessä ei ole piirustusta, vaan tieto perustuu annettuun kirjalliseen selostukseen.

Suunnitelma sisälsi myös toisen wc:n ja lisäaulakoita. Suunnitelma toteutettiin vain inva-wc:n osalta.

Oheinen piirustuspienennös on 16.7.1996 Ari Martinmäen laatima I kerroksen pohjapiirustus, jossa näkyy myös 1977 muutostöiden yhteydessä toteuttamatta jäänyt ja Onnelantien puoleiseen kulmaan tehty pienempi wc-tila.

1993, 1996 TONTTIKYSYMYS JA UUDISRAKENTAMISSUUNNITELMIA

Onnelantien vanha rukoushuone oli jo pitkään käynyt ahtaaksi, varsinkin suurien seurojen kokoontumispaikkana. Vuonna 1994 Eskoistenstadiolaiset ry oli jo rakentamassa uutta rukoushuonetta Taparakadulle.

Lahden kaupunginvaltuusto oli hyväksynyt 15.3.1993 asemakaavamuutoksen, joka koski osaa Paavolan kaupunginosan korttelia 93. Hämeen lääninhallitus jätti asemakaavamuutoksen vahvistamatta, koska valtuuston päätöksestä oli valitettu. Hämeen lääninhallitus esitti perusteluissaan, että tontilla 15 sijaitseva rukoushuone on silloisessa Päijät-Hämeen kulttuurihistoriallisia rakennuksia koskevasa luettelossa todettu rakennushistoriallisesti arvokkaaksi. Lisäksi oikeusvaikutuksellomassa yleiskaavassa oli tonttia koskeva suojelumerkintä. Lahden kaupunginhallitus ja Eskoistenstadiolaiset ry valittivat lääninhallituksen päätöksestä Korkeimpaan Hallinto-oikeuteen. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 13.12.1994 Hämeen lääninhallituksen päätös jäi voimaan.

Näin ollen yhdistys ryhtyi selvittämään muita vaihtoehtoisia tapoja ratkaista tilakysymys vanhan kiinteistön kohdalla.

Asemakaavamuutosta varten yhdistys tilasi viitesuunnitelmat Arkkitehtitoimisto Salmenkivi - Mäkelä - Havas Oy:ltä. Suunnitelmat ovat vuodelta 1993.

Viitesuunnitelma Onnelantie 2-4 tonttien käytöstä. Suunnitelma sisältää 3-5 kerroksista asuinrakentamista 4.800 krs m² sekä 2-tasoisien autohallin. Jorma Salmenkivi B.1.1993. Piirustuspienennös suunnitelman asemapiirros / illustraatioita (ei mittakaavassa). Alkuperäinen mittakaava 1:1000. Yksityisarkisto

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Arkkitehtitoimisto Salmenkivi - Mäkelä - Havas Oy:n laatimat julkisivu- ja leikkauskaaviot havainnollistavat 3–5-kerroksen asuinrakentamisen mahdollisuuksia. Esitetty massoitelluonnos oli laadittu 25.11.1992 päivätyn asemakaavaluonnoksen pohjalta.

Kaavannukaiset rakennusmassat sisälsivät 60–70 asuntoa. Saimaankadun ja Oikokadun puolelle oli pohjakerrokseen ajateltu katu-tasoon liiketiloja.

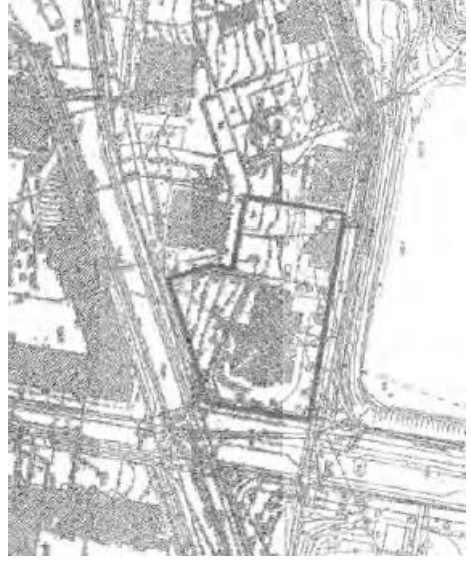
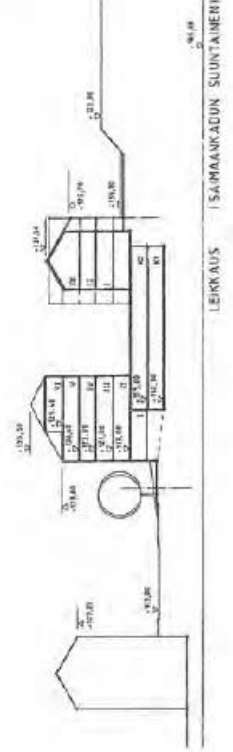
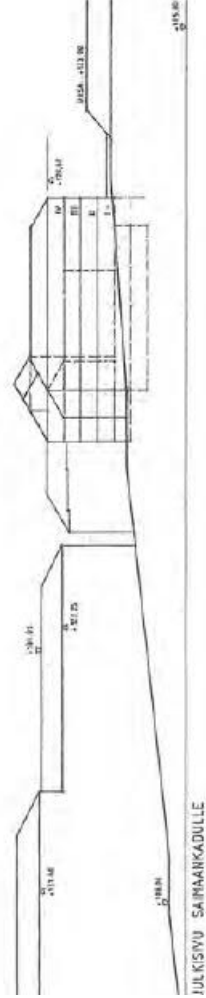
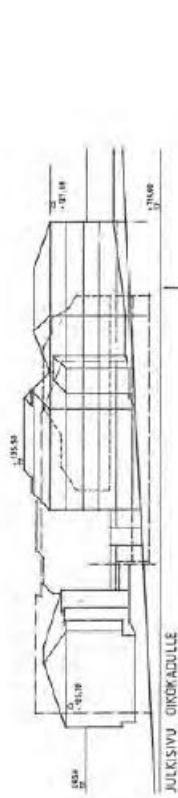
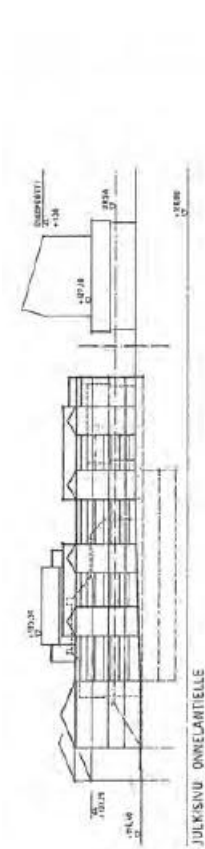
Suunnitelman selostuksessa esitettiin rukoushuoneen tontilla olevien puiden, Onnelantien tammet 6 kpl ja Oikokadun puolella olevat lehmukset 6 kpl, siirtämistä katualueelle kaupungin kanssa sovittaviin paikkoihin.

Jätkikäteän ajateltuna puiden siirto lieene ollut varsin utopistinen ajatus ja suurihanke, kun kyseessä oli 12 kookasta puuta.

Piirustuspienennös ei mittakaavassa. Julkisivu- ja leikkauskaaviot 1:1000 ja pohjakartan pienennös, ei mittakaavassa. Alkuperäinen mittakaava 1:1000.

Arkkitehtitoimisto Salmenkivi - Mäkelä - Havas Oy / Jorma Salmenkivi B.1.1993. Kiinteistöyhtiö Onnelat. Yksityisarasto.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

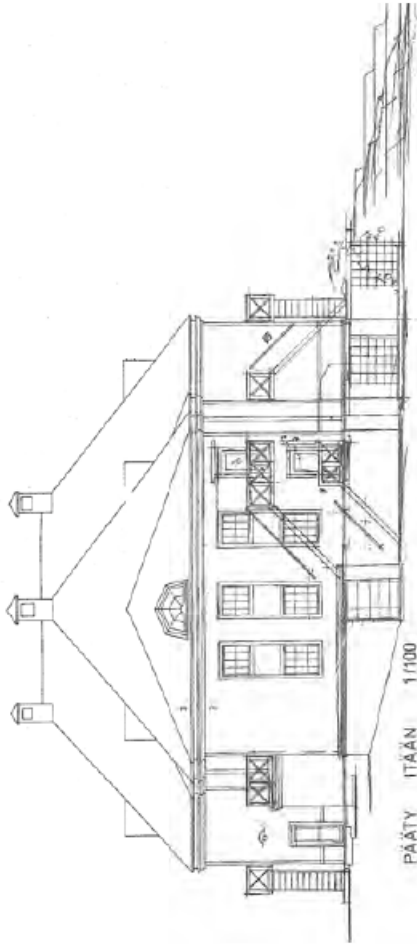
Asemakaavahankkeen kariuduttua Esikoislestadiolaiset ry:n oli ryhdyttävä miettimään muita vaihtoehtoja tyhjäksi jäävälle kiinteistölle.

Yhdistys tilasi alustavat idealuonnokset vanhan ruokuhuoneen käyttötarkoituksen muuttamiseksi asunnoiksi helsinkiläiseltä arkkitehdiltä Risto Linkovuorelta.

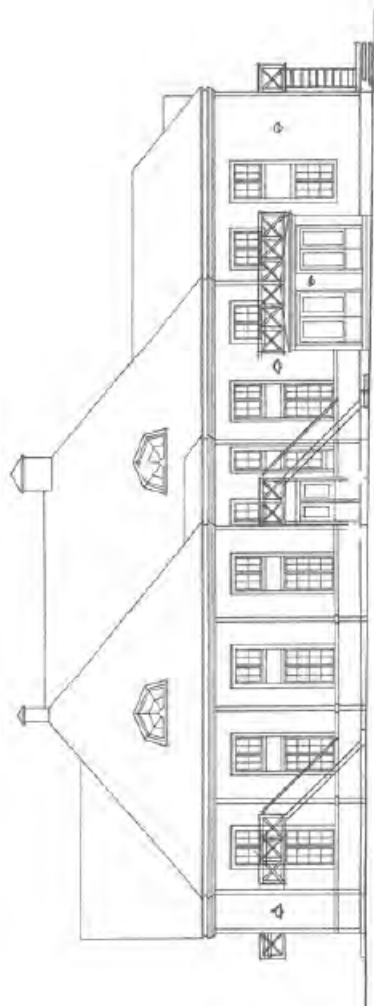
Julkisivuluonnokset osoittavat, kuinka haasteellista on sijoittaa rinnemaastoon ja kaksikerroksiseen julkiseen puurakennukseen asuntoja. Tilojen tehokas käyttö ja poistumistiemääräykset edellyttävät riittäviä uloskäyntejä rakennuksen molemmista kerroksista. Julkisivuihin kohdistuvia muutoksia arvioidaan myös rakennussuojelullisista näkökulmista.

Julkisivupiirustukset itään ja etelään 1:100. Piirustuspienennökset ei mittakaavassa. Arkkitehtitoimisto Risto Linkovuori Oy 17.1.1996. Kiinteistöyhtiö Onnelat, Yksityisaristo.

Valokuva Saimaankadun puolelta 1990-luvun puolivälistä Yksityisaristo, valokuva Esko Salonen.

17.1.1996 Risto Linkovuori

JULKISIVU ETELÄÄN 1/100

1. BETONILÄÄBITIS
2. PUU
3. PUU
4. PUU
5. PUU
6. PUU
7. PUU
8. PUU
9. PUU
10. PUU
11. PUU
12. PUU
13. PUU
14. PUU
15. PUU
16. PUU
17. PUU
18. PUU
19. PUU
20. PUU
21. PUU
22. PUU
23. PUU
24. PUU
25. PUU
26. PUU
27. PUU
28. PUU
29. PUU
30. PUU
31. PUU
32. PUU
33. PUU
34. PUU
35. PUU
36. PUU
37. PUU
38. PUU
39. PUU
40. PUU
41. PUU
42. PUU
43. PUU
44. PUU
45. PUU
46. PUU
47. PUU
48. PUU
49. PUU
50. PUU
51. PUU
52. PUU
53. PUU
54. PUU
55. PUU
56. PUU
57. PUU
58. PUU
59. PUU
60. PUU
61. PUU
62. PUU
63. PUU
64. PUU
65. PUU
66. PUU
67. PUU
68. PUU
69. PUU
70. PUU
71. PUU
72. PUU
73. PUU
74. PUU
75. PUU
76. PUU
77. PUU
78. PUU
79. PUU
80. PUU
81. PUU
82. PUU
83. PUU
84. PUU
85. PUU
86. PUU
87. PUU
88. PUU
89. PUU
90. PUU
91. PUU
92. PUU
93. PUU
94. PUU
95. PUU
96. PUU
97. PUU
98. PUU
99. PUU
100. PUU

17.1.1996 Risto Linkovuori

ARKKITEHTITOIMISTO VIRPI TERVONEN

VANHA ELKÖLISHÖNE - ONNELANTIE 2 - 5:00 LAI-TI - RAKENUS HISTORIALLINEN SELVITYS

Käyttötarkoituksen muutos. Luonnospirustuksissa on tutkittu mahdollisuutta muuttaa rakuu huone asuinkiiiteistöksi.

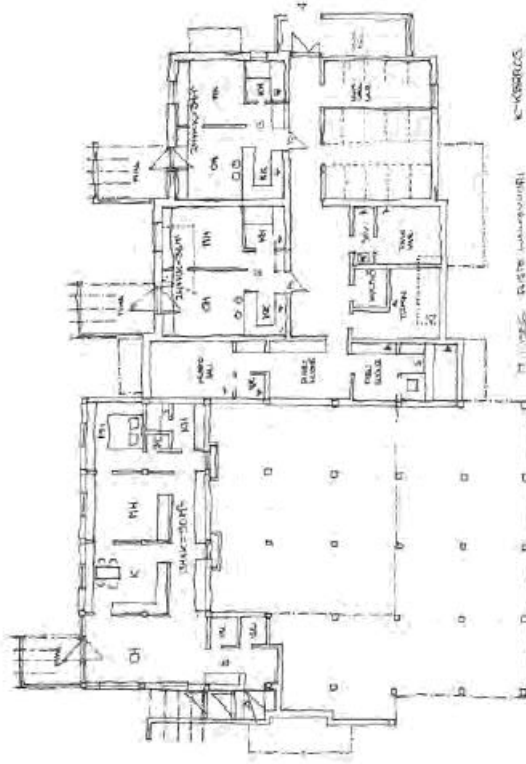
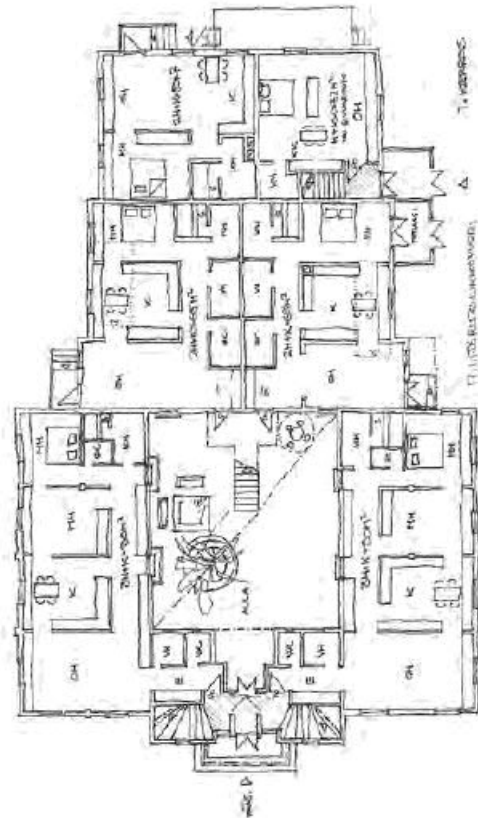
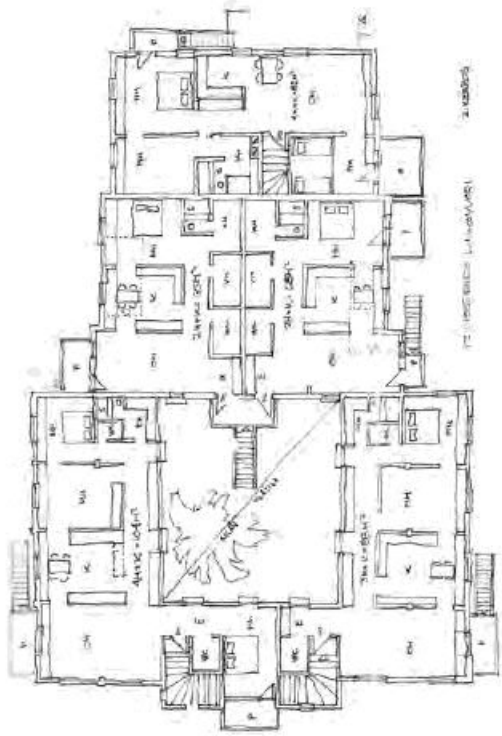
Kellarikerrokseen on suunniteltu Oikokadun puolelle 3 kpl eri kokoisia asunioja omalla sisäänkäynnillä..

Saimaankadun puoleisesta pääsisäänkäynnin kautta tullaan kaksikerroksiseen keukulaan, josta on sisäänkäynnit neljään asuuhuoneistoon. Rakennuksen itäpäädyssä on kaksi pienempää huoneistoa. Niiden yläpuolella on kaksi pienempää asunioa, joista Onnelantien puoleiseen käydään sisäpuolisen porrasyhteyden kautta. Toiseen päätyhuoneistoon nousevat ulkoportaat rakennuksen itäpäädyssä.

Keskushallista nousevat portaat II kerroksen kahteen asunioon. Kahteen asunioon käydään pääsisäänkäynnin tuulikaapista nousevien porrasyhteyksien kautta.

Pohjapiirustusuunnokset kellarikerros, 1. ja 2. kerros 1:100. Piirustuspienennökset ei mittakaavassa. Arkkitehtioimisto Risto Linkovuori Oy 17.1.1996. Kiinteistöyhtiö Onnelat, Yksityisarkisto.

Kuvankäsittely Arkkitehtioimisto Virpi Tervonen 2018

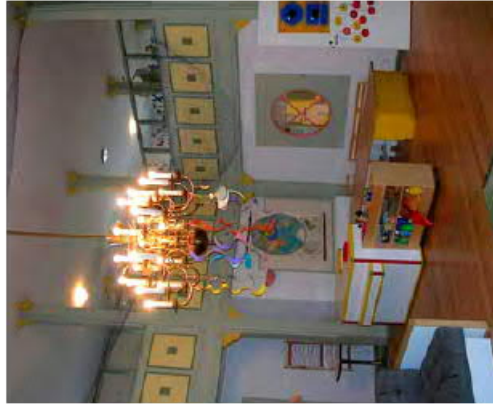

MUUTOKSET RUKOUSHUONEEN KÄYTÖN PÄÄTTYÄ

Rukoushuoneen käyttö päättyi vuonna 1996, jolloin uusi ja entistä kookkaampi rukoushuone valmistui Tapparakatu 20 tontille. Viimeiset seurat pidettiin Onnelantien rukoushuoneella helatorstaina 16.5.1996. Ensimmäiset seurat uudella Tapparakadun rukoushuoneella vietettiin juhannuksena kesäkuussa 1996.

Rukoushuone jäi tyhjilleen, jolloin esikoislestadiolaisten yhdistys etsi uutta käyttöä omistamalleen rakennukselle ja tontille. Rukoushuone oli ollut aikoinaan Oikokadun, Saimaankadun ja Onnelantien muodostamalla tontilla maisemallinen dominantti, joka ympäristön muutoksen myötä oli jäänyt tonttia ympäröivän puuston katveeseen.

Takoraudainen risti sijoitettiin vuonna 1996 uuden rukoushuoneen porttirakennuksen päälle Tapparakadun varteen. Risti kuitenkin katosi hyvin pian, kun joku oli sen ilmeisesti varastanut, vaikka se oli lujasti ankkuroidu rakenteisiin. Ristiiä ei ole löytynyt.

Valokuvat alla helatorstaina 2016. Kiinteistöyhtiö Onnelat, Yksityisarkisto.

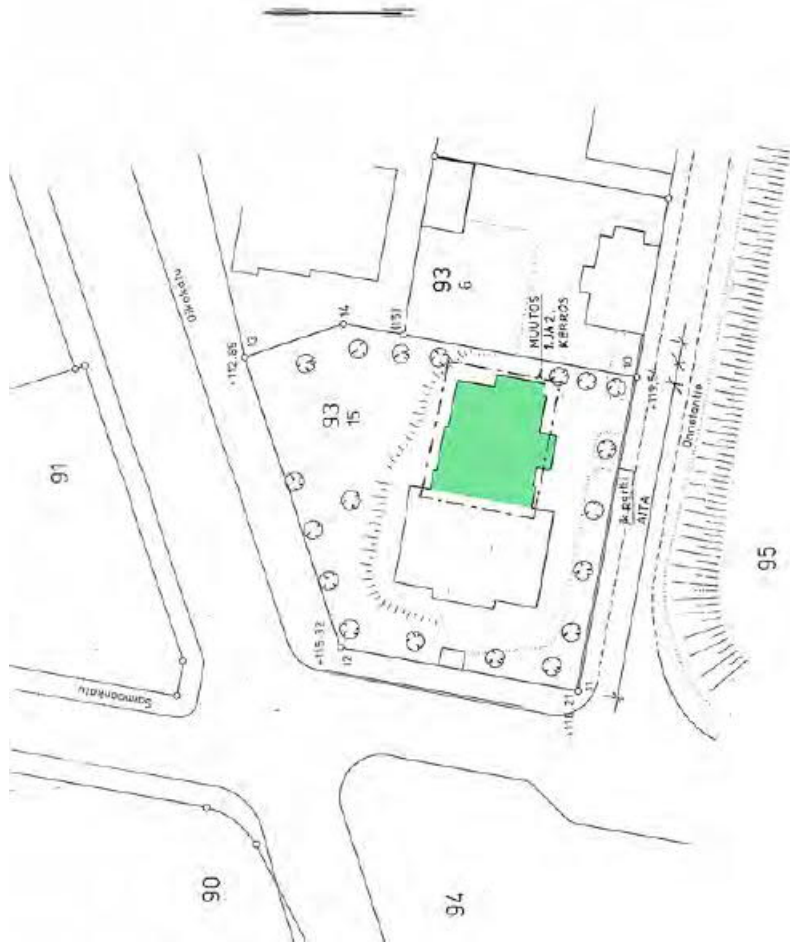
Ylhäällä valokuva Taito Oyn valmistamasta ja Paavo Työnnelin suunnittelemasta Lahden vanhan puukirkon kattoon vuodelta 1940/50-luku. Vastaava saatiin vuonna 1977 Onnelantien rukoushuoneeseen. Valaisin näkyy viereisissä, isosta salista otetuissa valokuissa. Kuvalähde Bukowskis 979747.

Valokuva vasemmalla kuvattuna Tapparakadun rukoushuoneessa 2018.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

1996 KÄYTTÖTARKOITUKSEN MUUTOS PÄIVÄKODIKSI

KORTTELI 93, TONTTI 15, Onnelantie 2

Esikislestadiolaiset ry teki vuokrasopimuksen n. 600 m² suuruisesta tilasta sekä pihaluoksesta päiväkotitoimintaa varten Lahden kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden kanssa ajalle 1.8.1996 – 31.7.1997. Vuokralaisella oli oikeus ottaa tilat vastaan 1.7.1996 ja suorittaa tiloissa toimintaa varten tarvittavia rakennustöitä. Vuokranantaja veloitettiin hakemaan tarvittavat luvat käyttötarkoituksen muutokseen.

Vuokranantajan velvollisuudeksi asetettiin seuraavien korjausten suorittaminen:

- Päiväkotitoimintaa varten rakennettavat lauta-aidat, joiden tuli olla tiiviit ja korkeat, vuokralaisen hyväksymän mallin mukaan,
- 2. kerroksen kokoustilaan tuli asentaa sieltä väliaikaisesti poistetut, kiinteät sähkölämmittimet.

Vuokralainen sai huolehtia omalla kustannuksellaan vuokranantajan hyväksymät muutostyöt. Vuokralainen sai käyttää maksutta keittiön kiinteitä koneita ja laitteita, mutta vastasi itse laitteiden toimintakunnosta. Talotekniikan toimivuudesta ja puhdistuksesta mm. iv-laitteet ja jätehuollosta vastasi vuokralainen.

Sopimus allekirjoitettiin 18.6.1996.

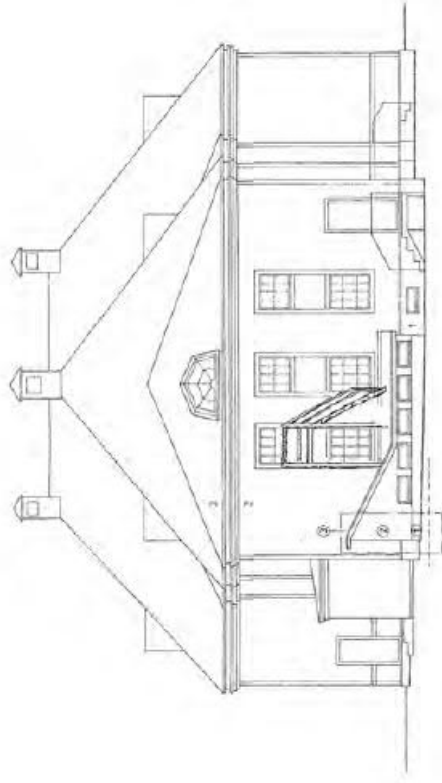
Pienennös asemapiirroksista, johon muutosalue on rajattu vihreällä. Alkuperäinen asemapiirros Rukoushuone / Päiväkoti 1:500, Ari Martinmäki 16.7.1996.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallennetusta pohjapiirustuksesta. Lahden rakennusvalvonnalla arkisto.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

Vuokralaisen esittämät muutostyöt:

- 1. kerroksen wc-tilaan käsienvesuallas ja toinen wc-istuin
- 1. kerrokseen myös toinen uusi wc-tila varustettuna kahdella wc-istuimella
- maalatuilla kuitulevyillä päällystettyihin 1. kerroksen oleskelu- ja eteistiloihin tuli asentaa muovimatto
- rakennuksen eteläsivulla yläkertaan johtavien portaiden latianpäällysteet oli uusittava
- kellariin johtavan sisäportaan päällysteen reunojen korjaaminen
- kuluneiden seinä- ym. pintojen paikkamaalaus.

PÄÄTY ITÄÄN 1/100

Rukoushuone vuokrattiin kaupungille päiväkotikäyttöön aluksi yhden vuoden (1.8.1996–31.7.1997) sopimuksella isoa salia ja lehtikerrosta lukuun ottamatta. Vuoden aikana aikana selvitettiin rukoushuoneen soveltumista kuvataideoppilaitoksen käyttöön. Päiväkotisopimusta jatkettiin tämän jälkeen vuodella.

Pienennökset julkisivusta itään ja pituusleikkaus A-A Alkuperäiset piirustukset Rukoushuone / Päiväkoti 1:100, Ari Martinmäki 16.7.1996.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallennetusta pohjapiirustuksesta. Lahden rakennusviraston arkisto.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

MUUTOKSET 2. KERROS

Uusi wc-tila rajattiin eteistilan ja suureen salin johtavasta käytävästä. Salin lehtereille johtavat pariovet, 2 kpl suljettiin. Päiväkotikäytössä olevien itäosan tilojen seinä- ja kattopinnat päällystettiin 13 mm kipsilevyllä. Muita rakenteellisia muutoksia ei II kerroksen tiloihin suoritettu.

II kerroksen tiloja ei saanut käyttää nukkumattiloina. Itäpään julkisivupiirustuksessa on esitetty poistumistieportaat rakennuksen 2. kerroksesta.

Pienennös II kerros. Alkuperäiset piirustukset Rukoushuone / Päiväkoti 1:100, Ari Martinmäki 16.7.1996.

Piirustuspienennös (ei mittakaavassa) alkuperäisestä sähköiseen muotoon tallennetusta pohjapiirustuksesta. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018.

1997 KUNTOTUTKIMUS

KORTTELI 93, TONTTI 15, Onnelantie 2

Lahden teknisen viraston Tilapalvelun kunnossapitoinsinööri Harri Haara laati 2.5.1997 päivätyn Rakennusteknisen kuntoarvion 1997 Rukoushuone- ja päiväkotirakennuksesta. Kiinteistö oli ollut rukoushuonekäytössä vuoden 1996 toukokuuhun saakka, jonka jälkeen pienen puolen tilat vuokrattiin Lahden kaupungille päiväkotikäyttöön.

PIHA

Tontilla on 16 isokokoisia puuta, Onnelantien puolella isoja tammia. Saimaankadun ja Oikokadun puoleisilla rajoilla on orapihlaja-aita. Pihan asfaltti on pääosin hyväkuntoinen. Onnelantien puolella pihasta n. puolet on asfaltoitu.

Tonttia rajaa pystylaudoitettu aita, jonka pystytukina ovat betoni- ja puurakenteiset tolpat. Onnelantien puolella se on n. 1,6 m korkea, maalattu lauta-aita. Aidassa on kaksi kulkuporttia ja yksi ajoneuvoportti. Osa tontista on rajattu päiväkodin piha-alueeksi n. 1,4 m korkealla maalatulla lauta-aidalla. Aita on tehty 1996. Pihalla on Onnelantien ja Saimaankadun kulmassa yli 10 m korkea lipputanko.

Pihalla on ollut kevytrakenteinen, teräsrunkoinen ja peltikatteinen sadekaato 2x5 m, jonka kunto on välttävä. Tonttia ja katualueita rajaavat tukimuurit ovat kunnossa, mutta niissä on paljon graffiteja. Tukimuurin korkeus vaihtelee 1,0 - 1,7 m. Tontille johtavat betoniportaat olleet kohtalaisessa kunnossa, metallirakenteinen portti olisi maalattava. Saimaankadulta pihalle nousevat 3 m leveät portaat, betonia (9 askelmaa), portaiden yläpäässä metallirakenteinen portti.

Pääsisäänkäynnin edessä Onnelantien puolella ja Saimaankadun puoleisella ovelta on betoniportaat, Saimaankadun puoleinen sisäänkäynti on varustettu katoksella. Tontti on yhdistetty viereisen tontin Onnelantie 4 pihan kautta Onnelantien päiväkotikiinteistöön. Päiväkodin ulkoiluvälineet säilytetään Onnelantie 4:n piharakennuksessa.

Valokuvia ja katukuva Onnelantieltä puolelta 1990-luvun puolivälistä. Yksityisarkisto, valokuva Esko Salonen.

PERUSMUURI

Salin osalla on 2 kpl tuuletusventtiilejä vain pohjoisen puolen julkisivun osalla. Perusmuurissa on havaittavissa pieniä halkeamia.

ALAPOHJAT

Salin kohdalla on rossipohjajpermanito.

PORTAAT

Rakennuksen sisätiloissa on useita puurakenteisia portaita, joista 2 kpl nousevat pääsisäänkäynnistä lehterille, itäpäädyistä on betoniportaat kellariin.

KANTAVAT VÄLISEINÄT

Kellarissa betoni- ja tiilirakenteiset, muualla puurakenteiset

PILARIT

Kellarikerroksessa betonia ja muualla massiivipuuta

PALKIT

Kellarikerroksessa betonia (ruokasali), muissa kerroksissa pääosin massiivipuuta, välisalissa liimapuupalikki

LAATAT

Kellarikerroksen ja I kerroksen välillä betonirakenteinen osaksi massiivilaatta ja osaksi alalaattaholvi

JULKISIVUT

Rakennusrunko on kellarikerroksessa betonirakenne, muilta osin massiivipuurunko? Rakenneavauksia ei tässä vaiheessa tehty, joten tämä perustuu oletukseen (kirjoittajan kommentti)

Julkisivut maalattu vaakalauta, joka on jaettu osiin jakolaudoin. Ulkoseinät on maalattu n. 1986.

IKKUNAT

Ullakon ikkunat 1-kertaisia puuikkunoita

PÄIVÄKODIN IKKUNAT

Kunnostettu kevyesti, käyttäjät ovat valittaneet vedontunnetta

SALIN IKKUNAT

Huonokuntoiset, osittain lahoja, kaikissa ikkunoissa ei ole saranointia, alkuperäinen ikkunaheloitus, suositeltiin uusimista, vanha ikkunat puuikkunoita, 2-lasisia ruutuikkunoita (4-B ruutua), alin puolella alkuperäiset, muussa osassa n. 40 vuotta vanhat

ULKO-OVET

Salin ulko-ovet ovat alkuperäisiä, yksinkertaisilla lasella varustettuja puuovia

Talo- ja lapetikkaat uusimisen tarpeessa

YLÄPOHJA

Peltikatteen kunto on huono, maali irronnut, ruostepilkkuja
IV-konehuone on rakennettu ullakon keskiosaan

PELTIKATE

Maalattu 1980-luvun alussa, vesikaton jiiirt uusittu n. 1965, umpinaiset puuräystäät, räystäskourut ovat sisäpuolelta ruosteessa, lahovaurioita, syöksytorvet alapäästään huonokuntoisia, vesikourut ja syöksytorvet galvanoitua peltiä

SISÄOVET

Puurakenteisia laakaovia

SISÄSEINÄT

Puurakenteisia, kipsi- ja lastulevyntaisia ja maalattuja

KATTOPINNAT

Salissa on kuitulevylaatta, välisalissa maalattu paneelilaata, muissa tiloissa kuitulevylaatta tai puupaneeli
kellarikerroksessa maalattu betoni

KOROKELATTIAT

Parvien lattiat ovat portaattomasti luiskattuja ja alkuperäisiä

KAITEET

Puurakenteisia,

PORTAAT

portaat puurunkorakenteisia, kirkkosalin portaissa neulehuopamatto

TULISIJAT

Ei tulisijoja eikä savuhormeja, IV-kanavat ovat teräspeltisiä

LATTIAT

Salissa on lakattu ponttilauta, muut tilat muovipintaiset, levytyt lattiat, kellarikerroksessa muovilaatta, keittiössä klinkkerilaatta,
wc-tiloissa muovimatto

KALUSTEET, LAITTEET

Päiväkodin käyttöön vuokratuissa tiloissa on Lahden kaupungin omistamat päiväkotikalusteet, kellarin rakennettu kylmähuone
1980-luvun alussa, keittiössä valmistuskeittiön laitteet – suurtalousliesi, 3 kippikattilaa, paisinpannu, astiapesukone, työpöydät,
ruokasalissa yläkaapit.

MUUT HAVAINNOT

Asbestikarotusta, kellartilojen alapohjien radon tutkimusta ja salin alapohjan tuuletuksen selvittämistä pidettiin suotavana.

LVI- JA SÄHKÖTEKNIikka

Rakennuksessa on kaukolämpö, jonka lämmönvaihdin sijaitsee yhdistyksen omistaman kiinteistön, Onnelantie 4:n kellarissa. Lämmönvaihdin on asennettu 1980.

Kiinteistössä on vesipatterilämmitys, salissa vain peruslämpö. Salissa ja välisalissa on lisäksi yhteinen ilmalämmitys.

Vesijohtoverkostosta osa on uusittu ja täydennetty 1980-luvun alussa. Jätevedet johdetaan kaupungin viemäriverkostoon. Tontti- viemäri on uusittu 1970-luvun loppupuolella. Vesi- ja viemärikalusteet ovat 1970-luvun lopulta tai vähän uudempia. Osa verkoston osista on eristetty vuorivillalla, osa asennuksista on toteutettu pinta-asennuksina.

Salia ja välisalia varten on tuloilmakoje, joka on asennettu kanavineen 1960-luvulla, säätölaitteet on uusittu 1980-luvulla, pääte- elimet paikalla tehtyjä ja lautasventtiilejä.

Keittiö on varustettu tuloilmakojeella ja sisäänpuhallussäleiköllä, Stenforssin säätölaitteilla sekä vesipatterilämmityksellä. Ruokasa- lissa on vastaava tuloilmakoje kuin keittiössä. Salin poistoilmakoje huippuimureineen on asennettu 1960-luvulla ja sen laakerit on uusittu. Välisalin, keittiön ja wc-tilojen poisto on hoidettu huippuimureilla. Vuonna 1996 1. kerrokseen rakennetussa pesuhuo- neessa on poistoilmakoje ja kanavapuhallin.

Rakennuksessa on turvavalaistusjärjestelmä, puhelinjärjestelmä ja äänentoistojärjestelmä. Rikosilmoitusjärjestelmän hälytyskoje on Onnelantie 4:ssä, ovikosketimet ulko- ja sisäovissa.

PALOTURVALLISUUS

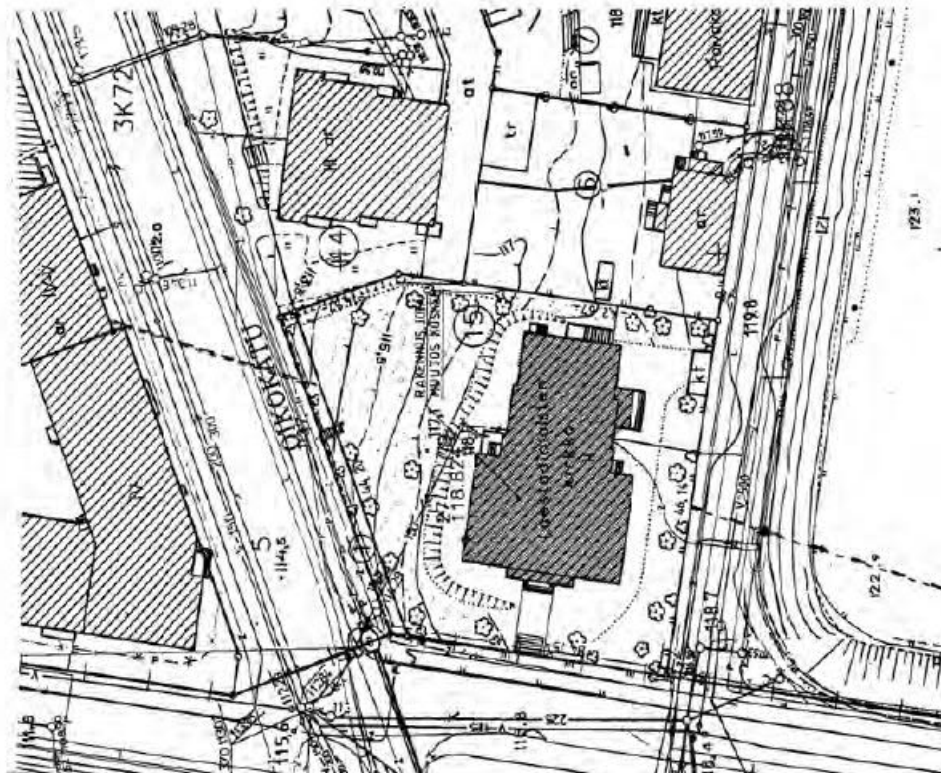
Rakennus on varustettu neljällä pikapalopostikaapilla, jotka on asennettu 1980-luvulla. Keittiössä on lisäksi jauhesammutin ja sammutuspöte.

1998 MUUTOS

KORTTELI 93, TONTTI 15, Onnelantie 2

LAHDEN KAUPUNKI

KARTTA 1:500 Rakennusluvan hakemista varten	Kaupunginosa Paavola (3)	Kortteli 93	Tontti 15
	Ajajennetty Lahden kaupungin kantakartasta 15.6.1998		

VOIMASSA OLEVAT, TONTTIA KOSKEVAT ASEMAKAAVAVAARAKKSET

Vahvistettu:

22.9.1954

YLEISEN RAKENNUKSEN TONTTI

PÄIVÄKOON PÄIVÄKODIN RAKENNUKSESTA LAJENNETTAVA JA KYNETTÄVÄ
SISÄINEN VERKOKOON JO OLEMASSA OLEVAN KANSSA.

RAKENNUS VARUSTETTU KONEELLISELLA ILMANVAIHDOLLA

RAKENNUS VARUSTETTAVAN TURVA -JA MERKKIVALOILLA

Lahden kaupunki jatkoi vuokrasopimusta vuoden 1997 heinäkuun lopussa päättyneen vuokrasopimuksen jälkeen. Rukoushuonekiinteistö kokonaisuudessaan ja osia Onnelantie 4:n pihasta vuokrattiin 1.8.1998 toistaiseksi voimassa olevalla sopimuksella. Päiväkotitoiminta laajeni rukoushuoneen salin ja sen lehterikerroksen tiloihin.

Rukoushuoneen käyttötarkoituksenmuutos päiväkodiksi vaikutti merkittävästi rakennuksen sisätilojen luonteeseen. Suureen salin avautuvat, lehtereiden alapuoliset tilat muutettiin päiväkodin pienryhmä-, ryhmä- ja nukkumahuoneiksi erottamalla tilat kiinteillä välineillä ja ovilla suuresta salista. Avoimesta, korkeasta ja valoisasta tilasta muodostui ahdas ja hämärä. Ainoastaan 2. kerroksen lehtereiden matalista ikkunoista tulvi jonkin verran valoa keskustilaan.

Muutos oli pelkästään käytännöllinen ja uuden käyttötarkoituksen mukainen ratkaisu, joka syjäytti tilan alkuperäisen luonteen ja johti rukoushuoneinteriöihin ominaispiirteiden hävittämiseen. Myös salin harmaansininen värимаailma muuttui vihreän ja keltaisen sävyihin.

Asemapiirros 1:500. Onnelantien päiväkotitoiminnan alkuperäisestä asemapiirroksista 1:500 Jouko Mattila 10.6.1998 Lahden tekninen virasto. Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

ARKKITEHTITOIMISTO VIRPI TERVONEN

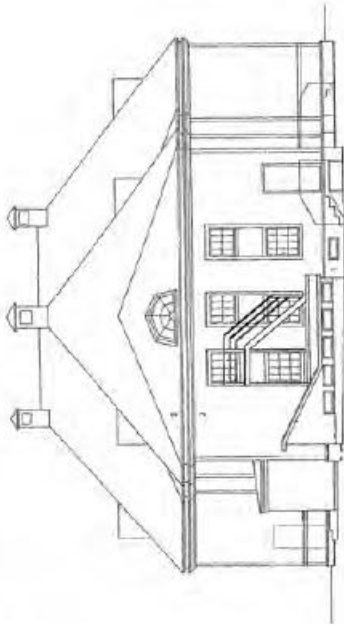
VANHA RUKOUSHUONE - ONNELANTIE 2 - 5:00 LAHTI - RAKENNUSHISTORIAALINEN SELVITYS

RUKOUSHUONEEN JULKISIVUMUUTOKSET 1998

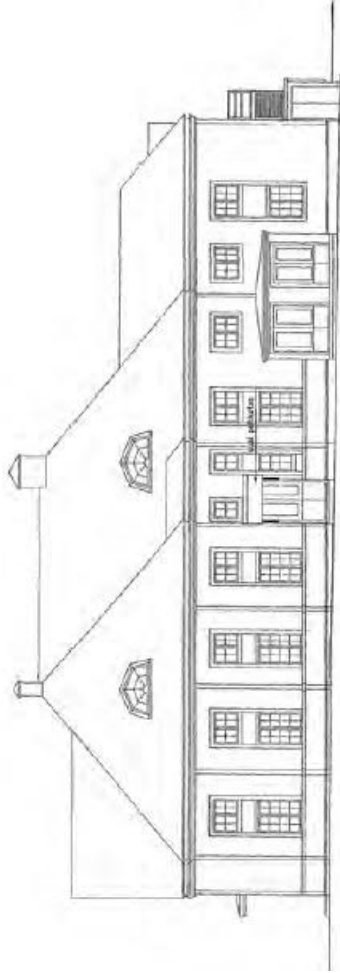
Rakennuksen II kerroksen tiloja käytettiin päiväkodin tiloina, joihin oli huolehdittava riittävästä poistumisteistä, sisäänkäyntien turvallisuudesta ja paloturvallisuudesta.

Rakennuksen itäpäädyn II kerroksen tiloista ulosjohtavat poistumis- tieportaat ja kalteet uusittiin.

Julkisivumuutokset olivat kuitenkin tässä vaiheessa vähäisiä. Eteläisen sivusisäänkäynnin oven yläpuolelle asennettiin uusi peltilikatos.

PÄÄTY ITÄÄN 1/100

JULKISIVU ETELÄÄN 1/100

1 KESKI-
2 VÄLILASISIVU
3 KULTI

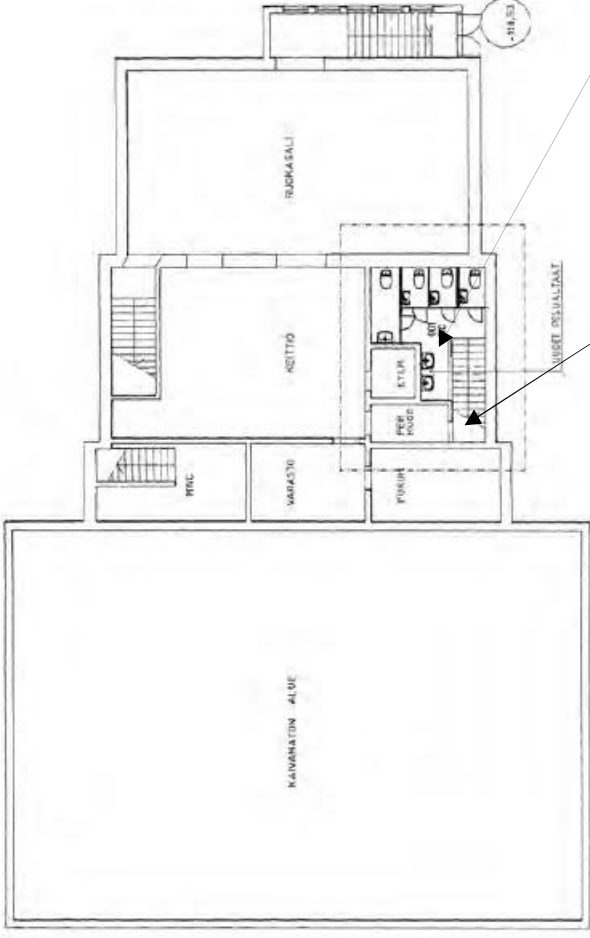
Onnelantien päiväkoti. Pienennökset alkuperäisistä julkisivupiirustuksista itään ja etelään 1:100 Jouko Mattila 10.6.1998 Lahden tekninen virasto. Lahden rakennusvalvonnan arkisto

Valokuvat 1990-luvun puolivälisistä kuvattuna Onnelantie 4:n pihalta ja Onnelantien puolelta. Yksityisarkisto, valokuva Esko Salonen.

Valokuviissa näkyy jo aiemmin 1981 katettu ruckalaan johtava ulkoporras sekä 1975 toteutettu uusi sivusisäänkäyntikuisti.

Kuvankäsittely Arkkitehti toimisto Virpi Tervonen 2018

KELLARIKERROKSEN MUUTOKSIA

Kellarikerrokseen oli rakennettu uudet wc-tilat vuonna 1980 suoritettujen korjaustöiden yhteydessä.

Kellarikerroksen naisten wc-tiloihin lisättiin kaksi uutta pesuallasta. Muut tilat säilyivät aiemmassa käyttötarkoituksessa, kuten kellarikerroksen ruokasali, keittiö, vanha miesten wc, henkilökunnan sosiaalitalat.

Entisen naisten wc-tilan wc-jakoseinät oli uusittu jo aiemmin 1996 päiväkotikäyttöön sopiviksi.

Ajallinen kerroksisuus näkyy käytetyissä materiaaleissa. Käyttötarkoituksen muutos vaikuttaa sisätilojen ilmeeseen.

Onnelantien päiväkoti. Pienennös alkuperäisestä kellarikerroksen pohjapiirustuksesta 1:100 Jouko Mattila 10.6.1998 Lahden tekninen virasto. Lahden rakennusvalvonnan arkisto

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Terwonon

TOISEN KERROKSEN MUUTOKSET 1998

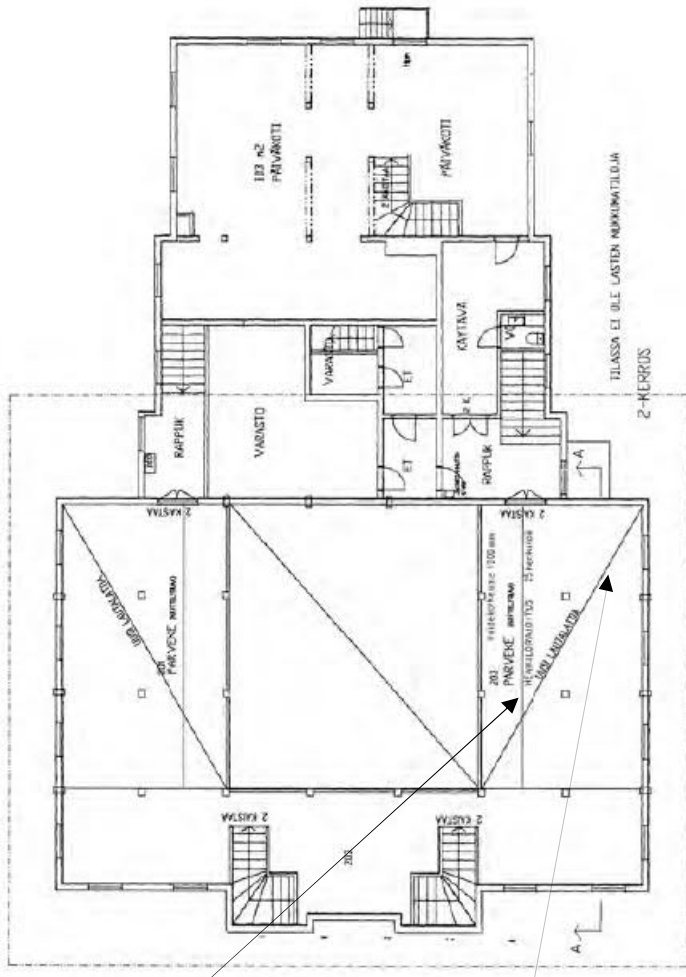
Muutokset kohdistuivat päiväkotikäyttöön laajentuneisiin lehteritiloihin:

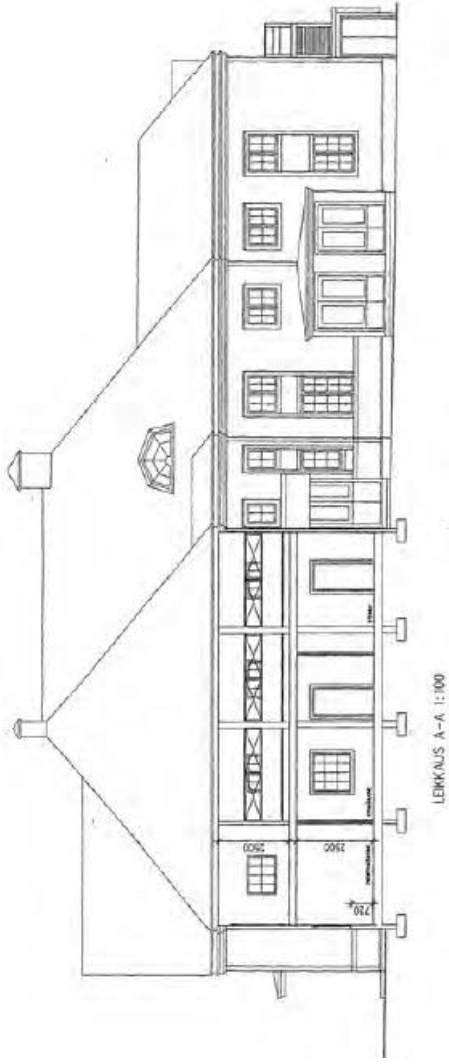
- lehtereiden kaiteisiin tehtiin putoamista estävät korotukset
- lehtereiden vino tattiat oikaisiin osittain rakentamalla vanhan lattian päälle vaakasuora lautapermanto, vino tattia säilytettiin vanhan pääsisäänkäynnin yläpuoleisella lehterillä
- lehterille asetettiin henkilörajitus ja parvekkeiden käyttöä oli suunniteltu näyttelytilaksi
- rakennuksen itäpään II kerroksen tilat säilyivät vuoden 1996 käyttötarkoituksessa päiväkodin tiloina, joita ei saanut paloturvallisuuden vuoksi käyttää nukkumattiloina.

Onnelantien päiväkoti. Pienennös alkuperäisestä II kerroksen pohjapiirustuksesta 1:100, Jouko Mattila 10.6.1998 Lahden tekninen virasto. Lahden rakennusvalvonnan arkisto

Valokuuvat Onnelantien puoleiselta lehteriltä, jossa tila jaettiin kevyellä väliseinällä ja lattia suoritettiin. Tila varustettiin kaapistolla ja pesualla.

Valokuuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen

Valokuvat vuonna 1998 lehtikerroksen muutoksista vuonna 2018, kun päiväkotitoiminta laajeni ison salin puoleiseen osaan. Lehterin vinot lattiat oikaistiin, lattiat tehtiin lakatusta mäntylaudasta, salin väritys muuttui rukoushuoneen siniharmaan ja valkoisen sävyistä valkoiseen, haalean vihreään ja vaaleankehertaiseen värimaailmaan. Tilan valaistus modernisoitiin. Valokuvat Oikokadun puoleiselta lehteriltä.

Onnelantien päiväkoti. Pienennös alkuperäisestä leikkauspiirustuksesta A-A 1:100, Jouko Mattila 10.6.1998 Lahden tekninen virasto. Lahden rakennusvalvonnan arkisto

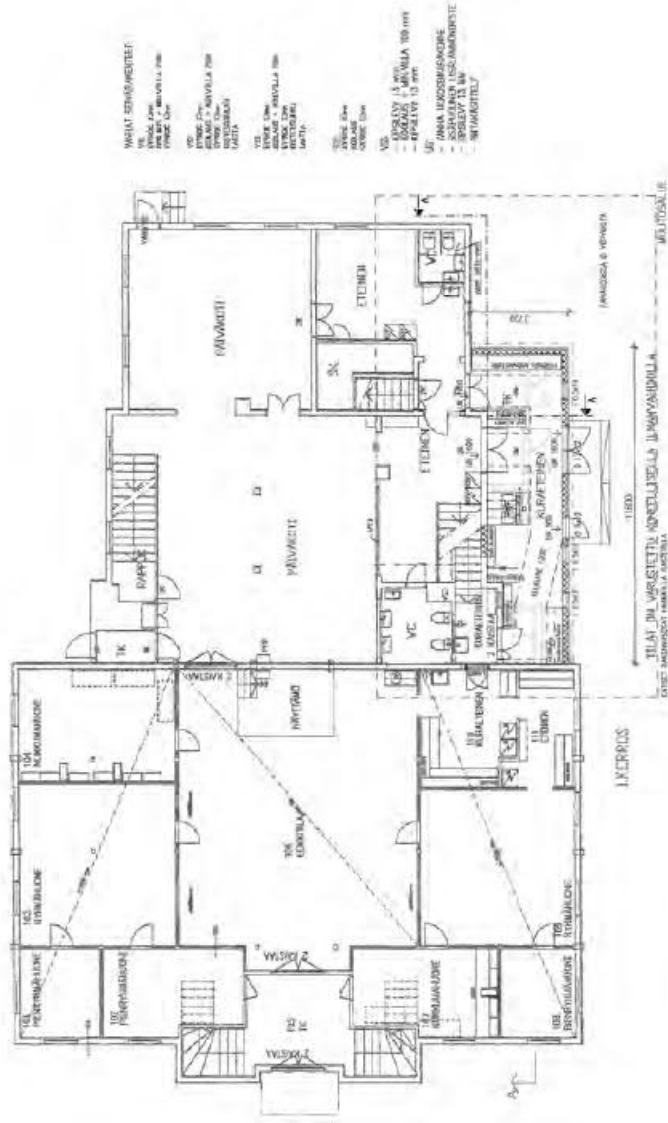
II kerroksen pohja (edellinen sivu). Pienennös alkuperäisestä II kerroksen pohjapiirustuksesta muutos 1:100, Jouko Mattila 10.6.1998 Lahden tekninen virasto. Lahden rakennusvalvonnan arkisto

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

Vuonna 2004 päiväkotitoiminnan jatkuessa uusittiin rukoushuoneen ja keuhkon Onnelantien puoleinen sisääkäynti. Vanha vuonna 1977 rakennettu tuulikaappi (kuisti 9 m²) purettiin ja tilalle suunniteltiin 36 m² suurinen, lämmönieristetty ja rankarakenteinen kuraeteinen. Kuraeteisen julkisivujäsentely ja -materiaalit noudattivat pääosin vanhan rukoushuoneen alkuperäistä tyyliä, mitoitus ja tyyppiä. Julkisivuväritys poikkesi säilytään vanhasta ja hiukan jo kauhistuneesta julkisivusta. Ikkunat tehtiin sisään aukeaviksi. Ikkkunoiden puitteja pyritti noudattamaan 1956 rakennetun laajennuksen 6-ruutuisia ikkunatyyppejä. Ulko-ovet ovat lasiaukkoisia ja 6-ruutuisia sekä alaosa pystylaudoitettu. Väri on sinertävän harmaa.

Valokuva Onnelantien puoleisesta uudesta kuraeteisesta / kuistista.

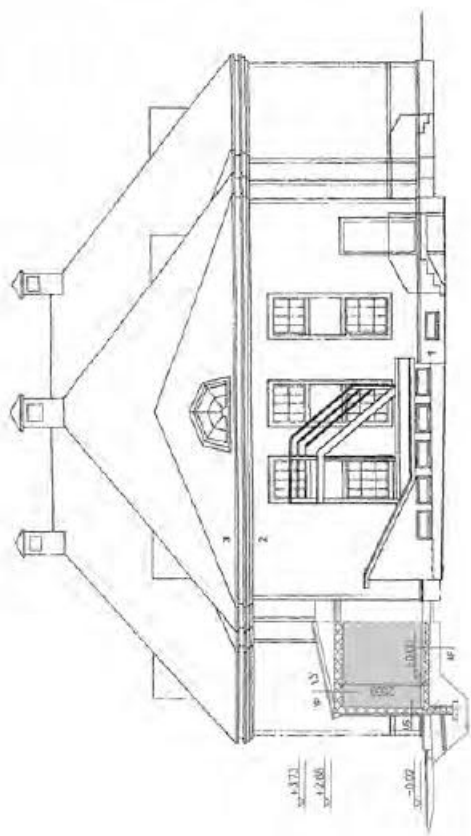
Onnelantien päiväkoti. Pienennös alkuperäisestä pohjapiirustuksesta sisäänkäyntikuistin muutos- ja laajennuspiirustus 1:100 Insinööri-toimisto Terho Koponen, 2.7.2004. Lahden rakennusvalvonnan arkisto

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehti-toimisto Virpi Tervonen 2018

Vaikuva Onnelantien puoleisen kuraateisen sisätilasta pesupaikoihin. Tekniset asennukset kuten ilmanvaihtojärjestelmään liittyvät kanavat on asennettu pinta-asennuksena. Kanavien piilottaminen rakenteisiin on vaikeaa ilman kokonaisvaltaista suunnittelmaa.

Onnelantien päiväkoti. Pienennös alkuperäisestä leikkauspiirustuksesta sisäänkäyntikiistän muutos- ja laajennuspiirustus 1:100 Insinööri-toimisto Terho Koponen, 2.7.2004. Lahden rakennusvalvonnan arkisto

Vaikuvat ja kuvankäsittely Arkkitehti-toimisto Virpi Tervonen 2018

US LUKKESIMÄ I=0,12 V/m²K

- sisäpuolelta
- ulkopuolelta
- katonrakenteen lämmönjohto 25
- istuimien ja seinien lämmönjohto 56
- ikkunat
- julkisivu
- sisäpuolelta 13

JP ALUSTAMA U=0,025W/m²K

- alustama
- laattapohja 60
- EPS-eristys 150mm
- keraaminen
- kivitilityn alla

LEIKKAUS A

VP KESKATTO/OLJOPUHA
0=0,18 W/m²K

- suoraeristys
- modifioitu
- kuitu- ja lasivilla
- sisäpuolelta 250mm
- keraaminen
- kivitilityn alla
- kivitilityn alla

LAURINKUUSEN KERROSALA 24m²

LAURINKUUSEN KOKONAISALA 25m²

LAURINKUUSEN TILAVUUS 100m³

POHJATILAN KERROS- /KOKONAISALA 0m²

+0,000= maanpinnan korkeus (tietokanta)

2005 UUSI AITA

KORTTELI 93, TONTTI 15, Onnelantie 2

Onnelantien puoleinen teräsaita. Pienennös alkuperäisestä piirustuksesta. Aitapiirustus, asemapiirros 1:500. Arkkitehtitoimisto Satu Päivärinne 1.7.2007 Lahden rakennusvalvonnan arkisto.

Metalliaita on rakennettu tonin Onnelantien puoleiselle rajalle. Saimaankadun risteyksessä aita liittyy Saimaankadun betonirakenteiseen tukimuuriin.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

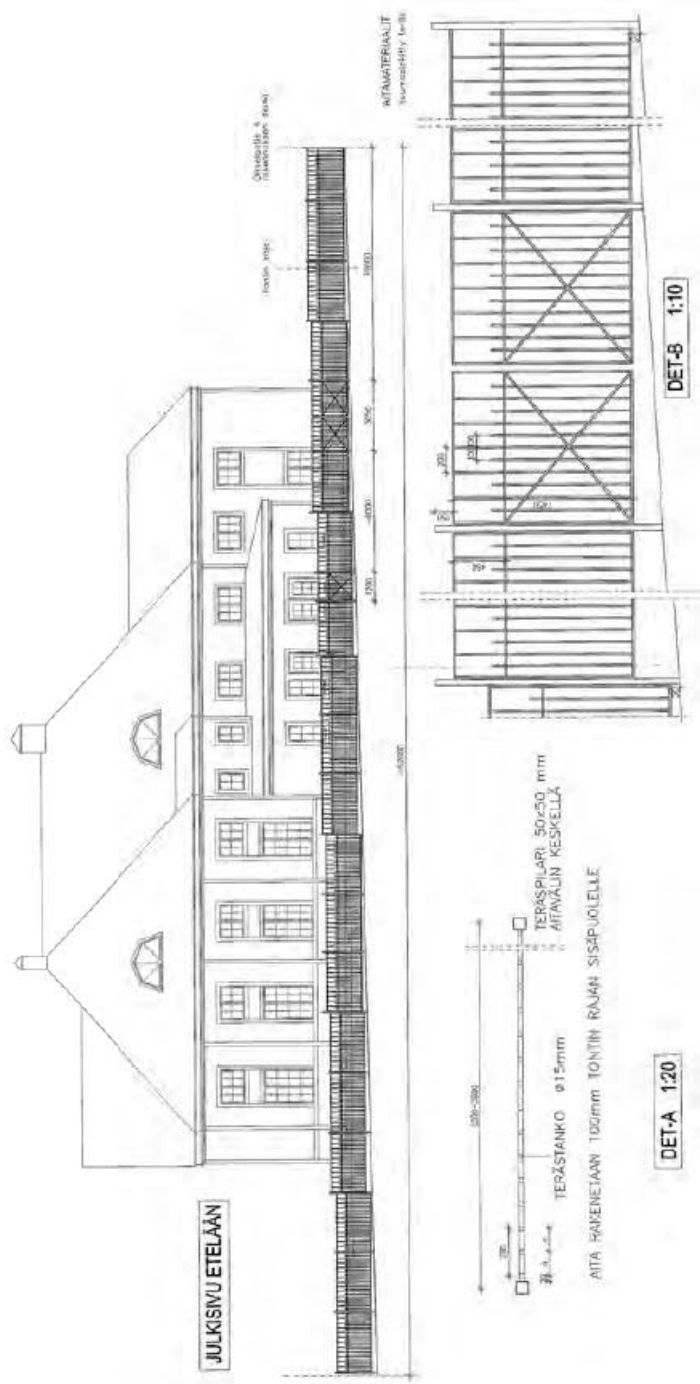

Onnelantien puoleinen teräsaita. Pienenmäs alkuperäisestä piirustuksesta. Aita, julkisivu etelään 1:100. Aitadetailit 1:20, 1:10. Arkkitehtitoimisto Satu Päivärinte 1.7.2007 Lahden rakennusvalvoman arkisto.

Onnelantieltä on sisäänkäyntiportti pihalle, josta on edelleen välittömä kulkuyhteys myös naapurikiinteistöön pihaan.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Teronen 2018

2005

KORTTELI 93, TONTTI 15, Onnelantie 2

Esikouluhistorialliset ry:n paikallistoimikunta oli 27.5.1999 perustanut työryhmän selvittämään rukoushuoneeseen liittyvää asumista. Toimintakertomus 24.5.2005 siten, että työryhmän tavoitteena oli saada kaavamuutos aikaiseksi. Vuoden 2005 tammikuussa Esikouluhistorialliset ry:n hallitus päätti pyytää paikallistoimikuntaa selvittämään rukoushuoneen korjaus- ja laajennussuunnitelman rinnalla Onnelantien kiinteistöjen 2 ja 4 myyntimahdollisuuksia.

Kesäkuussa 2005 todettiin, että kiinteistöjen realisointi ei ollut ajankohtainen asia. Kiinteistöjen myyminen nousi uudelleen esille vuoden 2007 kesällä, jolloin rukoushuoneesta todettiin kosteudesta aiheutunut homevaurio. Vaurioiden korjausta oli ryhdytty myös suunnittelemaan. Realisointiryhmä teetti Ovenia Oy:llä kiinteistöarvioinnin alkuvuonna 2008.

Rukoushuonekiinteistö kuuluu kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten luetteloon, jolloin mahdollinen kaavamuutos asuinrakennusten korttelialueeksi sekä siitä johtuva purkuluvan hakeminen koettiin yhdistyksen piirissä epävarmaksi ja julkista keskustelua herättäväksi kysymykseksi. Hanketta ei koettu tuolloin yhdistyksen edun mukaisena ratkaisuna. Lahden kaupungin kanssa allekirjoitettu vuokrasopimus oli määräaikainen ja se oli merkitty päättyväksi kesäkuun 2015.

Käyttötarkoituksenmuutos päiväkodiksi on vähentänyt entisen pääsisäänkäynnin käytön minimiin.

Kaunis rukoushuonerakennus on menettänyt osan kulttuurihistoriallisesta arvostaan mm. ikkunamuutostöiden yhteydessä 2005. Alakuvassa näkyy ero salin ja lehterikerroksen ikkunoiden välillä. I kerroksen ikkunat on modernisoitu lämpölasikkunoina. Yläpuolella olevat lehterin ikkunat ovat alkuperäiset.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

2006 – 2014 ERILAISIA MUUTOKSIA

KORTTELI 93, TONNIN 15, Onnelantie 2

Kiinteistöyhtiö Onnelat arkistomateriaalissa ja Vahanen Oyn laatimassa kiinteistökatseiluksessa on luettelo vuoden 2006 jälkeen Onnelantie 2 ja 4 kiinteistöissä suoritetuista korjauksista ja vaurioista:

2006

- Rukoushuoneen ilmastointikoneen lämmönvaihtimen, pumpun ja automatiikan uusiminen ja jäätymisen aiheuttaman vesivahinkoalueen tarkistaminen ja vaurioiden korjaaminen.
- Onnelantie 4: kaukolämmityslaitteiden automatiikan uusiminen.

2007

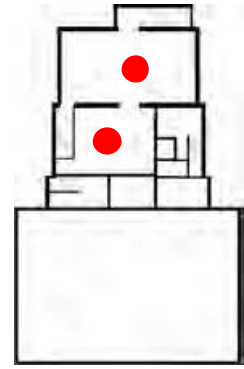
- Eteläsisivun eteistilasta parvelle johtavien portaiden yläosan kohdalla ilmenei kosteusvaurio, jonka aiheuttamat yläpohjan ja seinärakenteet uusittiin. Saimaankadun puolella (ent. pääsisäänkäynti) parvelle johtavien portaiden kohdalla yläpohjan rakenteet uusittiin. Yläpohjan villaeristeet korvattiin puhallusvillalla.

Valokuvat ison salin yläpohjan puhallusvillaeristyksestä. Yläpohjan kohdalta puuttuvat kulkuvälikkeet paramtavat kulkusillat.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

2007

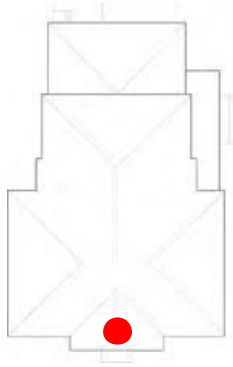
- Ruokasalin lattiaan asennettu uiva levyrakenne.
- Pohjakerroksen wc-tilan pinnat uusittu.
- Kellarikerroksessa sijaitsevan keittiön lattian ja sisäkaton pintoitteiden uusiminen sekä ilmastoinnin tehostaminen. Keittiön sisäkaton vauriot olivat ilmeisesti johtuneet astianpesukoneen puutteellisesta höyrynsiirrosta.

Valokuva vasemmalla kellarikerroksessa sijaitsevasta keittiöstä. Tilan peräseinällä on sisäikkuna, josta avautuu näkymä Oikokadun puoleiseen sisäportaan. Keittiö sijaitsee alkuperäisen v. 1922 rakennetun kellarin kohdalla.

Kuva oikealla. Ruokasalin huonekorkeus on matala ja pääosin keinovalolla valaistutilla. Paneeloitu, vasikallinen ulko-ovi johtaa rakennuksen itäpäädyyn katettuun porrastilaan ja sitä kautta ulos.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

2008

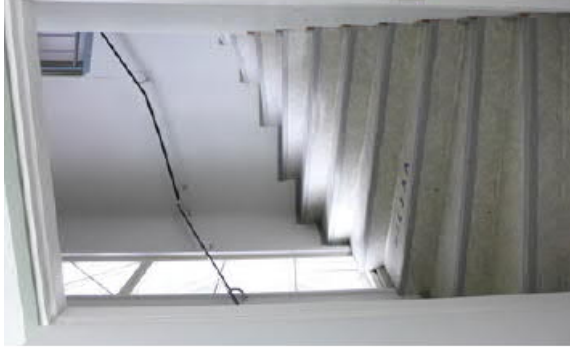
- Onnelantie 2 ja 4 piha-alueen lauta-aita uusittu.

2009

- Onnelantie 2:ssa suoritettiin lämpökuvauus. Saimaankadun puoleiseen eteiseen asennettiin uudet sisäovet lehterille johtavien portaiden kohdalle.
- Ruokasaliin uusittiin 2 ikkunaa, ruokasalin ilmastointikoneen ja lattian korjaus.
- Onnelantie 2, 2. kerros, itäpäädyn sähköpatterit uusittiin.
- Lämpökeskuksen kiertovesipumpun uusiminen.
- Onnelantie 4:n (viereinen omakotikiinteistö) ikkunoiden korjauksia.

2011

- Onnelantie 4 (viereinen omakotikiinteistö) viemärin kunnostus ja lattian korjaus.
- Onnelantie 2 ruokasalin ilmastointikoneen ja lattian korjaus.

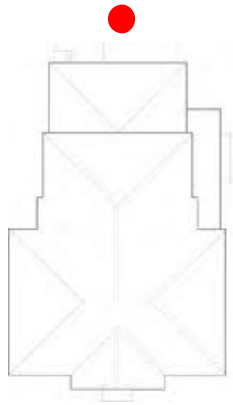

Valokuva Onnelantien ja rakennuksen lounaisnurkkaan ulottuvasta puusäleästä, joka on rajannut päiväkodin sisääntulopihaa.

Kuva oikealla. Saimaankadun puoleinen pääsisäänkäynti ei ole ollut alkuperäisessä käyttötarkoituksessa päiväkotitoiminnan aikana. Sisäänkäyntieteen on ollut viileä ja liisäovilla on ollut tarkoitus vähentää kylmän ilman siirtymistä lehterikerrokseen.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2018

2012

- Onnelantie 2:ssa suoritettiin sähkölaitteiden määräaikaistarkastus. Siinä todettujen vikojen ja puutteiden korjaus.
- Palohälytinalaitteiston ja ison salin poistoimurin uusiminen.
- Keittiön iv-koneen automatiikan uusiminen.

2013

- Onnelantie 2 tontin Oikokadun ja Saimaankadun sivuilla olevien aitamuurien maalaus.

2014

- Palotarkastuksessa todettujen Onnelantie 2:n keskikerroksen (I kerros) varaukskäynnin ulkoportaiden uusiminen ja II kerroksen varaukskäynnin portaiden korjaus.
- Onnelantie 2 Saimaankadun puoleiseen eteiseen rakennettiin väliseinä, jossa lämpöeristetyt ovet.

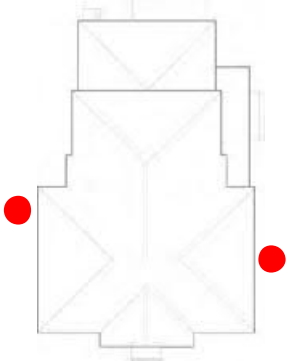
Rukoushuoneen itäpuolen julkisivu kuvattuna Onnelantie 4:n omakotitalon pihalta. Kuvassa näkyvät poistumistieportaat 2. kerroksesta ja 1. kerroksen varatien ulkoportaat uusittiin 2014. Varatie 2. kerroksesta on sallittu ikkunoiden kautta ulkopuolen portaisiin.

Varatieportaat ja 1. kerroksen valkoinen ja sileä varatienovi on rakennettu päiväkodin tarpeisiin. Uudet rakennusosat poikkeavat rakennuksen hillitystä julkisivukokonaisuudesta.

Julkisivumaalaus hilseilee ja edellyttäisi korjausmaalausta. Päädyn ikkunat ovat alkuperäisiä heloituksineen vuodelta 1956.

Onnelantie 2:n Saimaankadun puoleiseen (vanha pääsisäänkäynti) eteiseen rakennettiin väliseinä, joka varustettiin lämmöneristetyillä ovilla.

Valokuva ja kuvankäsittely Arkkitehti toimisto Virpi Tervonen 2018

Rukoushuoneen vuokralaisen ja tilojen kunnossapidosta vastaavan Lahden kaupungin tilakeskuksen toimesta kiinteistössä pidettiin 29.4.2014 katselmus, jossa todettiin että pienillä korjauksilla ei rakennuksessa ilmenneitä puutteita ja mahdollisia riskejä saada poistettua:

- vanhan salin osalla alapohja ei tuuletettu (perusmaalle rakennettu alapohja)
- ruokasalissa havaittu maakellarin hajua, jonka epäiltiin aiheutuvan maanvastaisen seinän rakenne ja sade- ja pintavesien ohjautuminen ruokasaliin johtavaan portaaseen
- lattialaudat huonokuntoisia, hionta ja lakkaus tarpeellinen
- lasten alakerran wc-tilan ilmanvaihto riittämätön, ilmanvaihto-ongelmia myös muualla
- yläkerrassa vedontunnetta, lämmitys on riittämätön talvella
- sadevesien poistojärjestelmä puutteellinen koko rakennuksessa
- vesivuotoja useissa kohdissa rakennuksen ulkoseinissä, mahdollisesti vaurioita
- ullakon kattorakenteissa runsaasti vesivuotojälkiä, yläpohja mahdollisesti kastunut
- ulkoseinissä ja räystäsrakenteissa lahoavaurioita
- vesikaton ja julkisivujen maalauksen kunto huono.

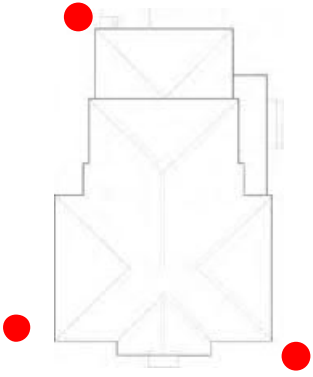

Rakennuksen sokkelin vierustoilla maanpintaa on nostettu, jolloin Onnelantien puolella olevat alapohjan tuuletusaukot ovat jääneet maanpinnan tason alapuolelle.

Olkokadun puolella tuuletusaukkoja on vain muutama. Alapohjan luonnollinen tuuletavuus on olematon.

Julkisivun puuosien ja betonisokkelin rajakohdassa puuosat eivät pääse kuivumaan, jolloin maalipintia kostuessaan irtoaa alustastaan.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Teronen 2018

Valokuva vasemmalla. Maanpinnan korkeudet pikkupuolen ja 1956 laajennuksen sokkelin vierellä ovat riittävät, koska maanpinta viettää Oikokadulle päin. Kellaritilojen maanpainesoinat on rakennettu 1950-luvun rakentamistekniikalla. Rakennuksessa ei ole asiakirjojen mukaan salaojittusta.

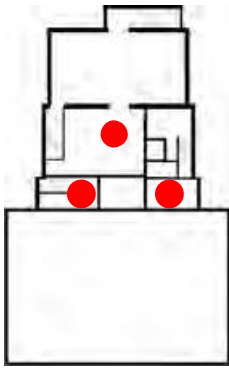
Keskimmäinen valokuva osoittaa Oikokadun puoleisen maaston jyrkkyyden, joka osaltaan on ollut este tontin järkevälle käytölle ja hyödyntämiselle rukoushuoneen käytön aikana.

Valokuva oikealla. Vehreä puusto suojaa rukoushuonetta myös Onnelantien puolella. 1950-luvun alussa istutettujen tammien ja niiden lehvästöjen suojassa on ollut miellyttävää vilvoitella, varsinkin juhannusseurojen aikaan. Runsaalla puustolla on myös vaikutusta rakennuksen julkisivujen kuivumiselle sateisina aikoina. Lisäksi Onnelantien puolella maanpinnan nosto on estänyt erikoisen alapohjarakenteen tuulettuvuuden kokonaan.

Valokuvat 1990-luvun puolivälistä kuvattuna Onnelantie 2:n pihalta. Yksityisarkisto, valokuva Esko Salonen.

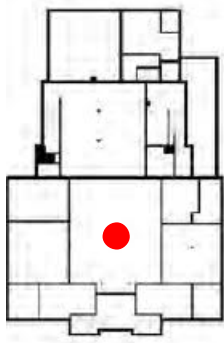
VALOKUVIA KOHTEESTA
KELLARIKERROS

Kellarikerros ilmentää useiden vuosikymmenien materiaaleja ja tilaratkaisuja.
Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2017, 2018

I KERROS

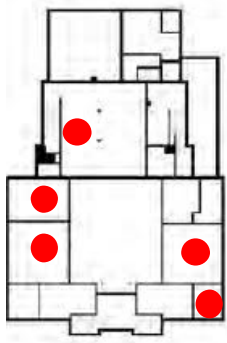

Iso sali jaettiin lehtereiden alle rakennetuilla väliseinillä pienemmiksi ryhmä- ja nuk-
kumahuoneiksi. Salinpuoleisiin väliseiniin on avattu pyöreitä kurkistikkunoita, joiden
kautta välittyy hiukan luonnonvaloa.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2017, 2018

I KERROS Ison salin sivutilat / ryhmähuoneita

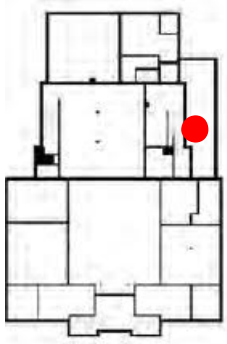

Päiväkotitoiminta muutti rakennuksen sisätilojen luonnetta oleellisesti. Avara iso sali jaettiin lehtereiden alle rakennetuilla väliseinillä pienemmiksi ryhmä- ja nukkumahuoneiksi. Samalla katosi vanhan tilan ilmavuus ja päivänvalo.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2017, 2018

I KERROS Vanha pikkupuoli, aula

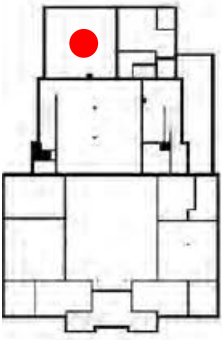

Alkuperäinen pikkusali on kokenut n. 75 vuoden aikana suuria muutoksia. Viimeisin muutos on tilaa jakava keltainen väliseinä. Avoin kokoonnutumistila muuttui jo 1970-luvun puolivälissä enemmän liikennetilaksi, kun uudet portaat rakennettiin Oikokadun puolelle ja sisäänkäynti Onnelantien puolelle avattiin.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2017

I KERROS Vanha pikkupuoli, kokoustila

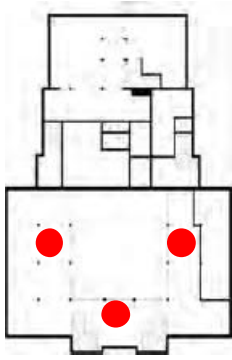

Pikkupuolen kokoustila, jota on käytetty ruokailu ja kahvitilana rukoushuoneen aikana. Kellarikerroksessa oleva ruokailutila kävi seuraavien lisääntyessä ahtaaksi. Huone on ollut viimeksi päiväkotitilana. Pienessä kuvassa on vuoden 1956 laajennuksessa toteutuneen kokoussalin rimoilta ruutuun koristeltu sisäkatto.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2017

II KERROS Lehterit

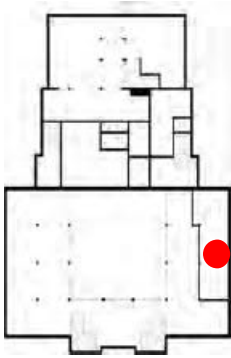

Lehterikerroksen nykytilanne. Lehterin lattiat suoritettiin käytävien osalta, kun päiväkotitilaajeni ison saliin ja lehtereille vuoden 1998 korjauksessa. Lehterit oli tarkoitettu lähinnä näyttelytiloiksi ja niille oli asetettu henkilömäärärajoitus.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2017, 2018

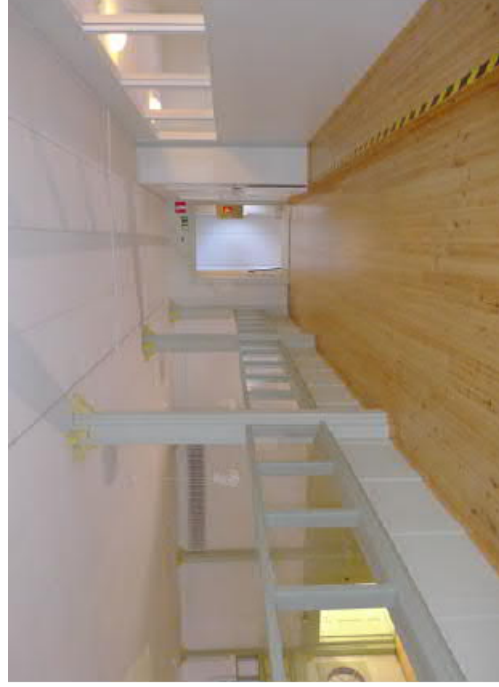

II KERROS Onnelantien puoleinen lehteri

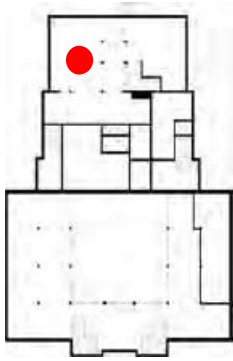

Onnelantien puoleiselle lehterille rakennettiin kevyt väliseinä. Muutosta ja huoneen käyttötarkoitusta ei ole osoitettu rakennuspiirustuksissa. Tilan lattia suoritettiin kauttaaltaan.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonon 2017, 2018

II KERROS Itäosan tiloja

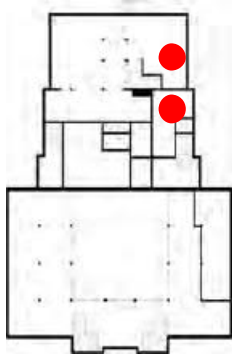
II kerroksen itäpään nykytilanne. Tilat sijoittuvat vuoden 1956 laajennusosaan. Aluperin tiloja käytettiin miesten ja naisten majoitustiloina. Myöhemmin tiloissa pidettiin kokouksia.

Päiväkotitoiminnan aikana tilat kunnostettiin. Sisäkattoihin asennettiin akustiikkakalevyt, lattiat päällystettiin muovimatolla, valaisimet modernisoitiin, kuten koko rakennuksessa. II kerroksen tiloja käytettiin päiväkotitoimintaa mm. leikkitaloina, mutta paloturvallisuussyistä tilat eivät soveltuneet nukkumatalloiksi.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2017, 2018

II KERROS Lehterit

Onnelantien puoleiset tilat ovat kapeita ja käytävämäisiä.

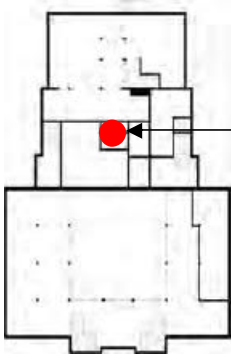
Osa yläkerran ikkunoista on vanhoja puuikkunoita. Valokuvissa näkyvissä ikkunoissa sisäpuutteet ovat jaottomia.

"Vain jäljet jää"

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2017, 2018

ULLAKKOKERROS

Portaat ullakolle johtavat II kerroksen Onnelantien puoleisesta käytävästä. Vinjettipohja osoittaa II kerroksen kohdan, josta käydään ullakolle.

Ullakolla on näkyvässä vanhan osan itäläppeen vesikattorakenteet, jotka on jätetty fragmentteina näkyviin vuoden 1956 laajennuksen vesikattotöiden yhteydessä.

Ullakon puolijämpyrämuotoiset ikkunat ovat vanhoja ja huonokuntoisia.

Ullakolle on varastoitu vanhoja valaisinkupuja.

Valokuvat ja kuvankäsittely Arkkitehtitoimisto Virpi Tervonen 2017, 2018

2015 JÄLKEINEN AIKA

KORTTELI 93, TONNIN 15, Onnelantie 2

KIINTEISTÖKATSELMUS + PTS / Vahanen Oy 10.8.2015

Vuonna 2015 Vahanen Oy laati vanhaa rukoushuonetta ja sen viereistä omakotitaloa koskevan kiinteistökatselemuksen, Kiinteistökatselemus + PTS 10.8.2015. Työn tilaaja oli Kustregionens utbildningsfastigheter Tammisaaresta. Kiinteistökatselemukseen liittyvä PTS-ehdotus oli laadittu rakenne-, sähkö- ja lvi-alan asiantuntijoiden kanssa yhteistyönä. Tavoitteena oli kartoittaa aistinvaraisin havainnoin ja rakenteita rikkomattomalla tavalla rakennusosien nykykunto, vauriot ja viat sekä mahdolliset syyt niiden aiheutumiseen. Tavoitteeksi asetettiin kokonaisnäkemys korjaustarpeista seuraavan 10 vuoden aikajänteelle.

PTS on pitkätähitimen kunnossapito-ohjelma, jossa esitetään arviot ko. kiinteistön korjaustarpeesta, korjausten kiireellisyydestä ja korjauskustannusten suuruusluokasta. Arviot perustuvat paikalla tehtyihin havaintoihin, aiemmista selvityksistä ja asiakirjoista saatuihin tietoihin sekä teknisiin käyttöikäarviointiin.

Kiinteistökatselemuksen tarkoituksena oli selvittää ulkopuolisen tilaajan toimesta rakennuksen soveltuvuus esim. ruotsinkielisen koulun- ja päiväkodin tarpeisiin.

Yhteenvetona katselmuksraportista voidaan todeta, että molemmat kiinteistöt ovat tyydyttävässä kunnossa ja rakenteissa on erilaisia vaurioita. Kiinteistöt tuli raportin mukaan kunnostaa ja korjata lähivuosina. Lahovaurioiden lisäksi suurin uhka liittyy rukoushuoneen vesikattoon ja sen huonoon kuntoon. Lisäksi julkisivut ja ikkunat kaipaavat korjausmaalausta. Koska osa ikkunoista on uusittu sisään aukeaviksi ja 3-lasiksiksi, on rakennuksen ulkonäkö 1. kerroksen osalta menettänyt rakennushistoriallista merkittävyyttä.

Sisätilojen osalta kunto on joidenkin tilojen osalta hyvä ja joidenkin osalta välittävä. Lisäksi todetaan, että kellarin tilojen mahdollinen käyttötarkoituksen muutos on hankalaa huonekorkeuden mataluuden vuoksi.

Omakotitalon Onnelantie 4 kellarin osalta suositeltiin PAH -yhdisteiden tutkimista, koska kellarissa on ollut öljysäiliö ja poltin.

Molemmat kiinteistöt on liitetty kaukolämpöverkkoon ja varustettu pumppukiertoisella, suljetulla vesilämmityslaitoksella. Rukoushuoneen lämmönsiirtimet ovat vuodelta 1980 ja sijaitsevat omakotitalon kellarissa. Kaukolämmön alajakokeskuksen uusiminen todettiin ajankohtaiseksi. Rukoushuoneen kiinteis-

tössä on koneellinen tulo- ja poistoilmanvaihto, jonka ilmanvaihtokoneet ovat käyttökänsä päässä. Omakotitalossa on painovoimainen ilmanvaihto.

Rukoushuoneen sähköjärjestelmät on uusittu pääosin vuonna 1976, ja niiden kunto on heikko. Valaistusjärjestelmät ovat heikossa kunnossa.

Kiinteistökatselemuksessa todetaan, että rakenteita rikkomatta ei kaikkien rakennusosien ja järjestelmien kuntoa voida luotettavasti arvioida. Mm. putkiston kuntotutkimusta, haitta-ainetutkimusta ja omakotitalon asbestikartoitusta pidettiin tarpeellisena.

PÄIVÄKOTITOIMINNAN PÄÄTTYMINEN ONNELANTIE 2:N RUKOUSHUONEESSA

Vuoden 2016 tammikuussa päiväkotitoiminta päättyi Onnelantie 2:n vanhassa rukoushuoneessa. Esikoislestadiolaiset ry omisti myös vuokralla olleen viereisen Onnelantie 4:n omakotiinkiinteistön. Esikoislestadiolaiset ry oli uuden ja haasteellisen tilanteen edessä. Olisiko mahdollista muuttaa asemakaavaa ja käyttötarkoitusta, voisiko rakennuksen purkaa vai olisiko mahdollista edetä rakennus säilyttäen?

Kiinteistön käyttö päiväkotitalana oli osoittautunut hankalaksi mm. rakennuksessa ilmenneiden sisäilma-ongelmien vuoksi.

Onnelantie 2 ja 4 rakennusten realisoimista keskusteltiin yhdistyksessä vuoden 2016 kesäkuussa. Samassa yhteydessä pohdittiin, olisiko mahdollista myydä Onnelantie 4 tonitteineen erikseen.

Yleinen käsitys oli, että mahdollisen kaavamuutoksen yhteydessä vanha rukoushuonekiinteistö veloitettaisiin säilyttämään. Jotta säilyttäminen olisi mahdollista, nähtiin yhdistyksen taholta tarkoituksenmukaisena, että kaavamuutoksen yhteydessä tutkittaisiin lisärakentamismahdollisuus Oikokadun puolelle tontin itärajan tuntumaan, ja sitä myös edellytettäisiin.

Vanha rukoushuone on suojeltu rakennus, ja se on merkitty suojelukohteena myös Otto-livari Meurmanin vuoden 1928 Paavolan asemakaavaan liittyvänä ja osaksi valtakunnallisesti merkittävää rakennettua ympäristöä.

Käyttötarkoituksenmuutoksen tulisi yhdistyksen näkemyksen mukaan olla niin väljä, että se mahdollistaisi esimerkiksi tontin ja rakennuksen käytön asumiseen, toimistokäyttöön, taiteilija-asunnoiksi ateljeetiloihin, päiväkodiksi tai kokoontumistilaksi. Katsottiin, että myös lisärakentamisen käyttötarkoitus tuli määritellä mahdollisimman väljäksi. Oikokadun puolella maastoerot ovat katupinnan ja tontin välillä suuret. Tämä katsottiin mahdollisuudeksi rakentaa pysäköintitiloja maan alle.

Vuoden kesäkuussa yhdistys kävi alustavia keskusteluja Lahden maankäytön kanssa. Tässä vaiheessa kaavoittaja toivoi päivitettyä kuntosektivitystä. Rakennuksessa oli jo suoritettu Vahanan Oy:n laatima Kiinteistökatseilu + PTS 10.8.2015, joka koski rukoushuonetta ja viereistä omakotitaloa. Kiinteistökatseilun tilannut ruotsinkielinen toimija luopui hankkeesta ja rakennus jäi edelleen tyhjilleen.

Lahden kaupungin museo oli antanut lausunnon 3.2.2016, jossa "museumuotoon soveltuvalta, mallillisella tavalla".

ONNELANTIE 2 RUKOUSHUONEEN SISÄILMA / RAKENNETUTKIMUS Polygon Finland Oy Tutkimusraportti 12.5.2017, päivitetty 18.8.2017

Esikostelututkimus ry myi tarjouskilpailulla Onnelantie 2:n ja 4:n kiinteistöt vuoden 2017 tammikuussa kymmeneille yksityiselle henkilölle. Onnelantie 4 on myyty edelleen uudelle omistajalle. Onnelantie 2:n tontille on haettu kaavamuutosta.

Uusi omistaja on luopunut Onnelantie 4:n kiinteistöstä ja myynyt sen tontteineen uudelle kiinteistösiirtäjälle. Omakotirakennus on tällä hetkellä vuokrattu, eikä tämä rakennushistoriallinen selvitys koske kyseistä rakennusta. Onnelantie 2:n lämpökeskus sijaitsee edelleen Onnelankatu 4:n kellarissa.

Lahden maankäyttö edellytti rakennuksen nykykunnosta lisäselvityksiä, jonka johdosta uusi omistaja Kiinteistöyhtiö Onnelat teetti vanhaa rukoushuonetta Onnelantie 2 koskevan sisäilma- ja rakennetutkimuksen vuoden 2017 kesällä.

Rakenne- ja sisäilmatutkimuksen tiivistelmässä todetaan, että kiinteistössä on havaittavissa mikrobitaalisia hajuja. Osin tämä voi selittyä sillä, että rakennuksessa on n. yhden vuoden ajan ollut peruslämpö ja ilmanvaihto ollut painovoimainen.

Rakennearvauksia suoritettiin rakennuksen eri tiloista, ulkoseinistä, ala-, väli- ja yläpohjista. Tutkimuksessa käytettiin apuna myös koulutettua homekoiraa.

Tutkimus ei sisältänyt tarkkaa LVI-järjestelmien, vesikatkon ja sadevesijärjestelmien kuntotutkimusta, koska niiden käyttöä todettiin olevan loppu.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin aistinvaraisten havaintojen lisäksi kosteusmittauksia. Mikrobitaalisia suoritettiin materiaalinäytteistä. Ilmavotojen havainnointiin käytettiin lämpökameraa, merkkikaasua ja merkisavua.

Tutkimusraportissa todetaan, että vanhojen asiakirjateitojen mukaan kiinteistössä on ollut useita vesivahinkoja ja kosteusvaurioita viimeisen 20 vuoden aikana – kenties sitäkin aikaisemmin. Kiinteistössä

on todettu päiväkotikäytön aikana mahdollisista sisäilmaongelmista aiheutunutta oireilua ja sellaisia oireita, jotka viittaavat mikrobivaurioihin.

Rakenteita on tutkittu vuonna 1997 Lahden teknisen viraston toimesta, ja tarkastelusta on julkaistu kunnossapitoinsinööri Harri Haaran laatima Rakennustekninen kuntoarvio 2.5.1997. Kuntoarvio on laadittu teknisen kunnan tarkastelussa yleisesti hyväksytyllä kuntoarviomenettelyllä ja rakenteita rikkomattomalla tavalla. Vuonna 2017 Polygonin laatimassa tutkimuksessa on rakennuksen ulkoseinä-, ala-, väli- ja yläpohjarakenteet avattu ja kirjattu raporttiin. Raportti on toimitettu myös kaavoittajalle. Seuraavassa on luettelo rakenneavauksissa esille tulleista rakenteista:

ALAPOHJA 1923 (1922) iso sali

- osittain muovimatto, kipsilevy (1998 muutos)
- mäntyponttilaata 28x95
- vanha lattialata n. 30x150 mm
- ilmaväli 100–150 mm
- sahanpurueriste 100–150 mm
- bitumikermi
- perusmaa = hieno hiesu

VÄLIPOHJA 1923 (1922) lehterit

- mäntyponttilaata (1998 oikaistu rakenne)
- tekstiilimatto
- mäntyponttilaata
- kantava puurakenne (vinoksi koolattu)
- alapuolinen kattoverho (levyrakenne)

YLÄPOHJA 1923 (1922)

- puukuitulevy (halltex)
- raakalauta
- rakennuspaperi
- sahanpurueriste n. 150–200 mm
- selluvillaeriste n. 200 mm

ULKOSEINÄ 1923 (1922) Sali

- kipsilevy
- höyrynsulkumuovi
- osin lasi- ja osin kivillä 50 mm (lisätty 1996 korjauksessa)
- kovalevy
- puukuitulevy (halltex)
- raakalauta rakennuspahvi
- ilmäväli (selluvillaeristettä puhallettu osittain seinin 1996 remontin yhteydessä)
- puurunko 100 mm
- rakennuspahvi
- raakalauta
- julkisivuverhous (vaakaponttilauta)
- ALAPOHJA 1953 laajennus
- lattiannoite (muovimatto, keraaminen laatta, akryylibetoni)
- pintavalu keittiön osalla (kaato)
- lattianbetoni
- perusmaa

VÄLIPOHJA 1953 kellarit / 1 krs

- muovimatto
- lastulevy
- mäntyponttilauta
- puukoolaus
- ilmäväli
- sahanpurueriste
- piki
- betoniholvi

VÄLIPOHJA 1953 1 krs / 2 krs

- muovimatto
- mäntyponttilauta
- kantava puurakenne
- sahanpurueriste
- rakennuspaperi
- kattoverhouspaneeli

YLÄPOHJA 1953

- lastulevy huoneen puolella
- sisäverhouspaneeli
- tervapaperi
- kantavapuurakenne
- sahanpurueriste n. 300 mm
- osin raakalaudoitus (jälita-alueilla purueriste näkyvissä)

ULKOSEINÄ 1953 1 ja 2 krs

- osin lastulevy tai puukuitulevy (halltex) tai pinkopahvi
- sisäverhouspaneeli tai raakalauta
- rakennuspaperi
- raakalauta (rakenneavauksissa selluviaeriste 1996)
- julkisivuverhous (vaakaponttilauta)

MAANPAINESEINÄ 1953 kellarin

- osin pelkkä betonisokkeli
- osin rivinteerausmuuraus
- ilmaväli
- betonisokkeli

ALAPOHJARAKENNE 1956

- muovimatto
- lastulevy
- lautakoolaus
- ilmaväli
- Hovi-laatta
- lattiabetoni
- perusmaa

VÄLIPOHJARAKENNE kellarit / 1 kerros

- muovimatto
- mäntyponttilauta
- ilmaväli
- puukoolaus
- lasivillieriste 50 mm
- pliki
- betonihoivi

VÄLIPOHJARAKENNE 1956 1 krs / 2 krs

- muovimatto
- lastulevy
- kantava puurakenne
- sahanpurueriste
- rakennuspaperi
- kattoverhoisuuspaneeli

YLÄPOHJARAKENNE 1956

- lastulevy
- raakalauta
- tervapaperi
- kantava puurakenne
- sahanpurueriste n. 300 mm
- osin raakalaudoitus (laita-alueilla purueriste näkyvässä)

ULKOSEINÄ 1 ja 2 kerros 1956

- pinkopahvi
- raakalauta
- tervapaperi
- puurunko 125 mm + purueriste (2. krs osin lasivillaa)
- tervapaperi
- raakalauta
- ulkoverhouspaneeeli

MAANPAINESEINÄ 1956 kellarit

- paneeliverhous
- lautakoolaus
- maalisk-18 rappaus
- lastuvillalevy (Toja -levy) betonimuuri

RAKENNUSHISTORIALLISEN SELVITYKSEN SAATESANAT

Lahden rukoushuoneen rakentaminen Lahteen oli seurausta esikoislestadiolaisuuden kasvavasta merkityksestä Etelä-Suomessa ja kristillisen herätysliikkeen halusta perustaa pysyvä kokoontumispaikka ja riittävän suuri kokoontumistila erityisesti esikoislestadiolaisten kesäaikana pidettävälle juhannusseuroille Lahteen. On ymmärrettävää, että 1920-luvun alkupuolella ei ollut tarkoituksenmukaista eikä Lahden seudulle juurtuneella uskonnollisella yhteisöllä myöskään ollut tabudellisia voimavaroja rakentaa suuri-kokoista puurakennusta ja sen kaksikerroksista kokoontumistilaa lämpimämpinäväksi.

Aikoinaan talkoilla rakennetun rukoushuoneen rakennuspuutavara on saatu ja toimitettu rakennuspaikalle lahjoituksina eri puolilta Suomea. Osa vanhan rukoushuoneen alapohja- ja ulkoseinärakenteista rakennettiin alun perin puullämpimiksi rakenteiksi, koska suuren tilan lämmittäminen talviaikaan ei ollut tarkoituksenmukaista. Rukoushuoneen pinta-alaltaan pienempi talvilämmiin pikkusali sivutiloineen oli aikoinaan käytännöllinen ja riittävän suuri kokoontumistila talviaikana viikoittain pidettävälle seuroille Lahdessa ja sen ympäristökunnissa asuville esikoislestadiolaisille. Perimätiedon mukaan jäsenmäärän kasvaessa lämmöneeristämätöntä isoa salia käytettiin myös kylminä vuodenaikoina, jolloin vileässä salissa istuttiin seuroissa ulkovaatteet päällä.

Esikoislestadiolaisten määrän lisääntyessä Lahden seudulla 1900-luvun vuosikymmenten kuluessa vanha rukoushuone jäi monien muutosvaiheiden jälkeksi. Uuden rukoushuoneen rakentaminen tuli 1990-luvun alkaessa ajankohtaiseksi. Uuden rukoushuoneen rakennustoimikunta perustettiin 12.6.1990. Rakennustyöt uuden rukoushuoneen tontilla Tapparakatu 20:ssä käynnistyivät maaliskuussa 1994.

RAKENNUSSUOJELUSTA JA VANHAN RAKENNUKSEN KÄYTTÖTARKOITUKSESTA

Yleisenä rakennussuojelun periaatteena on, että vanhalle rakennukselle tulisi aina löytää sen säilymisedellytyksiä turvaava ja rakennuksen historiaa kumioittava uusi käyttötarkoitus – ellei nykyistä käyttöä ole mahdollista jatkaa. Vanhalle rukoushuoneelle, jonka rakenteet eivät ole aikakautensa julkiselle rakentamiselle tyyppillisiä eivätkä vastaa tämän päivän normeja, on vielä vaikeampi valita sopivaa uudiskäyttöä. Mikäli rakennuksen tulevaisuuden käyttötarkoitus valitaan hyväntahtoisesti vain tilankäytön ja toimivuuden mahdollisuuksia tutkimalla ja jätetään samalla rakennuksen fyysiset ominaisuudet kuten rakenteet tutkimatta ja huomioimatta, voidaan tahtomatta edistää koko rakennuksen ja sen rakenteiden tuhoutumista.

Voitaneen jälkiviisaasti todeta, että vanhan rukoushuoneen käyttö mm. päiväkotina ei ole ollut rakennuksen rakenteellisista lähtökohdista ja sen ominaispiirteistä arvioituna onnistunut valinta. Rakennuksen ympärivuorokautinen käyttö päiväkotina on edellyttänyt sellaisia rakenteita parantavia ja taloteknisiä muutoksia, jotka ovat osaltaan edistäneet rakenteissa syntyviä vaurioita ja sitä kautta mm. sisäilman laadun heikkenemistä. Esimerkiksi ilmatäyteen puu-ulkoseinärakenteen lisäämmöneristämisen toteutuneella tavalla ei välttämättä ole ollut rakennusteknisesti terve ja oikea ratkaisu rakennuksen lämmöneristyskyvyn parantamiseksi. Ratkaisuun on luultavasti päädytty, kun päiväkotitoiminnalle on järjestetty nopealla aikataululla lisätilaa, ja tilojen käyttökukavuus sisälämpötilan osalta on osoittautunut ongelmalliseksi. Vanhat rakenteet jäävät helposti tällaisissa muutostilanteissa syvämmäin tutkimatta ja ratkaisujen pitkäaikaiset vaikutukset vaihtoehtoiseen arvioimatta.

Onnelantien puolella on maanpintaa nostettu siten, että sokkelissa olevat tuuletusaukot ovat jääneet maanpinnan alapuolelle. Näin on estetty Onnelantien puolelta ilmatäyteen ulkoseinä- ja alapohjarakenteen luonnollinen tuuletuvuus. Vuonna 2004–2005 rakennetun kuraeteisen maanvarainen alapohjarakenne on onneksi toteutettu vanhan, betonirakenteisen kellarin kohdalle, jolloin sillä ei ole ollut sanottavaa vaikutusta puurakenteisen saliosan alapohjan tuuletuvuuteen. Lattioiden päälylystäminen harkittomasti hengittämättömällä muovimatolla on toteutettu onneksi vain kellarillisen osan yläpuolisissa tiloissa 1. ja 2. kerroksessa. Salissa ja lehtereillä lattiat on rakennettu perinteisesti puulattioina.

Vanhan rukoushuoneen viikoittainen käyttö on ollut aikoinaan vähäisempää kuin viikon jokaisena arkipäivänä harjoitettu päiväkotitoiminta. Vaikka rakennukseen on asennettu koneellinen tulo- ja poistoilmajärjestelmä jo aiemmin rukoushuoneen käyttöön, on alun perin avoimeksi suunnitellun salin jakamisella pienemmiksi tilasarjoiksi ollut myös vaikutusta sisäilman laatuun ja ilmanvaihdon lisääntyneeseen tarpeeseen. Ilmanvaihdon kontrolloimaton tehostaminen aiheuttaa useimmiten rakenteiden läpi sisäilmaan joutuviin epäpuhtauksien lisääntymistä, ellei ei samalla huolehdita ulkoilman ja sisätilan painesuhteiden tasapainosta.

Vanhan ja osittain lämmöneristämättömän rukoushuonerakennuksen säilyttäminen ja jo vaurioituneiden rakenteiden kunnostaminen edellyttävät mittavia rakenteellisia muutoksia, korjauksia ja rakentamista uudelleen riippumatta valittavasta käyttötarkoituksesta. Vanha rakennus on useimmiten korjattavissa, mutta korjaaminen uuden käyttötarkoituksen ja sen tilaohjelman edellyttämällä tavalla saattaa heikentää rakennuksen rakennushistoriallista arvoa. Rakennuksen ikkunamuutoksilla on ollut tarkoitus kohentaa sisätilan lämpötilaa. Toimenpide on kuitenkin vaikuttanut suojellun rakennuksen ulkonäköön ja vähentänyt sen rakennushistoriallista arvoa.

Rukoushuoneen hyödyntämistä asuinkäyttöön on tutkittu jo 1990-luvun alkupuolella, kun tonttia koskeva kaavamuutosesitys oli ensimmäisen kerran esillä 1993. Asemakaavaprosessin yhteydessä yhdistys laaditti luonnokset tontin uudelleenkäytön mahdollisuuksista siten, että vanha rukoushuone olisi purettu ja koko tontti olisi rakennettu tehokkaasti uudelleen. Asemakaavallisen ja rakentamistehokkuuden tarkastelun laati Arkkitehtitoimisto Salmenkivi - Mäkelä - Havas Oy Lahdesta.

Asemakaavamuutoksen kaaduttua korkeimmassa hallinto-oikeudessa yhdistys tilasi vuoden 1975 lopulla Arkkitehtitoimisto Linkovuori Oy:ltä uuden esityksen, joka perustui vanhan rakennuksen hyödyntämiseen asunnoiksi. Tässä ratkaisussa rakennuksen toiseen kerrokseen oli myös sijoitettu asuinhuoneistojen asuintiloja, mikä merkitsi poistumistieportaitikkojen sijoittamista rakennuksen julkisivuille. Rukoushuoneen kaupunkikuvallinen ilme olisi julkisivujen osalta muuttunut oleellisesti. Ratkaisuehdotus oli luonnosmainen. Yksityiskohtaisempi suunnittelu olisi saattanut tuottaa luonnosta arkkitehtonisesti laadukkaamman lopputuloksen.

Toteutumattomat ideat ongelmallisen tontin ja vanhan rukoushuoneen kaupunkikuvallisen merkityksen ja paikan hengen korvaavana esityksenä eivät 20 vuotta sitten löytäneet vastakaikua ja ymmärrystä. Vanhan rakennuksen korvaaminen uudella, hyvällä ja laadukkaalla on olemassa olevaan kaupunkitilaan haasteellista. Niin on myös vanhan rakennuksen säilyttäminen sen käyttötarkoitusta muuttamalla ja suojeluperiaatteita noudattamalla.

Uudessakaupungissa 11.3.2018

Virpi Tervonen, arkkitehti SAFA, ICOMOS

ASIAKIRJOJA ARKISTOISSA

Esikoisestadiolaiset ry:n arkisto, ent. Vanha lestadiolaiskristillinen yhdistys

Raimo Airamon laatima inventaario 26.1.2017, tarkistettu 22.1.2018

PIIRUSTUSLAJI	SISÄLTÖ	SUUNNITTELIJA	MK	PVM	LUPAPVM
Onnelantie 2 Aikuperäispiirustuksien Luonnokset ja kopiot 1922	Asemapiirros ja kellarin pohjapiirros · sinikopio	Oiva Kolisi	1:200, 1:100	Toukokuu 1922	
	· kellarikerros poikkeaa vahvistetusta piirustuksesta				
	Pohjapiirustus I kerros ja pohjapiirustus parvekkeen kohdalta · sinikopio	Oiva Kolisi	1:100	Kesäkuu 1922	
	· vastaa vahvistettua piirustusta				
	Poikkileikkaus rakennuksesta (pituusleikkaus) · sinikopio	Oiva Kolisi	1:66 %	Kesäkuu 1922	
	· vastaa vahvistettua piirustusta				
	Ulkosivu Oikokadulle · sinikopio	Oiva Kolisi	1:66 %	Kesäkuu 1922	
	· vastaa vahvistettua piirustusta				
	Ulkosivu Saimaankadulle · sinikopio	Oiva Kolisi	1:66 %	Kesäkuu 1922	
	· vastaa vahvistettua piirustusta				
Onnelantie 2 Aikuperäinen 1922 Vahvistettu Hämeenlinnan Läänin- kansliassa	Asemapiirros ja kellarin pohjapiirros · tussipiirros ja laveeraus kartongille (lyijykynämerkintöjä)	Oiva Kolisi	1:200, 1:100	Kesäkuu 1922	3.8.1922
	Pohjapiirustus I kerros ja pohjapiirustus parvekkeen kohdalta · tussipiirros ja laveeraus kartongille (lyijykynämerkintöjä)	Oiva Kolisi	1:100	Kesäkuu 1922	1.8.1922
	· piirroksesta ilmenee alkuperäisen saamatuolin malli				
	Poikkileikkaus rakennuksesta (pituusleikkaus) · tussipiirros ja laveeraus kartongille (lyijykynämerkintöjä)	Oiva Kolisi	1:66 %	Kesäkuu 1922	3.8.1922
	· piirroksesta ilmenee pienempi sali korkeana (ei välipohjaa)				
	Ulkosivu Oikokadulle	Oiva Kolisi	1:66 %	Kesäkuu 1922	3.8.1922

	tussipiirros ja laveeraus kartongille portaat hyvin kapeina, tukimuuri betonia	Oiva Kolsi	1:66 2/3	Kesäkuu 1922	3.8.1922
	Ulkosivu Saimaankadulle tussipiirros ja laveeraus kartongille portaat kapeampina, tukimuuri betonia	Oiva Kolsi	1:100 1:66 2/3 1:66 2/3	Kesäkuu 1922	3.8.1922
	Ulkohuone Pohja Julkisivu Leikkaus tussipiirros ja laveeraus kartongille purettu 1950-luvulla				
Onnelantie 2 Lämmitysjärjestelmän muutos 1939	Rakennuksen lämpöjohtokuva 1 kerroksesta, parvekekerros ja kellari Lämpöputkistokaavio	O. Roslund	1:100 1:50	1939	
Onnelantie 2 Sipiosan laajennus / kellari 1952/1953	Pohjapiirros I kerros lyijykynäpiirros luonnospaperille laajennus käsittää kokoussalin ja asunnon (ei toteutettu luonnoksen mukaisesti) iso ovi sallin toteutettiin myöhemmin 1970-l?	Irma Kolsi	1:100	8.3.1952	
	Kellarikerroksen pohjapiirustus lyijykynäpiirros luonnospaperille miesten ja naisten wc-tilat vanhaan kellarin, ulkoportaat (ei toteutettu luonnoksen mukaisesti)	Irma Kolsi	1:100	8.3.1952	
	Julkisivu Oikokadulle lyijykynäpiirros luonnospaperille toteutettiin tämän mukaisesti	Irma Kolsi	1:66 2/3	8.3.1952	
	Pohjapiirros I kerros, julkisivu Onnelantielle tussipiirros kuultopaperille laajennus käsittää asunnon, eteinen, wc, huone ja keittiö (ei toteutettu tämän mukaisesti)	Irma Kolsi	1:100	5.3.1953	
	Pohjapiirros kellarikerros, leikkaus C-D tussipiirros kuultopaperille (lyijykynämerkintä)	Irma Kolsi	1:100	5.3.1953	

laajennus käsittää miesten ja naisten wc-tilat, käynti ulkoa rakennuksen itäpäädyistä vanhaan kellariin lisätty 2 varastuhuonetta (ei toteutettu tämän mukaisesti)	Irma Kolsi	1:66 ¾	5.3.1953 / 12.11.1953	
Julkisivupiirustus Oikokadulle lyijykynämerkintä muutoksen piirtänyt 12.11.1953 Jouko Louhio tussipiirros kuultopaperille laajennusosa piirretty matalana yhden kerroksen korkeisena (ei toteutettu luonnoksen mukaisesti) julkisivupiirustuksessa käyntiovi miesten wc-tilaan kellariin	Irma Kolsi	1:66 ¾	5.3.1953	
Leikkaus A-B tussipiirros kuultopaperille päällä lyijykynämerkintöjä, pyyhitty pois kellarin päälle piirretyt kerrokset oletettavasti luonnos 24.3.1953 laaditulle piirrokselle rakennus pituussuunnassa	Irma Kolsi	1:66 ¾, 1:100	5.3.1953 / 24.3.1953	
Asemapiirros tussipiirros kuultopaperille (lyijykynämerkintöjä) käsittää vain kellarikerroksen (porras kellariin ei toteutunut suunnitelman mukaisesti) ulkorakennuksen purku katkoviivalla tontin mahdollinen laajentaminen katkoviivalla	Irma Kolsi	1:500	25.3.1953	
Pohjapiirros ja leikkaus miesten ja naisten wc-tiloista lyijykynäpiirros kuultopaperille, lyijykynällä korjausmerkintöjä ison salin seinän viereen kellariin tehtävät muutokset (vastaavat toteutunutta)	Ei signeerausta	1:100	Ei päivämäärää	

Lahden kaupunki Rakennusvalvonnan arkisto

PIIRUSTUSLAJI	SISÄLTÖ	SUUNNITTELIJA	MIK	PVM	LUPAPVM	
Önnelantie 2 Lupapirustus 1922	Asemapiirros ja kellarin pohjapiirros	Oiva Kolsi	1:200, 1:100	Kesäkuu 1922	3.8.1922	
	Pohjapiirustus		1:100		1.8.1922	
	Pohjapiirustus parvekkeen kohdalla		1:100		3.8.1922	
	Poikkileikkaus rakennuksesta		1:66 ⅔		3.8.1922	
	Ulkosivu Oikokadulle		1:66 ⅔		3.8.1922	
	Ulkosivu Saimaankadulle		1:66 ⅔		3.8.1922	
Önnelantie 2 Lupapirustus 1953 laajennus / kellari	Asemapiirros	Irma Kolsi	1:500	25.3.1953		
	Kellarikerroksen pohjapiirustus (ei toteutunut)	Irma Kolsi	1:100	24.3.1953		
	miesten ja naisten wc-tilat vanhaan kellariin, ulkoportaat					
	Leikkauspiirustus A-B (pituusleikkaus), C-D poikkileikkaus	Irma Kolsi	1:66 ⅔	24.3.1953		
	Julkisivu Oikokadulle	Irma Kolsi	1:66 ⅔	5.3.1953		
	Irma Kolsin piirustuksessa on osoitettu myös maanpäällinen laajennus, muutos toteutunut Insinööritoimiston piirustuksen mukaan	Insinööritoimisto Jouko Louhio	Bläfield ja Louhio / Jouko Louhio	12.11.1953		
	Asemapiirros ja kellarin pohjapiirustus	Insinööritoimisto	Bläfield ja Louhio /	14.7.1953		
	laajennus / kellarin muutospiirustus	Jouko Louhio		1:500, 1:100		
	Asemapiirros	Paul G. Roth		1:500	12.4.1956	
	laajennus vuonna 1953 rakennetun kellarin päälle					
Önnelantie 2 Lupapirustus 1956 Laajennus I-II krs	Kellarikerros	Paul G. Roth	1:100	12.4.1956		
	laajennukseen varasto ja uloskäyntiporras laajennuksen päätyyn					
	vanhaan osaan miesten ja naisten wc-tilat					
	Pohjakerros / I kerros	Paul G. Roth	1:100	12.4.1956		
	laajennukseen pikkusali, sakaristo ja uusi sisäänkäynti					
	Ullakkokerros / II kerros	Paul G. Roth	1:100	26.4.1956		
	laajennukseen avointa ullakkotilaa					
	Leikkaus A-A (pituusleikkaus)	Paul G. Roth	1:66 ⅔	12.4.1956		
	laajennukseen avointa ullakkotilaa					
	Julkisivu Oikokadulle	Paul G. Roth	1:66 ⅔	12.4.1956		
Julkisivu Önnelantielle	Paul G. Roth	1:66 ⅔	12.4.1956			

Onnelantie 2 Lupapirustus 1973	Asemapiirros I kerros II kerros Julkisivu Onnelantielle	Reino Lahtinen	1:500 1:100 1:100 1:100	24.4.1973	
Onnelantie 2 Lupapirustus 1975	Asemapiirros Pohjapiirros, kellarikerros Pohjapiirros I kerros Pohjapiirros II kerros Leikkaus A-A Julkisivu Oikokadulle	Raimo Aitamo	1:500 1:100 1:100 1:100 1:100 1:100	4.4.1975	
Onnelantie 2 Lupapirustus 1977	Asemapiirros Pohjapiirros, kellarikerros Pohjapiirros I kerros Pohjapiirros II kerros Leikkaus A-A Julkisivu Onnelantielle Julkisivu itään	Seppo Haimilanti	1:500 1:100 1:100 1:100 1:100 1:100 1:100	15.2.1977	
Onnelantie 2 Lupapirustus 1980	Asemapiirros Pohjapiirros kellarikerros Pohjapiirros I kerros Leikkaus A-A	Insinööritoimisto Lainpelto Oy Pertti Heimonen	1:500 1:100 1:100 1:100	7.8.1980 10.6.1980, 14.6.1980	
Onnelantie 2 Lupapirustus 1981	Asemapiirros Julkisivu, aita Onnelantielle Julkisivu, jalankuopuortti Leikkaus a-a, jalankuopuortti Leikkaus b-b, jalankuopuortti Pohjapiirros, kellarikerros Julkisivu Onnelantielle Julkisivu itään Leikkaus, kellarin porras	Jouni Salonen	1:500 1:100 1:20 1:20 1:20 1:100 1:100 1:100 1:100	16.6.1981	
Onnelantie 2 Lupapirustus 1982	Asemapiirros Pohjapiirros, portaat	Jouni Salonen	1:500 1:20	30.4.1982	

	Julkisivu, portaat Leikkaus, portaat			1:20 1:20		
Onnelantie 2 Lupapöytäkirja 1998	Asemapiirros Pohjapiirros, I kerros Pohjapiirros, II kerros Julkisivu itään Leikkaus A-A	Ari Marimäki	16.7.1998	1:500 1:100 1:100 1:100 1:100		
Onnelantie 2 Lupapöytäkirja 1998	Asemapiirros 1:500 Pohjapiirros, kellarikerros Pohjapiirros, I kerros Pohjapiirros, II kerros Leikkaus A-A Julkisivu itään ja etelään	Jouko Mattila	6.7.1998	1:500 1:100 1:100 1:100 1:100 1:100		
Onnelantie 2 Lupapöytäkirja 2004	Asemapiirros Pohjapiirros, I kerros Leikkaus A-A Julkisivu itään ja etelään	Insinööritoimisto Terho Korhonen Kirsti L	2.7.2004	1:500 1:100 1:100 1:100		
Onnelantie 2 Lupapöytäkirja 2007	Asemapiirros Aita, julkisivu etelään Aita, detailit	Arkkitehti-toimisto Satu Päivärinne Oy	1.7.2007	1:500 1:100 1:20, 1:10		

LÄHTEET

KIRJALLISUUS

- Airamö, Raimo – Leivo, Seppo (1983) *Esikoisestadiolaisuus Lahdessa ja sen ympäristössä. Päijät-Hämeen tutkimusseuran vuosikirja 1983. Päijät-Hämeen tutkimusseura ry, Lahti.*
- Airas, Jukka-Pekka (1976). Keski-Lahden kirkko. Lahden museolautakunta. Tutkimuksia IV.
- Airas, Jukka-Pekka (1992). Uuden kirkkoarkkitehtuurin ongelmat. Suomen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 178. Vammalan Kirjapaino Oy.
- Niskanen, Riitta toim. (2000). Selvitys Lahden kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista. Lahden kaupunginmuseo. Salpausselän Kirjapaino, Kukkila.
- Ekman-Salokangas, Ulla – Heikkilä, Markku – Tuomi Timo (1992) Lahden historia 2. Lahden kaupunki. Painotyö Painokumppanit, Savonlinna.
- Pihlaja, Juhani (2005). Lahti-käsikirja. Lahden kaupunki. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.
- Putkonen, Lauri (1983). Päijät-Hämeen kulttuurihistorialliset kohteet. Täydennys selvitys 1983. Päijät-Hämeen seutukaavaliitto, Lahti.
- Raittila, Pekka (1984). *Esikoisestadiolaisuus Suomessa*, s. 190–225. Suomen kirkkohistoriallisen seuran vuosikirja 1984, Helsinki. Loimaan Kirjapaino, Loimaa.
- Ryökäs, Esko toim. (2003). Lahden puukirkko 1890–1977. Keski-Lahden seurakunnan julkaisuja 1. Salpausselän Kirjapaino, Hollola.
- Talonen, Jouko (1993). Esikoisestadiolaisuus ja suomalainen yhteiskunta 1900–1944. Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia 168. Gummerus Kirjapaino Oy Jyväskylä.
- Tupala, Unto (1994). *Kun Lahti rakennettiin. Lahden ydinkeskustan rakentuminen kauppalaan ajoista nykypäivään. Lahden kaupunki. Esan Kirjapaino Oy Lahti.*
- Tupala, Unto (1998). Lahden rakentaminen jatkui. Rakentaminen vuoden 1882 lisäysmaakaavan ja vuoden 1905 laajennusaluekaavan alueelle. Lahden kaupunki. RT Print Oy Pieksämäki.
- Wager, Henrik (2006). Päijät-Hämeen rakennettu kulttuuriympäristö. Päijät-Hämeen liitto A159.

MUUT LÄHTEET

RKY 2010

Kiinteistöyhtiö Onnelat yksityisarkisto

Lahden rukoushuoneen laajennus- ja muutostarpeita selvittämään asetetun työryhmän raportti 8.3.1985

Polygon Finland Oy, Rukoushuoneen sisällymä / rakennustutkimus, Tutkimusraportti 12.5.2017, päivitetty 18.8.2017

Rauhan Side 2/1983 Läpi kaupunkia ja kylää, s 10–13, 15

Vahanan Oy Kiinteistökatseilu + PTS 10.8.2015

KUVA, KARTTA- JA PIIRUSTUSLÄHTEET

Esikolisestadioalaiset ry:n arkisto

Lahden kaupunginmuseon arkisto painetuissa julkaisuissa

Lahden rakennusvalvonnan arkisto

Lahden tekninen ja ympäristötoimiala / Maankäyttö ja aluehankkeet

KA Kansallisarkiston digiarkisto

Päijät-Hämeen liitto / maakuntakaavat

Arkkitehti toimisto Virpi Tervonen 2017, 2018

Kiinteistöyhtiö Onnelat yksityisarkisto

Muut yksityisarkistot

HAASTATTELU- JA LISÄTIEDOT

Hanna Salonen

Esko Salonen

Raimo Airamo

